

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLERİN
AÇIK HAVA OYUN PARKLARINA İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

ZELİHA YILMAZ

DENİZLİ-2019

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLERİN AÇIK
HAVA OYUN PARKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ**

Zeliha YILMAZ

Danışman

Doç. Dr. Fatma Nilgün CEVHER KALBURAN

JÜRİ ÜYELERİ PROJE ONAY SAYFASI

Bu çalışma Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: Doç. Dr. Fatma Nilgün CEVHER KALBURAN

Üye: Prof. Dr. Sevgi KÜÇÜKER

Üye: Doç. Dr. Ayşe ÖZTÜRK SAMUR

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 29.08.2019 tarih ve 37/10 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

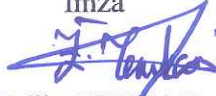
Prof. Dr. Mustafa BULUŞ

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

İmza

Zeliha YILMAZ

İTHAF

Babama

El etek öpmeden geldin bu günlere,
Küçülmeden tutkularına,
Yenilmeden ihtiraslarına,
Mahcup olmadan kendine,
Çocuklarına ve dostlarına.
Alnında ter,
Gözünde ışık,
Gönlünde gurur,
Olursa işte böylesi olur...

Ahmet Selçuk İlkan

Tüm özel gereksinimli bireylere ve ailelerine hediyemdir.

Canım babama...

TEŞEKKÜR

Yapılan bu araştırma süresince pek çok değerli kişinin yardımı ve desteği olmuştur. Hepsine tek tek teşekkür etmek istesem de unuttuklarım, sığdıramadıklarım varsa lütfen beni bağışlasın.

Her daim yol göstermiş, motivasyonumu yükseltmiş ve bilimsel birikimlerini benden asla esirgememiştir. Hayata bakışıyla, duruşuyla, deneyimleriyle, manevi desteğini esirgemeyen yüreklendiren ve bıkmadan tekrar tekrar açıklamalarda bulunan kendime idol edindiğim güler yüzlü tez danışmanım Doç. Dr. Fatma Nilgün CEVHER KALBURAN'a sonsuz teőekkürü bir borç bilirim.

Veri toplama araçlarının hazırlanmasında ve uzman görüşleriyle katkıda bulunan Prof. Dr. Asiye İVRENDİ'ye, Prof. Dr. Sevgi KÜÇÜKER'e teşekkür ederim. Araç. Gör. Demet SOYLU'ya, Araç. Gör. Ahmet EROL'a, Kadriye Selin Budak' ve diğer hocalarıma teşekkür ederim.

Araştırma sürecinde destek olan mesai arkadaşlarım Karahisar Şehit Albay İbrahim Karaoğlanoğlu Anaokulu öğretmenleri Bahar Yaramış'a, Feriştah Gülbahçe'ye ve Aylin Gök'e ve manevi desteğini esirgemeyen Aysel Berci'ye teşekkür ederim.

Araştırma kapsamında yer alan Denizli Özel Ay-Yıldız Özel Eğitim Rehabilitasyon Merkezine, Denizli Özel Ünalınlar Rehabilitasyon Merkezine, Özel Duyum Özel Eğitim Rehabilitasyon Merkezine, Denizli Oktay Mersin Özel Eğitim Anaokuluna, Denizli Bir Umut Özel Eğitim Rehabilitasyon Merkezine, Denizli Doğanay Özel Eğitim Rehabilitasyon Merkezine, yöneticilerine ve verilerin ortaya çıkmasını sağlayan sevgili meslektaşlarıma, katılım sağlayan ebeveynlere çok teşekkür ederim.

Hayatımın her anında yanımda olan, bu yaşa gelmemde sonsuz emeği olan, bu zorlu süreçte benimle olan ve sabır gösteren annem Emine Tenikeci'ye ve babam Mustafa Tenikeci'ye ne kadar teşekkür etsem azdır.

Zeliha Yılmaz

ÖZET

Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parklarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

YILMAZ, Zeliha

Yüksek Lisans Tezi, Temel Eğitim ABD,

Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Fatma Nilgün CEVHER KALBURAN

Temmuz 2019, 119 sayfa

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi eğitime devam eden özel gereksinimli (ÖG) çocuğu olan ebeveynlerin açık hava oyun parklarına ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Araştırmada, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte uygulandığı karma yöntem tasarımlarından açıklayıcı tasarım modeli kullanılmıştır. Araştırmanın nicel kısmında 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Denizli Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı bir okul öncesi eğitim kurumunda ve beş farklı özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde eğitim gören 0-6 yaş grubundaki toplam 157 çocuğun ebeveyni ile çalışılmıştır. Araştırmanın nicel boyutundaki veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ve “Özel Gereksinimli (ÖG) Çocuğu Olan Ebeveynlerin Çocuk Oyun Parklarına İlişkin Görüşlerini Belirleme Formu” aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda ise okul öncesi eğitime devam eden ÖG çocuğa sahip 12 ebeveynle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmanın nicel verileri Statistical Package for the Social Sciences 23 (SPSS 23) programına aktarılarak analiz edilmiştir. Nitel boyutta ise görüşmelerden elde edilen ses kayıtları bilgisayar ortamına aktarılarak, veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, ebeveynlerin çoğunluğunun ÖG çocuklarını parka hemen hemen her gün ya da haftada bir iki gün götürdükleri, parkta bir saatten az zaman geçirdikleri belirlenmiştir. ÖG çocukları parka daha çok annelerinin götürdüğü, parkta çocuğa en çok ağabey/abla/kardeşin eşlik ettiği tespit edilmiştir. Ebeveynlerin büyük çoğunluğunun evlerine yakın açık hava parkının bulunduğu; hava koşulları uygun olduğunda ya da yeterli zamanları olduğunda farklı oyun parklarına da çocuklarını götürdükleri saptanmıştır. Ayrıca, ÖG çocukların açık hava oyun parkında en çok salıncak, kaydırak gibi sabit ekipmanlarla ve kum alanında oynamayı tercih ettiği ifade edilirken; diğer çocukların

dikkatsizliği, ailelerin ilgisizliği veya materyallerin sayı ve çeşit açısından yetersizliği, bakımsız olması nedeniyle düşme ve çarpma şeklinde kaza deneyimleri yaşadıkları belirtilmiştir. Ebeveynlerin, açık hava oyun parkının trafiğe yakın olması, materyallerin güvensiz olması, parkların temiz olmaması gibi fiziksel çevreye yönelik olumsuz görüşlerinin yanısıra, diğer ebeveynlerin ÖG çocuğa ve ebeveynine yönelik olumsuz tutumları ve parkı uygun şekilde kullanmamaları ile ilgili görüşlerinin olduğu belirlenmiştir. Açık hava oyun parkındaki materyallerin bakımsız ve dayanıksız olmasından, ÖG çocuğun kullanımına uygun şekilde tasarlanmamış olmasından dolayı ebeveynlerin kaygılar taşıdıkları görülmüştür. Bununla birlikte, ebeveynler hem normal gelişim gösteren hem de ÖG çocuklar için parkta çok daha çeşitli materyallerin olmasını istediklerini; parkların farklı gelişim özellikleri gösteren çocukların ve ebeveynlerinin gereksinimlerine cevap verecek şekilde tasarlanmasını beklediklerini belirtmişlerdir.

Ayrıca, ebeveynler, ÖG çocukların normal gelişim gösteren akranlarıyla kaynaşabilmesi ve parklardan etkin şekilde yararlanabilmesi için halkı bilinçlendirmeye yönelik parklarda eğitici yazı, broşür vb. materyaller olmasına yönelik beklentilerini ifade etmişlerdir. Katılımcı ebeveynlerin büyük çoğunluğu, ÖG çocuğun açık hava oyun parkında oyun oynarken çok mutlu görüldüğünü, eğlendiğini, temiz hava alarak fazla enerjilerini atabildiklerini belirterek açık hava oyun parklarının ÖG çocukları açısından önemli bir yere sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Ebeveynlerin çoğu sadece ÖG çocukların kullanabileceği açık hava oyun parkı yapılmasını uygun görmediğini belirtmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular ilgili alanyazın ışığında tartışılmış ve çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Özel gereksinimli çocuklar, açık hava oyun parkları, evrensel tasarım, karma yöntem.

ABSTRACT

An Investigation of the Opinions of Parents of Children with Special Needs about Outdoor Playgrounds

YILMAZ, Zeliha

Master Thesis, Department of Basic Education

Preschool Education

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Fatma Nilgün Cevher Kalburan

July 2019, 119 pages

The aim of this study is to examine the opinions of the parents of children with special needs who attend preschool education about outdoor playgrounds. In the research, descriptive design model, which is one of the mixed method designs in which quantitative and qualitative research methods are applied together, was used. In the quantitative part of the study, in the 2018-2019 academic year, a total of 157 children of 0-6 age group who were educated in a preschool education institution of Denizli National Education Directorate and five different special education rehabilitation centers were studied. The data in the quantitative dimension of the research were collected through the “Demographic Information Form” and the “Form for Determining the Views of Parents with Special Needs Children on Playgrounds” developed by the researcher. In the qualitative aspect of the study, semi-structured interviews were conducted with 12 parents of children with special needs who attend preschool education.

The quantitative data of the study were analyzed by being transferred to Statistical Package for the Social Sciences 23 (SPSS 23) program. In the qualitative dimension, the audio recordings obtained from the interviews were transferred to the computer and the data were analyzed by content analysis method.

According to the findings of the study, it was found that the majority of the parents took their children to the playgrounds almost every day or two days a week but spent less than an hour in the playgrounds. Mostly parents take children with special needs during their park visit, and they are frequently accompanied by their elder sisters or brothers. The majority of the parents had an outdoor playground close to their home; they took their children to different playgrounds when weather conditions are appropriate or when they have

enough time, were determined. In addition, it was stated that the children prefer to play in the outdoor playground with fixed equipment such as swings, slides and sand. The parents also reported that their children experienced accident due to carelessness, lack of interest in families or lack of materials in terms of number and variety, neglect of their children. In addition to the negative opinions of the parents about the physical environment such as being close to traffic, unsafe materials, not being clean, opinions about the other parents' negative attitudes towards the children with special needs and not using the park appropriately were determined. The parents were concerned that the materials in the outdoor playground were neglected and unstable and were not designed for the use of children with special needs. However, the parents stated that they wanted to have more variety of materials in the playgrounds for both normally developing children and children with special needs; stated that they expect the playgrounds to be designed to meet the needs of children with special needs and parents.

In addition, the parents expressed their expectation that there should be educational articles, brochures, etc. in the playgrounds aimed at raising public awareness in order for the children to be integrated with their normally developing peers and to benefit from the playgrounds effectively. The majority of the participating parents stated that the outdoor playgrounds play an important role for the children with special needs, stating that their child looks very happy when playing in the outdoor playground, has fun, and can dispose of more energy by taking fresh air. Most of the parents stated that it was not appropriate for an outdoor playground to be used only by children with special needs. The findings of the study were discussed in the light of the related literature and various suggestions were made.

Key words: Children with special needs, outdoor playgrounds, universal design, mixed method.

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
İTHAF	v
TEŞEKKÜR.....	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT.....	ix
İÇİNDEKİLER	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.1.1. Problem Cümlesi.....	3
1.1.2. Alt Problemler.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	7
1.5. Sayıtlar	7
1.6. Tanımlar	7
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
2.1. Oyun ve Çocuk.....	9
2.2. Açık Havada Oyunun Çocuk Gelişimine Etkileri	10
2.3. ÖG Çocuklar Açısından Açık Hava Oyunlarının Yararları	14
2.4. Açık Hava Oyun Parkı Türleri	18
2.4.1. Yaş Gruplarına Göre Açık Hava Oyun Parklarının Sınıflandırılması.....	18
2.4.2. Yapım Amaçlarına Göre Açık Hava Çocuk Oyun Alanlarının Sınıflandırılması	19
2.5. Açık Hava Oyun Parklarının Sahip Olması Gereken Genel Özellikler	20
2.6. Evrensel Tasarım İlkeleri	22
2.6.1. Evrensel Tasarım İlkelerinin Gözetildiği Parkların Özellikleri.....	24
2.7. İlgili Araştırmalar	27
2.7.1. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	27
2.7.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	32
2.7.3. Türkiye’de ve Yurtdışında Yapılan Araştırmaların Genel Değerlendirmesi	41
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM	42

3.1. Araştırma Modeli	42
3.2. Çalışma Grubu	43
3.3. Veri Toplama Araçları	46
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	46
3.3.2. ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parklarına İlişkin Görüşlerini Belirleme Formu.....	47
3.3.3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	47
3.4. Veri Toplama Süreci	48
3.5. Verilerin Analizi.....	48
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR	50
4.1. Nicel Boyuta İlişkin Bulgular	50
4.2. Nitel Boyuta İlişkin Bulgular	58
4.2.1. ÖG Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parklarına Yönelik Olumsuz Görüşleri	58
4.2.2. ÖG Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parklarına Yönelik Kaygıları	61
4.2.3. ÖG Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parklarından Beklentileri ...	63
4.2.4. ÖG Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parklarına Yönelik Olumlu Görüşleri	68
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	70
5.1. Tartışma.....	70
5. 2. Öneriler	76
5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	76
5.2.2. Araştırmaya Yönelik Öneriler	78
KAYNAKÇA.....	80
EKLER.....	95
Ek 1. Valilik Uygulama İzni	96
Ek 2. Veri Toplama Araçları	97
EK 3. Ailenin Engelsiz Parklara Bakış Açısı Uygulama İzin Formu	105
ÖZGEÇMİŞ	106

TABLolar LİSTESİ

<i>Tablo 3.1. ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Demografik Özellikleri.....</i>	44
<i>Tablo 3.2. ÖG Çocukların Demografik Özellikleri.....</i>	45
<i>Tablo 3.3. Yarı Yapılandırılmış Görüşmeye Katılan Ebeveynlerin ÖG Çocuklarının Yetersizlik Türleri.....</i>	47
<i>Tablo 4.1. Ebeveynlerin ÖG Çocuklarını Açık Hava Oyun Parklarına Götürme Sıklığı ve Oyun Parkında Geçirilen Süre.....</i>	51
<i>Tablo 4.2. ÖG Çocuğu Açık Hava Oyun Parkına Götüren Kişinin Çocuğa Yakınlık Derecesi ve ÖG Çocuğun Açık Hava Oyun Parkında Birlikte Oynadığı Kişiler .....</i>	52
<i>Tablo 4.3. Ebeveynlerin Evlerine Yakın Açık Hava Oyun Parkının Bulunma Durumu...</i>	53
<i>Tablo 4.4. Ebeveynlerin ÖG Çocuğunu Farklı Açık Hava Oyun Parklarına Götürme Nedenleri.....</i>	54
<i>Tablo 4.5. Açık Hava Oyun Parklarının ÖG Çocuğun Oyun İhtiyacını Karşılama Durumu.....</i>	54
<i>Tablo 4.6. Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parkı Seçiminde En Çok Dikkat Ettikleri Özellikler.....</i>	55
<i>Tablo 4.7. ÖG Çocuğun Açık Hava Oyun Parkında Tercih Ettiği Materyaller ve Alanlar.....</i>	55
<i>Tablo 4.8. ÖG Çocukların Açık Hava Oyun Parkında Geçirdikleri Kaza Türleri ve Kaza Geçirme Nedenlerine İlişkin Ebeveyn Görüşleri.....</i>	56
<i>Tablo 4.9. Ebeveynlerin Parkta Rahatsız Olduğu Durumlar.....</i>	57
<i>Tablo 4.10. Çocuğun Oyun Parkındayken Gösterdiği Duygu ve Davranışlarına İlişkin Ebeveyn Görüşleri.....</i>	58
<i>Tablo 4.11. Ebeveynlerin Sadece ÖG Çocukların Kullanabileceği Açık Hava Oyun Parkı Yapılması Konusundaki Görüşleri .....</i>	58
<i>Tablo 4.12. Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parkından Beklentileri.....</i>	59

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıklar, sayıtlar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1.Problem Durumu

Oyun, çocukların hayatının temellerinin atılmasında önemli role sahip evrensel bir kavramdır ve çocuk gelişiminin önemli bir parçasıdır (Fromberg ve Bergen, 2006; Mayall, 2002). İnsan yaşamına mutluluk ve keyif getiren bireysel bir gereksinimdir. Ayrıca, çocuğun davranışlarını şekillendiren doğal bir öğrenme, gelişme ve zaman geçirme aracıdır (Singer, Golinkoff, Hirsh-Pasek, 2006; Smith ve Pellegrini, 2013).

Erken çocukluğa adım atılan zamanlarda, oyun, çocukları eğiten, onlara deneyim kazandıran, çocukların sahip olduğu becerileri ve yetkinlikleri geliştiren ve hayal gücünü genişleten, çocuğun kimliğinin oluşmasına katkıda bulunan önemli bir araçtır. Jean-Jacques Rousseau (1712-1778) ve Fredrich Froebel (1782-1852), oyunların çocuk gelişiminde önemli olduğunun altını çizmiştir (akt. Olgan ve Öztürk, 2011). Çocuklar, düşünmeyi, sosyalleşmeyi, problem çözmeyi, olgunlaşması, eğlenmeyi, aileleri ve akranları ile etkileşim kurmayı oyunla öğrenirler (Anderson-McNamee ve Bailey, 2010; Wolfgang, 2004). Oyunlar, çocuğun fazla enerjiyi vücudundan atmasını sağlar, çocuğa duygusal ve içsel dünyalarındaki sorunları çözme becerisi kazandırır, çocuğun sosyal dünyayı anlamasını çocuğun toplumdaki kuralları, gelenekleri, bireysel rolleri keşfetmesini sağlar. Oyunda yer alan bilişsel süreçler, öğrenme sürecindeki zihinsel süreçlerle benzerlik göstermektedir. Oyun sırasında çocuğun gerçekleştirdiği keşifler, çocuğun öğrenme sürecini desteklemektedir (Schulz ve Bonawitz, 2007). Oyun sırasında, çocuklar, yetişkin oyun arkadaşları da dahil olmak üzere, tüm bireylerle arkadaşlık bağı ve duygusal yakınlık kurarlar (Goldstein, 1996; Mos ve Boodt 1991). Oyunlar ile çocuğun yaşam kalitesi artar (Foley, 2008).

Açık hava oyun parkları, çocukların eğlence faaliyetlerine katılımlarını gerçekleştirdikleri platform ve oyun sahnesidir (Poppe, Delden, Moreno ve Reidsma, 2014). Açık hava oyun parkları, çocukların fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimine katkıda bulunmakta, yaratıcılıklarını ve problem çözme becerilerini geliştirmektedir (Ginsburg, 2007; Yılmaz ve Bulut, 2002). Açık hava oyun parkları, çocukların psikolojik olarak kendilerini mutlu hissettikleri, diğer çocuklarla birlikte etkileşim içinde buldukları, fiziksel faaliyetler gerçekleştirdikleri, farklı oyun faaliyetlerine dahil olabildikleri açık

alanlardır (Acar, 2003). Vazgeçilmez bir yaşama alanı olan açık hava oyun parklarında çocuklar kendini keşfetmekte, ifade etmekte ve diğer çocuklarla birlikte sosyalleşebilmektedir (Çankaya ve Ergin, 2015). Açık hava oyun parklarının çocuklara kendini ifade edebilme özgürlüğü vermesi, çocukların özgüven düzeyini artırmakta ve kendilerini özerk hissetmelerini sağlamaktadır. Çocuklar, dinlendirici bir ortamda çeşitli bilişsel becerileri öğrenebilir (Koçyiğit, Tuğluk ve Kök, 2007). Bu nedenle tüm çocuklar açık hava oyun parklarında oyun oynama hakkına sahip olmalıdır.

Açık hava oyun parklarının zemin kaplamaları, bitkilendirme, güvenlik gibi fiziksel özellikleri çocukların gereksinim ve beklentilerine göre tasarlanmalıdır. Tasarım özelliklerinin farklı yaş gruplarının ve özel gereksinimli (ÖG) çocukların kullanımına uygun olması için gerekli özen gösterilmelidir (Uluğ, 2007). ÖG çocukların ihtiyaçlarına yanıt veren ve kendilerini rahat hissetmesini sağlayan tasarım planı ve özelliklerinin kullanıldığı oyun alanlarında, ÖG çocuklar özerk bir şekilde ve kendilerine güven duyarak, akranları gibi oyun oynayabilir ve oyunlara dahil olabilir (Yılmaz ve Bulut, 2002). ÖG çocuklara hitap eden oyun tasarımları gerçekleştirilirken, yalnızca tekerlekli sandalyeli çocuklar akla gelmemelidir. Görme yetersizliği, işitme yetersizliği, zihinsel yetersizlik gibi tüm özel gereksinim durumlarının varlığı göz önünde bulundurularak tüm çocukların eşit bir şekilde faydalanabileceği kullanışlı bir alan sağlanmalıdır (Yücel, 2005). ÖG bireylerin kendilerini özerk hissetmesini ve sunulan olanaklardan diğer bireylerle eşit koşullarda yararlanmasını sağlamak açısından erişilebilirlik çok önemlidir.

Şehir parklarının mekânsal erişimi, yetişkin bireylerin park etkinliklerine katılımını kolaylaştırmaktadır (Burton ve diğ., 2011; Leyden, 2003). Eşitliği mümkün kılan park ortamlarının ve tesislerinin tasarlanması idealdir, ancak uygulamada gerçekleştirilmesi zordur. Adalet ve eşitlik anlayışına göre, dikkate alınması gereken birçok tasarım alanı ve standardı bulunmaktadır. Kapsayıcı tasarım, ÖG bireylerin gereksinimlerinin de dikkate alınmasını gerektirmektedir. Açık hava oyun parklarının tasarımında, evrensel tasarım ilkelerinin göz önünde bulundurulması, çocukların sadece fiziksel ve zihinsel becerilerini geliştirmelerine uygun bir çevrenin oluşturulmasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda farklı yaş grubuna ve kültüre ait çocukların da, sunulan imkânlardan eşit bir şekilde yararlanmasını sağlar.

Yapılan araştırmalara bakıldığında açık hava oyun parklarının ÖG bireylere uygun olup olmadığı, parkların fiziki ve mimari yapısı incelenmiştir (Bekçi, 2012; Ekawati, 2014; Erdem, 2003; Meredith ve diğ., 2018; Stephen ve diğ., 2017; Pouya, Demirel ve Pouya, 2018; Uslu ve Shaukouri; 2012, Yılmaz ve Bulut, 2002). Ülkemizde normal gelişim gösteren

(Kuşuluoğlu, 2013; Şişman ve Özyavuz, 2010; Türkan, 2009) ve ÖG çocuklar (Duman ve Koçak, 2013; Pouya ve diğ., 2017; Sakıcı ve diğ., 2013; Yılmaz ve Bulut, 2002) için oyun parklarının yeterlilikleri ve niteliklerine ilişkin ve farklı illerde bulunan çeşitli çalışmaların yapıldığı gözlemlenmiştir. Bu çalışmalarda, oyun parklarındaki ekipman ve araçların yeterli sayıda ve nitelikte olmadığı; güvenlik açısından çoğu oyun parkının standartları karşılama yetersiz olduğu, parkların boyutlarının da küçük olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmalarda dikkat çeken bir diğer bulgu ise açık hava oyun parklarının ÖG çocuk ve bireylerin gereksinimlerini karşılayacak biçimde tasarlanmamış ve düzenlenmemiş olmasıdır.

Bununla birlikte, yapılan alanyazın taraması sonucunda okul öncesi eğitime devam eden ÖG çocukların ebeveynlerinin açık hava oyun parklarına ilişkin görüşlerinin incelenmesine yönelik çalışmaların yeterli sayıda olmadığı düşünülmektedir. Bu nedenle, ÖG çocuğu olan ebeveynlerin açık hava oyun parklarına yönelik görüşlerinin, oyun alanlarını kullanmaları ile ilgili yaşadıkları zorlukların, beklentilerinin neler olduğunu belirlemenin özel eğitimciler, okul öncesi eğitimcileri, peyzaj mimarları ve çocuk gelişimi alanında çalışan uzmanlara rehberlik edeceği ve alan yazında bu konuda gözlemlenen boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

1.1.1. Problem Cümlesi

Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden ÖG çocuğu olan ebeveynlerin açık hava oyun parklarına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.1.2. Alt Problemler

Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden ÖG çocuğu olan ebeveynlerin;

1. ÖG çocukların açık hava oyun parkında oynama sıklığı ve parkta geçirilen süre nedir?
2. ÖG çocuğu açık hava oyun parkına götüren kişinin çocuğa yakınlık derecesi nedir ve ÖG çocuk parkta kimlerle oynamaktadır?
3. Ebeveynlerin evlerine yakın açık hava oyun parkı bulunmakta mıdır?
4. Ebeveynlerin ÖG çocuğu farklı açık hava oyun parkına götürme nedenleri nelerdir?
5. Açık hava oyun parkının ÖG çocuğun oyun ihtiyacını karşılama durumu nedir?
6. Ebeveynlerin açık hava oyun parkında en çok dikkat ettikleri özellikler nelerdir?

7. ÖG çocukların açık hava oyun parkında aktif oynadıkları alanlar ve materyaller nelerdir?
8. ÖG çocukların açık hava oyun parkında kaza geçirme türleri ve nedenleri nelerdir?
9. Ebeveynlerin açık hava oyun parkları ile ilgili rahatsız oldukları durumlar nelerdir?
10. ÖG çocuğun açık hava oyun parkında bulunduğu sıradaki duygu ve davranışlarına ilişkin ebeveynlerin görüşleri nelerdir?
11. Ebeveynlerin sadece ÖG çocukların kullanabileceği açık hava oyun parkı yapılması konusundaki görüşleri ve ebeveynlerin açık hava oyun parkından beklentileri nelerdir?

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi eğitime devam eden özel gereksinimli (ÖG) çocuğu olan ebeveynlerin açık hava oyun parklarına ilişkin görüşlerinin incelenmesidir.

1.3.Araştırmanın Önemi

Açık havada oynanan oyun, çocuğun gelişimini destekleyen önemli unsurlardan biridir. Dış mekâna çıkan çocuk, çevreyi oyun oynayarak keşfetmekte ve böylece çevresindeki her mekân çocuğa kendisini geliştirme fırsatı vermektedir. Açık hava oyun parklarındaki uyarıcıların zenginliği çocuğa merak duygusu vermekte ve çocuk çevresini keşfetmeye başlamaktadır. Bu yüzden çocuk oyun alanlarının, çocuğun beklentilerini ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, mekan seçimi, zemin için kaplamalar, erişilebilirlik, güvenlik planlamaları ve tasarım ilkeleri göz önünde bulundurularak tasarlanması gerekmektedir (Uluğ, 2007; Yılmaz ve Bulut,2002).

Açık hava oyun parklarının yaş, cinsiyet, etnik köken, maddi durum, fiziksel ve zihinsel yeterlilik ayrımı yapılmadan her bir bireyin eşit ve özgür bir şekilde faydalanabilmesi için, tüm bireylerin, özellikle de çocukların ihtiyaçları, yeterlilikleri ve beklentilerine göre tasarlanması gerekmektedir. Tasarlanan mekânlar, her yaştan ve yeterlilikten çocuğun bir araya gelmesine, ÖG çocukların diğer çocuklar ile kaynaşmasına, topluma katılımına yardımcı olmalıdır (Günay, 2016). Bu özellikleri taşıyan tasarımlar “evrensel tasarım” olarak adlandırılmaktadır.

Oyun parklarının çocukların farklı fiziksel ve zihinsel gereksinimlerine, görme, duyma algılama ve hareket özelliklerine uygun olması ve bireyin kendini özerk hissetmesini

sağlayacak özelliklere sahip olması gerekir. Evrensel tasarım ilkelerine uygun şekilde hazırlanmış, dolayısıyla farklılıklara hitap eden oyun parkları, ÖG çocukların, toplumsal dışlanmaya ve ötekileştirilmeye maruz kalmadan, yaşlıları ve akranları ile keyifli şekilde zaman geçirmesini, oyun faaliyetlerine dâhil olmasını ve akranları ile oyun oynayabilmesini sağlayabilir. Çocuğun sosyal yaşamını ev ile sınırlandırmasının önüne geçerek, çocuğun psikolojisini olumsuz yönde etkileyecek unsurların ortaya çıkmasını engeller. Oyun ortamlarının fiziksel ve yapısal tasarım elemanları ile zenginleştirilmesi, ÖG çocukların ihtiyaçları dikkate alınarak tasarlanması önemlidir. Bu şekilde tasarlanmış oyun parkları çocuğun başarabileceğine inanmasını sağlar ve özgüven duygusunu artırır, el-göz koordinasyonu, dikkat ve psikomotor gelişimine katkıda bulunur, kasların gelişmesini ve güçlenmesini sağlar (Uslu ve Shakouri, 2012).

Yurt dışında yapılan çalışmalara bakıldığında, evrensel tasarım konusunda Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Kanada, Avrupa, Avustralya, Singapur'un tasarım rehberinin hazırlandığı görülmektedir. Örneğin, Dunn ve Moore (2005), erişilebilir oyun parkları için tasarım rehberi hazırlamıştır. Bunun yanı sıra Toronto şehrinin daha ulaşılabilir ve erişilebilir bir hale gelmesi bakımından, ÖG çocuklar için oyun gruplarının tasarlanmasına yönelik bir rehber hazırlanmıştır (Toronto, 2004). Bir başka örnek olarak, ABD Tüketici Ürünleri Güvenlik Komisyonu (Consumer Product Safety Commission-CPSC) tarafından hazırlanan "Kamuya Açık Oyun Alanları Güvenlik El Kitabı" başlıklı dokümanda kamusal mekânlardaki çocuk oyun alanlarına yönelik standartlar belirlenmiştir. Bunlar; çocuk oyun alanı yer seçimi, çocuk oyun alanı tasarımı, sınır elemanları, yüzey malzemesi, oyun elemanlarının konumu, oyun elemanlarında malzeme seçimi, oyun elemanlarının minimum kullanım alanı, oyun elemanlarının yol açacağı tehlikeler ve bunları önlemek için önerilere yönelik standartlardır (CPSC, 2010; akt. Ayan ve Ulaş, 2015;).

Türkiye'de ise Avrupa Birliği Standartları kapsamında, oyun parklarındaki donanımlara ilişkin güvenlik ve tedbir yönergelerini düzenleyen iki adet temel standart belirlenmiştir: EN 1176, Oyun Parkı Ekipmanları için ve EN 1177de oyun ekipmanlarının üzerine kurulduğu zemin içindir. Bunun yanı sıra, Türkiye'de mevcut açık hava oyun parklarının fiziksel açıdan ÖG çocuklar için uygunluğunu değerlendiren pek çok araştırmaya rastlanılmaktadır (Bayraktaroğlu ve Büke, 2015; Duman ve Koçak,2013; Günay, 2016; Pouya ve diğ., 2017; Şen ve Öksüz, 2016; Uslu ve Shaukauri, 2012; Uslu ve diğ., 2016; Yılmaz ve Bulut, 2002;Yüce-Eşkil, 2011). Bu çalışmalarda açık hava oyun parklarında ÖG çocuklar için evrensel tasarım ilkelerinin yeterli düzeyde uygulanmadığı görülmüştür.

Ülkemizdeki çocuk sayısına bakıldığında, 2017 yılı Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) yaptığı araştırma verilerine göre, toplam 80 810 525 nüfusa sahip Türkiye'de 0-17 yaş arası 22 883 288 çocuk vardır. Bu sayı yaklaşık olarak nüfusun %29'unu oluşturmaktadır. Yine Devlet İstatistik Enstitüsü 2004 Türkiye İstatistik Yıllığına göre ülkemizde nüfusun %12.29'unu ortopedik, zihinsel, işitme, görme, dil ve konuşma yetersizliği, otizm spektrum bozukluğu ve süregen (kronik) hastalığı olan bireyler oluşturmaktadır. Ülkemizde toplam 8 431 937 ÖG birey bulunmaktadır.

Günümüzde farklı türde yetersizliğe sahip çocukların oyun ihtiyacını karşılayacak açık hava oyun parkları tasarlamak, bu çocuklar için daha güvenilir, sağlıklı ve gelişmeye yardımcı ortamlar sağlamanın yanısıra ÖG çocukların topluma daha fazla katılmaları ve uyum sağlamaları açısından da önemlidir. Alanyazın incelendiğinde, yetersizliği olan çocuklar tarafından açık hava oyun parklarının kullanımı, evrensel tasarım ilkeleri göz önünde bulundurularak incelenmiştir. Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin açık hava oyun parklarına ilişkin görüşleriyle ilgili yeterince çalışmaya rastlanılmamıştır. İncelenen çalışmalarda 0-6 yaş arasındaki çocukların ebeveynleriyle yapılan bir araştırmaya rastlanılmamış, daha büyük yaş grubundaki çocuklar ve ebeveynleri ile çalışıldığı görülmüştür. Ayrıca çalışmalarda genel olarak bedensel yetersizliği olan çocuklar ve onların ebeveynleri ile çalışılmıştır (Bekçi, 2012; Polo, 2015; Pouya, Bayramoğlu ve Demirel, 2017; Yantzi, Young ve Mckeever, 2010; Yılmaz ve Bulut, 2002). Bu araştırmada ise farklı yetersizlik gruplarının (işitme yetersizliği, görme yetersizliği, down sendromu, otizm, zihinsel, bedensel, dil ve konuşma bozukluğu, çoklu yetersizlik ve kelebek tanısı) ebeveynlerine yer verilmiştir. Bunların yanı sıra çalışmayı diğer çalışmalardan ayıran diğer bir husus ise hem nicel hem nitel veri toplama yöntemlerinin kullanılmasıdır.

Olds (2001) oyun alanlarının tasarlanmasında eğitimciler, çocuklar, yerel yönetimler, mimarlar ve ebeveynler gibi pek çok katılımcının işbirliği halinde olması gerektiğini savunmuştur. Buradan hareketle, ebeveynlerin çocuklarını oyun alanlarına götürme ve onlara eşlik etme sorumluluğunu üstlenmesi ve oyun alanlarının tasarlanma sürecinde paydaş rolüne sahip olmasından dolayı, ebeveynlerin açık hava oyun parklarına ilişkin görüşlerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, ebeveynlerin, ÖG çocuklarının açık hava oyun parklarından yararlanabilme durumlarının, bu oyun parklarına ilişkin beklentilerinin, kaygılarının ve açık hava oyun parklarının ÖG çocuklara uygun olup olmadığı ile ilgili görüşlerinin belirlenmesinin, açık hava oyun parklarının planlanması ve tasarlanması konusunda yapılacak çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu sebeplerle yapılacak araştırmanın alan yazına katkı getireceği umulmaktadır.

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

1.Araştırma 2018-2019 öğretim yılında, Denizli Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı bir okul öncesi eğitim kurumunda ve beş farklı özel eğitim kurumunda eğitim gören 0-6 yaş grubu toplam 157 çocuğun ebeveyni ile sınırlandırılmıştır.

2. Araştırmada elde edilen veriler araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ile “ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parklarına İlişkin Görüşlerini Belirleme Formu”nda yer alan sorulara verilen cevaplar ile sınırlıdır.

1.5.Sayıtlar

Okul öncesi dönemde ÖG çocuğu olan ebeveynlerin kendileriyle yapılan görüşmelerde yöneltilen ve anket formlarında yer alan sorulara doğru ve samimi olarak cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.6.Tanımlar

Yapılan bu çalışmada kavramsal çerçeve yazılırken en sık kullanılan ifadelerin tanımlarına aşağıda yer verilmiştir.

Özel Gereksinimli (ÖG) Bireyler: Doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrasında, gelişim sürecinde oluşan çeşitli nedenlere bağlı olarak; bilişsel, dil, hareket, fizik, sosyal ve duygusal gelişimlerinde ölçme araçları ile ölçülebilen düzeyde yetersizlik, yavaşlama, gerileme veya ileride olma sonucunda yaşıtlarına göre farklı özellikler gösteren ve normal eğitim programlarından yararlanamayan, kısmen yararlanan veya yararlandığı halde destek programları ile eğitimlerini devam ettirebilen bireylerdir (Baykoç-Dönmez, 2017).

Evrensel Tasarım: Evrensel tasarım, hem ÖG olan bireylerin hem de olmayan tüm bireylerin sunulan hizmetlerden, ürünlerden ve olanaklardan eşit bir şekilde yararlanmasını sağlayan, toplumun tüm kesimlerine hitap eden tasarım türüdür ve tasarım anlayışıdır. Evrensel tasarım, kapsayıcı ve dâhil edici niteliktedir. Bir başka deyişle; farklı yaş grubuna ait, farklı yetenek, beceri ve bilgi düzeylerine sahip kullanıcıların (bireylerin), sunulan hizmet ve ürünleri mümkün olduğu oranda eşit bir şekilde kullanmasını sağlayan tasarımsal bir yaklaşımdır (Uslu ve Shakouri, 2014).

Özel Gereksinimli (ÖG) Çocuklara Dost Tasarım: Zihinsel veya fiziksel açıdan engelleri bulunan ÖG çocuğun, toplumsal yaşamdan dışlanmadan, etiketlenmeden, diğer çocuklar ile birlikte hem eğitici hem de eğlendirici faaliyetlere katılabildiği, oyuncaklar ve oyun ekipmanları ile oynayabildiği, tasarımında bitkisel ve yapısal tasarım unsurlarının

kullanıldığı, ÖG çocukların ihtiyaçları ve beklentileri dikkate alınarak oluşturulduğu çocuk dostu kullanım alanlarına ilişkin tasarım anlayışıdır (Uslu ve Shakouri, 2014).

Ebeveyn (operasyonel tanım): Bu araştırmada “ebeveyn” terimi çocuğun biyolojik annesi ve babası ile sınırlandırılmamış; çocuğun bakımı ve gelişiminde sorumluluk alan, ondan yaşça büyük kişi olarak kullanılmıştır. Dolayısıyla alışma grubunda yer alan 128 anne ve 20 babanın dışındaki 9 kişi (büyükanne ve bakıcı) çocuğa bakım verme sorumluluğundan dolayı, araştırmada “ebeveyn” olarak adlandırılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde okul öncesi dönemde oyunun önemi, açık hava oyun parklarının gelişimsel faydaları, ÖG çocuk için açık havada oyun oynamanın faydaları, açık hava oyun parklarında bulunması gereken fiziksel özellikler ve evrensel tasarım ilkeleri ile ilgili kuramsal bilgilere ve açıklamalara yer verilmiştir. Ayrıca konuyla ilgili dünyada ve Türkiye’de yapılan araştırmalara değinilmiştir.

2.1. Oyun ve Çocuk

Oyun bireyin yaşamında önemli bir yere sahiptir. Miller ve Kuhaneck (2008) ve D’angour (2013), oyunların çocukları geleceğe ve yetişkinliğe hazırlayan araç olduğunu belirtmişlerdir. Oyunlar sayesinde, çocuk kendini ifade edebilme fırsatına sahip olmakta, yeteneklerini ve ilgi alanlarını keşfedebilmekte ve yaratıcı potansiyelini fark edebilmektedir (Canning, 2007). Oyun, çocuğun keyifli zaman geçirmesinin yanı sıra, bedensel, duygusal, sosyal, bilişsel ve dil gelişimini destekleyen unsurlara sahiptir (Akandere, 2006; Yavuzer, 2001). Çocuk, toplum kavramını oyunlarla özümser. Toplum içinde yapılması gereken ve yapılmaması gereken etik unsurları oyunlar yardımıyla daha kolay şekilde kavrar. Ayrıca, diğer bireylerin duygu ve düşüncelerini anlamayı, kendini diğer bireylerin yerine koymayı, onların haklarını gözetmeyi, toplumsal kurallara uymayı ve saygı göstermeyi, düzenli ve temiz olmayı, diğer bireylerin söylediklerini dinlemeyi, kendini ifade etmeyi oyun içinde öğrenir (Akandere, 2006; Koçyiğit, Tuğluk ve Kök, 2007). Okul öncesi dönemde çocuk, oyunlar sayesinde yeni tutum ve davranışlar kazanabilir. Çocuğun sahip olduğu duygu ve düşünceler sosyal ilişkilerden etkilenir. Düşünce ve duygulara ilişkin yaşanan sorunların çözümünde, gerekli becerilerin kazanılması ve kontrol edilebilmesi oyunlarla mümkün olmaktadır (Şen, 2007). Ayrıca oyunlar, çocukların öğrenme ortamlarına katılımını kolaylaştırmada ve teşvik etmede kullanılmaktadır (Bakar, Tüzün ve Çağıltay, 2008). Çocukların öğrenme süreçlerinin başarılı bir şekilde gerçekleşmesini sağlamada da oyunun önemli ve gerekli bir araç olduğu bilinmektedir. Oyun etkinliklerine katılım sayesinde, çocuk nesnelere tutabilme ve kullanabilme, beden kontrolünü sağlama becerisi kazanır; nesnelere işlevlerini ve amaçlarını kavrar; diğer bireylerle olan iletişim ve etkileşim becerisini geliştirir (Jones, 2001). Bunların yanı sıra Kolb ve Kolb’ a (2010) göre oyunlar, çocukların öz-düzenleme beceri ve kapasitesinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Çocuk, oyunlar vesilesi ile güven ve cesaret duygusunu kazanır. Kendine güvenlik çemberi

oluşturabilir. Goldstein'a (2012) göre ise oyun, çocukların, merak duygularını ve yaratıcılıklarını teşvik eder.

Çocuğun gelişim yönünden sağlıklı olabilmesi için beslenme, uyku gibi temel gereksinimleriyle birlikte oyun gereksiniminin de karşılanması gerekmektedir. Oyun gereksiniminin karşılanmaması ya da yetersiz karşılanması çocukların sağlıklı şekilde gelişmelerine neden olur (Bekmezci ve Özkan, 2015). UNICEF 1989 (20 Kasım) tarihinde onaylanan "Çocuk Haklarına Dair Sözleşme"nin 31. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "*Taraf devletler çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlencede (etkinliklerinde) bulunma, kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkı tanır.*" ibaresine göre çocuğun oyun hakkı koruma altına alınmıştır (UNICEF, 2018). Yine 31. maddenin 2. fıkrasında (*Taraf Devletler, çocuğun kültürel ve sanatsal yaşama tam olarak katılma hakkını saygı duyarak tanır ve özendirir ve çocuklar için, boş zamanı değerlendirmeye, dinlenmeye, sanata ve kültüre ilişkin (etkinlikler) konusunda uygun ve eşit fırsatların sağlanmasını teşvik ederler*) oyunda ve boş zaman geçirme etkinliklerinde eşitlik ilkesinin altı çizilmiştir. Ayrıca Çocuk Oyun Hakları Malta Deklarasyonu'nda (1977; Akt: Heseltine ve Holborn, 1987), sağlık, beslenme, barınma ve eğitim kadar oyununda her çocuğun gelişim potansiyeli için önemli olduğu belirtilmiştir. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi'nin 7. maddesine göre ise; çocuğa, eğitimin yanı sıra eğlenme ve oyun konusunda tüm imkânlar sağlanmalı, toplumda ve kamu mekanlarında çocuğun bu haktan faydalanma olanaklarını arttırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır (Tuğrul, 2005).

2.2. Açık Havada Oyunun Çocuk Gelişimine Etkileri

Mekânların, oyunlar üzerinde etkisinin olduğu bilinmektedir. Araştırmalar, oyun parklarının çocukların sadece fiziksel eylemlerde bulunmasını sağlamadığını, aynı zamanda zihinsel, sosyal ve duygusal becerilerinin gelişimine katkı sağladığını vurgulamıştır (Arslan-Muhacir ve Yavuz-Özalp, 2016; Bento ve Dias, 2017; Czackzynska-Podolska, 2014; Goldstein, 2012; Kolb ve Kolb, 2010; Lai, Ang, Por ve Liew, 2018; Lillard, Lerner, Hopkins, Dore, Smith ve Palmquist, 2013; Moore, 1986; Ward Thompson, 2013). Arslan-Muhacir ve Yavuz-Özalp (2016), açık hava oyun parklarında oynanan oyunların çocukların zihinsel, fiziksel ve duygusal gelişim açısından önemli olduğunu, aynı zamanda, açık hava oyun alanlarının fiziksel özelliklerinin de oldukça önem taşıdığını vurgulamıştır. Moore (1986) özellikle doğal çevrede oynanan oyunun, çocuk gelişimindeki ana unsurlarından biri olduğunu belirtmiştir. Tüm doğal ve fiziksel çevreler, her yeterlilik düzeyindeki çocuk için daha fazla öğrenme ve gelişme olanağı sağlamaktadır.

Çocuklar, doğdukları ilk anlardan itibaren, çevrelerini ve kendilerini hareket yardımı ile tanımaya başlar, çevreyi gözlemlerler. Yürüme ve konuşma fonksiyonlarının gerçekleştirilemediği ve zihinsel olarak belirli bir algı düzeyine henüz erişilmediği dönemlerde, çocuklar duyu organlarından destek alarak çevreyi deneyimlemeye ve algılamaya başlarlar. Jean Piaget, Maria Montessori, Frobel ve Rousseau hareketi davranışla birlikte değerlendirmiş ve erken çocukluk döneminde açık havada gerçekleştirilen etkinliklerin sağlık açısından önemli olduğunu belirtmişlerdir (Bilton, 2010'dan aktaran Alat, Akgümüş ve Cavalı, 2012).

Adams, Donnely, Johnson, Payne, Slagle ve Stewart (2016), açık havada oyunun gelişimsel faydalarını yaş gruplarına göre özetlemişlerdir. Buna göre, üç-dokuz aylık dönemde çocuğun açık havada akranları ile oynaması çocuğun beyin hücrelerini aktif kullanmasını sağlamakta ve hafızasını geliştirmektedir. Bu dönemde çocuğun algısı oldukça açıktır ve çocuk dünyayı keşfetmeye ve çevreyi gözlemlemeye odaklanmaktadır. Açık havada çocuğun duyuları gelişmektedir; çocuk etrafındaki araba seslerini, uçak seslerini ve oyun oynayan diğer çocukların seslerini dinleyerek, duyma yetisini geliştirmektedir. Çocuk, etrafındaki farklı renkleri, parlak, mat ya da farklı boyutlarda olan nesnelere algılamaya başlamaktadır. Motor becerilerini kullanarak yaprakları, doğayı, toprağı, çevreyi hissetmektedir. Açık hava çocuğun, temiz hava almasını sağlayarak mikroplara yakalanma oranını düşürmektedir. On-on dört aylık çocuk ise, açık havada, dokunma, tat alma ve koklama duyularını kullanarak çevreyi deneyimlemektedir. Çocuk bu dönemde, açık hava oyunları ile korkularını yenmeyi, öz-güven kazanmayı öğrenmektedir. Kendi karar verme mekanizmasını harekete geçirebilmektedir. Açık hava oyunları, bu yaşta çocukların hem bağışıklık sistemini kuvvetlendirmekte hem de genel sağlık durumunu iyileştirmektedir. Çocuğun kalp sağlığını olumlu yönde etkilemektedir. On beş-yirmi dört aylık çocuk ise, açık hava oyunları ile yeni arkadaşlıklar kurmaktadır, sosyal çevre edinmektedir. İki-üç buçuk yaş grubundaki çocuklar ise açık hava oyunları ile beyin fonksiyonları iyileşmekte, gelişim göstermektedir.

Bununla birlikte, açık havada oyunun çocuğun gelişim alanlarına etkisi ile ilgili pek çok bilimsel çalışma gerçekleştirilmektedir (Akandere, 2006; Akınbay, 2014; Arabacı ve Çıtak, 2017; Başal, 2005; Erdem, 2003; Erden, 2012; Fjørtoft, 2001; Gönen, 1992; Gül, 2006; Howard-Jones, Taylor ve Sutton, 2002; Kaya, 2007; Onur, 2007; Wake, Hesketh ve Waters, 2003; Waite, Davies ve Brown, 2006). Bu çalışmalardan yola çıkarak, açık havada oyunun gelişimsel faydaları aşağıdaki şekilde özetlenmiştir:

Fiziksel gelişim açısından açık havada oynanan oyunlar çocukların fiziksel gelişimi için gerekli olan temiz hava, bol oksijen ve D vitamini almalarını sağlar. Bu sayede, kan dolaşımı ve dokulara besin taşınması hızlanmaktadır. Ayrıca açık havada gerçekleştirilen fiziksel faaliyetler, çocuğun solunum, sindirim ve boşaltım işlevlerinin düzenlenmesine ve ter yoluyla zehirli toksinlerin vücuttan atılmasına katkı sağlar (Erdem, 2003). Bununla birlikte kapalı oyun alanlarında, yetişkin gözetimi altında oyun oynayan çocukların geçirdiği hareketsiz yaşantıdan dolayı obezitenin artabileceği ve çocuklarda diyabet ve kardiyovasküler bozuklukların ortaya çıkmasına sebep olabileceği ifade edilmektedir (Fjørtoft, 2001; Waite, Davies ve Brown, 2006). Bu bağlamda açık havada gerçekleştirilen fiziksel faaliyetler, obezite, astım, hiperaktivite gibi kronik çocuk hastalıklarının önlenmesine ve iyileştirilmesine katkıda bulunmaktadır (Akınbay, 2014; Gül, 2006; Kaya, 2007). Barber, Jackson, Akhtar, Bingham, Ainsworth ve diğerleri (2013) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi yılların fiziksel aktivite gibi sağlıklı yaşam tarzını geliştirmede kritik değeri vurgulanmaktadır. Kişilerin fiziksel aktivite seviyeleri, çocukluktan erişkinliğe kadar uzanmaktadır, bu nedenle yaşamın erken dönemlerinde fiziksel aktivite alışkanlığı oluşturmak oldukça önemlidir. Dışarıda geçirilen zamanın daha fazla fiziksel aktivite ile ilişkili olduğu ve oyun alanlarının okul çağındaki çocuklarda fiziksel aktiviteyi arttırdığı görülmüştür.

Farklı çalışmalar, çocukların fiziksel gelişimi açısından açık hava etkinliklerinin haftada üç günden fazla olması gerektiğini ortaya koymuştur. Sağlıklı bir fiziksel gelişim için çocukların günde en az bir saat açık havada ve yeşil alanlarda faaliyetlere katılması ve en az bir saat beden eğitimi egzersizi yapması gerekmektedir (NASPE, 2009). ABD'nin birçok eyaletinde, kış mevsiminin çok sert seyretmesine rağmen, çocukların her gün açık havadan yararlanmasının gerekliliği belirtilmektedir. Sadece hissedilen sıcaklığın 32 santigrat derecenin üzerine çıktığı zamanlar ya da -9 ila -15 santigrat derece arasına kadar düştüğü durumlar riskli olarak değerlendirilip, anasınıfı öğretmenlerine ve velilere hava konusunda uyarılar yapılmaktadır (Massachusetts Department of Early Education and Care, 2011). Alat, Akgümüş ve Cavalı'ya (2012) göre ise, ülkemizde yazın çok sıcak ve kışın çok soğuk olan az sayıdaki şehir dışında, hava koşulları çocukların oyun alanlarını etkileyen engel olarak değerlendirilmemelidir. Çocuklar iklim koşullarına uygun olarak giydirilebilir, oyun alanlarında gölgelik alanlar oluşturulabilir ve çocukların güneş, kar, yağmur gibi iklimsel faktörlerden etkilenmemesi için gerekli koşullar oluşturulabilir.

Psikomotor gelişim, fiziksel olarak büyüme ve gelişmenin yanı sıra, beyin ve omurilik gelişiminin sonucu organizmanın isteme bağlı olarak hareketlilik yetisi kazanması

anlamını taşımaktadır. Okul öncesi dönemde çocukların görünüşlerinde, uzuv ve organlarının oranlarında büyük değişimler olur. Altı yaşındaki bir çocuk neredeyse bir yetişkinin görünüşüne benzer bir görünüm kazanır. Bunun yanı sıra kaslarda da önemli değişimler oluşur. Kaba motor kaslar daha önce geliştiğinden; temel hareketler (yürüme, koşma, atlama gibi) başarılı bir şekilde yapılır. Bu gelişimde açık hava oyun parklarında oyunun çocuklar üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir (Özer ve Özer 2004). Ayrıca çocukların kas gelişimine, el-göz koordinasyonunun gelişmesine, dikkat, esneklik kazanmasına katkısından dolayı, açık hava oyun parklarındaki oyun ekipmanlarını kullanma (döndürme, çekme, fırlatma), zıplama, kumla oynama, atlama, yürüme, koşma, tırmanma gibi büyük ve küçük kas etkinlikleri önem taşımaktadır (Topaloğlu ve Aslan-Gördesli, 2012).

Sosyal-duygusal gelişim üzerinde, oyun, önemli bir etkiye sahiptir. Açık havada oynanan hareketli oyunlar, çocuğa çevresini tanıma fırsatı vermekte ve etrafını keşfetmesine, merak duygusunun artmasına olanak sağlamaktadır (Türkan, 2009). Clements (2004), çocukların kaygı, üzüntü, öfke gibi duygulardan kurtulmasını sağlama konusunda açık hava oyun parkında oynanan oyunların önemli role sahip olduğunu vurgulamıştır. Çocukların açık havada oyun oynaması, sosyal yaşama dâhil olmasını ve duygusal açıdan doyuma ulaşmalarını sağlamaktadır (Bektaş, 2004). Açık hava oyun parkları, çocukların kendilerini daha sağlıklı hissetmelerini, algılarının kuvvetlenmesini, dikkatlerinin daha kolay toplanmasını sağlamaktadır. Stres unsurunu da azaltarak çocukların psikolojilerini olumlu yönde etkilemektedir (Akandere, 2006; Akınbay, 2014; McCurdy, Winterbottom, Mehta ve Roberts, 2010; Poyraz, 2003;). Bu nedenle çocukların açık havada oynamaları daha neşeli olmalarını sağlar. Ayrıca, açık hava oyun parkları çocuğun tehlikeyi tanımasını ve yenmesini ayrıca korkuları ile başa çıkmasını öğretir (Özgüç, 1998).

Bunların yanı sıra, doğa ile iletişim kurmamış, doğanın dilini algılamamış olan çocuklar, doğal ortamlarda kendilerini rahat hissedemezler; doğadaki varlıklar ve unsurlar onları rahatsız eder ve zaman içerisinde, çocuklar kendilerini çevresel sorunlardan soyutlamaya başlar. Doğal sorunlara önem vermeyen, bu konuda kaygı taşımayan duyarsız bireyler olma yolunda ilerlemeye başlarlar. Bu açıdan, açık havada oyunun çocukların doğa sevgisi kazanmalarında ve olumlu çevre tutumu geliştirmelerinde önemli olduğu vurgulanmıştır (Wilson, 1996).

Bilişsel gelişimi destekleme açısından açık hava alanları, kapalı mekanlara göre daha çok olanak sunmaktadır (McCans, 2004). Çocuk, açık havada oynadığı oyunlar yoluyla çeşitli deneyimler kazanabilir, problem çözebilir, yaratıcı düşünebilir ve dış dünya hakkında

bilgi sahibi olabilir (Howard-Jones, Taylor ve Sutton, 2002).Alanyazında, açık havada geçirilen zamanın çocuklar üzerindeki yararlarını belirlemeye yönelik gerçekleştirilen çalışmalarda, açık havada zaman geçirmenin çocukların düşsel yeteneklerini ve yaratıcılığını geliştirdiği, çocukların belirli işe ve nesneye odaklanma ve dikkat etme süresini uzattığı belirtilmiştir (Arabacı ve Çıtak, 2017; Başal, 2005; Erden, 2012; Gönen, 1992; Onur, 2007; Wake, Hesketh ve Waters, 2003). Açık havada alınan D vitamini ve ışık sentezinin çocukta, öğrenme ve yaratıcılığı arttırdığı düşünülmektedir (Arabacı ve Çıtak, 2017).

Ayrıca White'a (2004) göre, açık hava alanlarına çıkmadan, bina içinde doğadan uzak bir şekilde yaşayan çocuklar, doğayı belgeselde gördüklerini egzotik bir varlık olarak algırlar. Toprak ve suyla oynayan, doğal ürünlerle etkileşim kuran çocuklar ise, bilimi uygulama fırsatına sahip olurlar ve böylece ağırlık, hacim, zaman kavramlarını daha kolay öğrenirler (Bento ve Dias, 2017).

2.3. ÖG Çocuklar Açısından Açık Hava Oyunlarının Yararları

Oyun, herhangi bir yetersizliği ya da hastalık teşhisi bulunmayan diğer tüm çocuklar gibi, ÖG çocukların da hem fiziksel hem zihinsel sağlıkları açısından son derece önemlidir. Kolb ve Kolb'a (2010) göre oyun, ÖG çocukların kendilerini toplumun bir bireyi olarak hissetmesini sağlar ve duygusal bir bağ kurduğu topluluğa karşı aidiyet duygusu geliştirir ve çocuklar oyunlar vesilesi ile ahlaki ve entellektüel değerleri öğrenir. Benzer şekilde, Goldstein'e (2012) göre, ÖG çocuklar, oyunlar sayesinde empati kurmayı, karşılıklı olarak birbirlerinin gereksinimlerini anlamayı öğrenirler. Niklasson ve Sandberg (2010), Burdette ve Whitaker (2005) ise, oyunların ÖG çocukların sosyal yönünü güçlendirdiğini, onlara özerklik duygusunu kazandırdığını ortaya koymuştur. Sterman'a (2018) göre oyun, ÖG çocukların kimlik gelişimine olumlu yönde katkı sunmaktadır. Özel gereksinimli çocuğun işlevsel becerilerini ve yetilerini kuvvetlendirmekte, çocuğun yeni hobiler edinmesini, özgüven kazanmasını sağlamaktadır. Karar verme mekanizmalarını güçlendirmekte ve müzakere becerisi kazandırmaktadır. Ayrıca oyunların, nöron ve sinapsların gelişimine katkıda bulunarak ÖG çocuğun beyin gelişimini olumlu yönde etkilediği ortaya konmuştur (Watamura, Donzella, Alwin, Gunnar, 2003). Böylece oyunların ÖG çocukların eğitim yaşamlarını olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir (Burnett, 1962; Miller ve Kuhaneck, 2008).

Oyun ortamları özel gereksinimli çocukların arkadaşlık ilişkileri kurabileceği yerlerdendir (Woolley, Armitage, Bishop, Curtis ve Ginsborg, 2006). Oyun ortamları ÖG çocuğun akranları tarafından sosyal kabul görmesini sağlar. Oyunun ve oyun ortamlarının

ÖG gereksinimli çocuklar için gelişimsel faydalarının yanısıra, açık havada oyunun da önemli katkılar sağladığı bilinmektedir. Alanyazında yer alan çalışmalardan yola çıkarak, açık havada oyunun ÖG çocuklar için gelişimsel faydaları aşağıdaki şekilde özetlenmiştir

Fiziksel gelişim: Açık hava oyunları, ÖG çocukların temiz hava ve doğayla iç içe bir şekilde oynamasını, çocuğun doğal olanaklardan yararlanmasını ve doğal yaşamın bileşenlerini hissetmesini sağlamaktadır (Blake ve Sexton, 2017). Serman (2018), açık havada oyunun çocukların fiziksel gelişimi ve böylece çevreye daha kolay adapte olabilmeye becerisi üzerindeki etkisine de dikkat çekmiştir. Açık hava oyun ortamlarında fiziksel faaliyetlere katılım, ayrıca, ÖG çocukların nörotrofin (büyüme faktörü olan beyin türevli bir salgı proteini) düzeyini artırmaktadır (Gleason, 2015).

Açık havada oyun, ÖG çocukların motor becerilerinin geliştirilmesini sağlamakta, fiziksel kuvvetini artırmaktadır (Yantzi, Young ve Mckeever, 2010). Ayrıca açık hava oyunları, ÖG çocuklarda vücudun farklı bölümleri arasında koordinasyonun kurulmasını sağlamaktadır. Çocukların nefes alıp verme faaliyetini düzenlemekte, solunum kaslarını kuvvetlendirmektedir (Gleason, 2015). Açık havada oyunun bir diğer faydası ÖG çocukların hareket etmesini sağlayarak kilo dengesini sağlaması ve böylece obezite oranını düşürmesidir (Homan, 2016; Burris ve Burris, 2011). Ayrıca, ÖG çocuk, açık havada oyun yoluyla kendi bedensel gelişimine ve bedenine yönelik farkındalık kazanmaktadır (Burris ve Burris, 2011).

Sosyal-duygusal gelişim: Oyun alanlarına katılım sağlayamama, çocukların sosyal becerilerinin gelişmesini olumsuz yönde etkileyebilir (Yantzi, Young ve Mckeever, 2010). ÖG çocukları oyun ortamlarında sınırlandırılan sadece bedensel yetersizlikleri olmayabilir. Zihinsel işlev bozuklukları da çocukları sınırlandıran etmenlerden biridir. Sosyal etkileşim kurmada zorluk yaşayan bu çocukların da oyun alanlarına katılıp, sosyal becerilerini geliştirmesi gerekmektedir (Stanton-Chapman ve Schmidt, 2017).

Açık hava oyun ortamı, özel gereksinimli çocuğun toplumsal entegrasyonunu sağlayan eğitici bir araç niteliğindedir (Kantz, 2004). Açık havada oyun, ÖG çocukların sosyal etkileşim kurmalarını kolaylaştırmaktadır. ÖG çocukların paylaşmayı öğreneceği, işbirliği içinde çalışabileceği, diğer bireylere karşı sempati duymayı öğrenebileceği, eylemlerine yönelik sorumluluklar alabileceği bir platform sunmaktadır (Yantzi, Young ve Mckeever, 2010). Açık hava oyun ortamları, çocuğun toplumsal rolleri algılamasını da sağlamaktadır (Gleason, 2015).

Açık havada oyun yoluyla ÖG çocuklar, kapalı oyun alanlarının yarattığı baskıdan sıyrılarak kendini daha özerk hissetmekte ve kendine ait oyun ve yaşam alanı

kurabilmektedir. Akranları ile daha rahat etkileşim sürecine girerek, çeşitli oyun kurguları ile yaşamdaki bireysel rolleri öğrenmektedir (Blake ve Sexton, 2017). Başka bir ifade ile açık havada oyun ÖG çocukların sosyal benlik algılarını ve kimliklerini geliştirmesine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca açık hava oyun parkları ÖG çocukların ait olma duygusunu geliştirir (Burriss ve Burriss, 2011; Yantzi, Young ve Mckeever, 2010). Açık hava oyun ortamında çocuk, yetişkin baskısını, kapalı oyun alanındaki kadar hissetmemektedir ve daha rahat hareket etme olanağı bulmaktadır (Kantz, 2004).

Benzer şekilde, Manwaring ve Taylor (2006) ÖG çocukların açık hava oyunlarında akranları ile etkileşim kurabildiğini belirtirken, Burriss ve Burriss (2011) çocukların açık hava oyun ortamında yeteneklerini test etme olanağı bulduklarını ifade etmişlerdir. Çocuklar aynı zamanda öz-disiplin, öz-düzenleme becerileri kazanmaktadır. Açık havada oyun ayrıca, çocukların duygularını kontrol etmeyi öğrenmesini sağlamaktadır. Çocukların farklı duyguları öğrenmesini ve ayırt etmesini sağlamaktadır (Kantz, 2004). Benzer şekilde, açık havada oyun çocuğun öz-farkındalık düzeyini yükseltmektedir. Kendi isteklerinin farkına vararak, kendi hayatına ilişkin hedef belirleme becerisini kazanmaktadır. Çocuk böylece kendini gerçekleştirme fırsatını yakalamaktadır. Örneğin, nörolojik bir rahatsızlık olan beyin felci geçirmiş çocuklar açısından açık hava oyun alanları rehabilite edici özelliğe sahiptir. Çocukların depresif hislerini azaltmaktadır. Psikolojik iyileşmeyi sağlamaktadır. Çocuk, kendi kimliğinin toplumsal olarak kabul gördüğünü fark ederek, diğer bireylere kucak açmaktadır ve onların sosyal kimliklerini kabul etmektedir. Birey olmayı öğrenmektedir ve bireysel farklılıkların farkına varmaktadır (Gleason, 2015).

Bunların yanısıra, açık hava oyun alanları, ÖG çocukların doğayı ve çevreyi tanımasına olanak tanır (Stanton-Chapman, Schmidt, 2017). ÖG çocukların doğa ile buluşması iyileştirici ve sakinleştirici bir etkiye sahiptir. Ayrıca çocukların çevre bilinci kazanmasını sağlamaktadır. Çocuğa, katılımcı bir vatandaş olarak doğaya karşı sorumluluklarının olduğunu hatırlatmaktadır (Kantz, 2004). Ek olarak, açık havada oyun ve fiziksel faaliyetlere katılım sağlamak, özel gereksinimli çocukların bireysel becerilerini geliştirirken, çocuklarda başarmaya yönelik bir arzu, istek oluşturmaktadır (Gleason, 2015).

Duyuşsal gelişim: Açık hava ortamında, ÖG çocukların duyuşsal gereksinimlerini karşılaması daha kolay olmaktadır (Kantz, 2004). Açık havada oyun oynamak ÖG çocukların duyularını uyarmaktadır. Çocuk, yetisini kaybettiği duyuyu telafi edebilmek amacıyla, aktif diğer duyularını harekete geçirerek kendisine has bir duyuşsal algılama mekanizması geliştirmektedir. Örneğin, işitme kaybı yaşayan bir çocuğun dünyayı, gördükleri, dokundukları, tattıkları ve kokladıkları nesnelere üzerinden algılaması

gerekmektedir. Görme yetersizliği bulunan çocuk, dokunduğu nesnelere görmese bile, nesnenin dokusunu hissederek, nesneyi keşfetmeye ve yakından tanımaya çalışır. Çiçeklerle ve bitkilerle kaplı bir oyun alanı, görmeyen bir çocuğun, dokunsal yetilerle çevreyi tanımasını sağlayarak onun farklı duyularını harekete geçirebilir. Bu açıdan ele alındığında, açık havada oyun oynamak, ÖG çocukların farklı duyuşsal gereksinimlerini karşılamak ve onların bedensel harekete yönelik gereksinimlerine hitap etmek açısından çok önemlidir (Stanton-Chapman ve Schmidt, 2017).

Açık hava oyun ortamları ile çocuk soğuk-sıcak algısı gibi duyuşsal tepkileri öğrenmektedir. Özel gereksinimli çocuklar dokunsal öğrenmeye yatkın olduğu için, açık hava oyun ortamında nesnelere ve nesnelere dokunarak farklı bir öğrenme sürecine girebilecektir. Örneğin, kumun üzerine yazılar yazarak, kum ve su karışımı ile oyun hamuru gibi oynayarak hem el kabiliyetini kontrol etme yetkinliği kazanacaktır hem de motor becerilerini geliştirecektir. İyi bir duyuşsal tasarıma sahip oyun ortamı, çocuğun dokunsal yeteneklerini kullanarak, oyun alanının bölümlerini ziyaret etmesini, çocuğun yön bulma becerisi kazanarak kendini daha yetkin hissetmesini sağlayabilmektedir. Ayrıca oyun alanındaki yeşil tasarım unsurları, bitkiler, çiçekler, özel gereksinimli çocukların stresini azaltmaya ve kendilerini daha iyi hissetmesine yardımcı olmaktadır (Homan, 2016).

Bilişsel gelişim: Her bir çocuğun becerisi ve duyuş yeteneği farklı düzeylerde de olsa, özel gereksinimli çocuk, açık hava oyun ortamlarında, sahip olduğu belirli duyuşsal yetisi ile çevresini ve çevresinde gerçekleşen olguları hissedebilmektedir ve algıladığı bilgileri zihninde düzenleyebilmektedir. Bu süreç, çocuğun bilişsel ve zihinsel gelişiminin sağlanmasında önem taşımaktadır (Kantz, 2004). Açık havada oynamak beyne yenilenmiş kanın gitmesini sağlamakta; böylece doğal kimyasalların nöronları harekete geçirmesini kolaylaştırmaktadır (Burris ve Burris, 2011). ÖG çocukların okul ortamında da açık hava oyun parkında oynaması, derslere tazelenmiş enerji ile devam edebilmeleri ve bilişsel yetkinlik gerektiren görevlere odaklanmalarını sağlamaktadır (Burris ve Burris, 2011; Pellegrini, 2005).

Açık havada oyun, aynı zamanda, çocukların kendi öğrenme yöntemini belirleyerek öğrenme faaliyetine dahil olmasını sağlamaktadır (Gleason, 2015). ÖG çocuk oyun ortamında deneme-yanılma yöntemi ile öğrenerek, bilişsel, yaratıcı, duyuşsal, algısal ve problem çözme becerilerini geliştirmektedir (Yantzi, Young ve Mckeever, 2010). Çocuk, çevresini kontrol edebilmeyi, yönetebilmeyi öğrenmektedir. Bu da çocukların tercih etmeyi öğrenmesini ve kendi kişisel karar verme mekanizmasını geliştirmesini sağlamaktadır. Çocuklar öğrendikleri teorileri uygulama şansını da yakalamaktadır (Kantz, 2004).

Açık havada olmak, çocuğun dünyayı keşfetmesine olanak sağlayan tek fırsattır (Stanton-Chapman, Schmidt,2017). ÖG çocuklar kapalı ortamlarda yağmur ve rüzgâr gibi mevsimsel özellikleri kavramakta zorluk çekmektedir. Açık hava oyun ortamlarında ise, doğal mevsimsel özellikleri, duyuşsal becerilerini kullanarak deneyimleme ve öğrenme şansını yakalamaktadırlar (Blake ve Sexton, 2017). Açık havada oyun oynamak, çocukların nesnelere, doğa ve diğer bireyler ile etkileşimini kuvvetlendirmektedir (Kantz, 2004). Çocuk açık hava oyun ortamında ağaçların yapraklarını ya da yerde bulunan diğer doğal nesnelere sayarak, tanıştığı gerçek nesnelere zihnine kodlamaktadır ve hafızasını güçlendirmektedir (Gleason, 2015).

Sterman (2018), oyun alanındaki geri dönüştürülmüş materyallerin, çocukların hayal gücünü kullanarak oynamasını ve yeni oyunlar yaratmasını sağladığını ifade etmiştir. Açık hava oyunları, aynı zamanda, çocukların sorgulama ve gözleme becerilerini geliştirmektedir. Ayrıca çocuk, uzaklık, hız, yer ve yön gibi kavramları öğrenmeye başlayarak uzamsal bir farkındalık kazanmaktadır (Homan, 2016). Bunun yanı sıra, çocuk kazandığı bilişsel beceriler ile doğadaki nesnelere etiketleme, sınıflama ve adlandırma becerisini geliştirmektedir (Gleason, 2015).

2.4. Açık Hava Oyun Parkı Türleri

Alanyazında, oyun alanları çeşitli açılardan sınıflandırılmıştır. Bunlar; yaş gruplarına göre ve yapım amaçlarına göre oyun parkları şeklinde incelenebilir:

2.4.1. Yaş Gruplarına Göre Açık Hava Oyun Parklarının Sınıflandırılması

0-3 Yaş Arası Çocuklar İçin Açık Hava Oyun Parkları: 0-3 yaş grubuna hitap eden açık hava parkları, küçük bir alana sahiptir. Her çocuk için 7- 10m²'lik bir alan yeterlidir. Konut grubu biriminde ise alanın en az 50m² olması gerekmektedir. Komşuluk grubunda ise minimum ölçünün 300-500 m² olması gerektiği belirtilmiştir. Bu tür oyun alanlarında kullanılacak bütün yapısal ve bitkisel öğelerin çocuk ölçeğine göre tasarlanması gerekmektedir. Çocuk oyun alanının etrafı çitle çevrilmelidir. Çit malzemesinin de tehlike unsuru oluşturmayacak türdeki malzemelerden seçilmesi gerekmektedir. İnsana zarar verebilecek dikenli ve alerji yapabilecek türler kullanılmamalıdır. Bunun yanında, oyun alanında, salıncak, kum havuzu, havuzcuk, çeşme gibi donatılar kullanılabilir (Uluğ, 2007).

4-7 Yaş Arası Çocuklar İçin Açık Hava Oyun Parkları: 4-7 yaş arası çocuklara yönelik açık hava oyun parkları, bir anaokulu kompleksi kapsamında, komşuluk ünitesindeki yeşil alanlar içinde, daha önce kullanılan çocuk oyun alanına entegre edilerek tasarlanabilir.

Bu gruptaki oyun alanlarının minimum ölçüsü 300-500m² olarak belirlenmiştir. Birçok durumda 1000m² ve üzeri alan da ayrılabilir. Tasarım planlarında kimi zaman çocuk nüfusunun özellikleri ve gereksinimleri dikkate alınarak düzenlemeler yapmak gerekebilir. Bunun gibi durumlarda, her çocuk için 10-15m² alan tahsis edilmesi gerekir. Bazı çocuk alanı planlayıcıları, her çocuk için 6,5m² alan ayrılması gerektiğini ve aynı bölgede yaşayan çocukların 1/3'ünün aynı anda oyun alanını kullanabileceği göz önünde bulundurularak alan gereksinimlerine karar verilmesi gerektiğini belirtmektedir (Acar, 2003).

8-15 Yaş Arası Çocuklar İçin Açık Hava Oyun Parkları: 8-15 yaş arası çocuklara yönelik açık hava oyun parkları, yerleşim birimleri ile koordineli alanlardır. Bu alanlar, daha küçük birimler olarak çocuk bahçelerini de kapsayabilir ya da yetişkinlere yönelik oyun ve spor faaliyetleri düzenlenebilir. Ayrıca, bu alanlar festival, bayram gibi sosyal etkinliklerde de kullanılabilir (Acar, 2003).

2.4.2. Yapım Amaçlarına Göre Açık Hava Çocuk Oyun Alanlarının Sınıflandırılması

Pehlivan (2005) oyun alanlarını, en çok bilinen ve kabul gören yaklaşımla, yapım amaçlarına göre şu şekilde sınıflandırmıştır: Geleneksel oyun alanları, çağdaş oyun alanları, macera oyun alanları, yaratıcı oyun alanları, özel oynama-öğrenme alanları, diğer oyun alanları.

Geleneksel Oyun Alanları; uygulamada ve kullanımda en çok rastlanan çocuk oyun alanı tipidir. İdareciler, kamu çalışanları, öğretmenler vb. tarafından kataloglardan özel olarak seçilmiş sallanma, tahterevallli gibi standart oyun araçlarından oluşur (Gür, 2002). Geleneksel oyun alanlarında, kaydırak, salıncak, tırmanma ekipmanları gibi geleneksel oyun araçları bulunmaktadır. Geleneksel oyun alanları, çocukların temel fiziksel faaliyetlerini gerçekleştirmelerine olanak sağlamaktadır. Fakat çocukların hayal gücünü geliştirmesini ve kullanmasını sağlayacak ekipmanlar bulunmamaktadır (Maxwell, Mitchell ve Evans, 2008).

Çağdaş Oyun Alanları; tasarım açısından göze hitap eden estetik unsurların ön planda olduğu oyun sahalarıdır. Ağırlıklı olarak mimarlar ya da peyzaj mimarları tarafından planlanır. Saha ve malzeme durağandır. Çocuklar dışında hareket eden bir unsur yer almamaktadır. Bu tür oyun alanlarında, su ve fiskiyeler, tırmanma tepeleri, tüneller içinde yapılmış kayak yerleri bulunur (Ünal, 2009).

Macera Oyun Alanları; bu kavram, 1943 yılında ilk kez Danimarka'da ortaya çıkmıştır (Heseltine ve Holborn, 1987). Çağdaş oyun alanlarından farklı olarak, oyun alanlarındaki hiçbir araç durağan değildir. Çocuğun kendi oyun ortamını tasarlayabileceği ve oluşturabileceği olanakları içermektedir. Oyun malzemesi ve araçları arasında eski

lastikler, atımlı keresteler, sandıklar, toprak, su, tuğla, kağıt, boya, çivi, çekiç, kürek, halat vb. malzemeler bulunmaktadır. Macera oyunları oynanırken, rehber görevlinin çocukları gözetmesi ve acil bir durumda rehber görevlinin gereken müdahalede bulunması gerekir. Bu tür oyun alanlarının yaşam süresi 10 yıl olarak belirlenmiştir. Bu zaman zarfında, birçok kez değiştirilen, bakım gören, onarılan oyun alanı tüm olanaklarını tüketmektedir (Uluğ, 2007).

Yaratıcı Oyun Alanları; çocuklara kendi çevrelerini yaratabilecekleri olanaklar sağlar. Farklı türde donanım ve tasarım türleri vardır. Tekerlekli araç alanı, su ve kum alanı, tırmanma, sallanma ve yaratıcılıklarını destekleyecek karmaşık birimler bulunabilir. Ayrıca kolay şekillenebilir (kum vb.) malzemeler bulunur. Tasarımcı, hareket ettirilebilen ya da değiştirilebilen esnek elemanlar ile çocuğun problem çözme konusunda yaratıcılık kazanması için imkân sağlar (Pehlivan, 2005; Tekkaya, 2001).

Özel Oynama-Öğrenme Alanları; ÖG çocuklar için tasarlanmış oyun alanlarıdır. Bu alanlar ÖG çocukların sosyal ve fiziksel oyunlara uyum sağlamalarına olanak tanır. Tipik olarak duyu organlarına hitap eden yumuşak yüzeyler, hafif eğimler, renkler ve sesleri kapsar. Bu tür olanakların sunulması, çocukların oyun etkinliklerine dâhil olmasını kolaylaştırır. Tekerlekli sandalye ile gelen çocukların da faydalanabilmesi için su ve kum oyunları yerden yükseltilmişlerdir (Acar, 2003). Allen ve Schwartz (1996) bu tür oyun alanlarının, ÖG çocukların ihtiyaçları göz önünde bulundurularak tasarlanmasından dolayı, tüm çocukları eşit olarak oyun faaliyetlerine dâhil ettiğini ve hiçbir ayırım gözetmeksizin oyun olanaklarından yararlanmasını sağladığını belirtmiştir.

Diğer Oyun Alanları: Yukarıdaki yaygın olarak bilinen oyun alan türleri dışında, çevresel ve kentsel alanlar, çocukların kendi kendine oluşturup tasarladıkları eğlence parkları, küçük yaş grubu çocuklar için oyun alanları bu grupta ele alınmıştır (Pehlivan, 2005).

2.5. Açık Hava Oyun Parklarının Sahip Olması Gereken Genel Özellikler

Çocuklar, oyunu ve oyun alanlarını eğlence unsuru ile özdeşleştirmekte; hayal ettikleri unsurları ve imgeleri içeren mekânları keşfetmeye çalışmaktadırlar (Dockett, 2002; akt. Jansson, 2009). Çocukların oyun ortamlarına dahil olamamaları ve oyun yaşamlarının sadece kapalı alanlarla sınırlandırılması, çocukların fiziksel, sosyal, duygusal gelişimlerini olumsuz şekilde etkileyebilir. Bu açıdan açık hava oyun parklarının taşıdığı özellikler önemlidir.

Whyte (1980), New York'taki oyun alanlarına ilişkin gerçekleştirdiği çalışmada parkların boş olduğunu ve çocukların dikkatini çekmediğini belirlemiştir. Whyte, oyun parklarının etkililiğini ölçmede sadece parkın kalabalık olmasının /olmamasının tek ölçüt olarak ele alınmasının doğru olmayabileceğinin ve bunun sorgulanmasının önemli olabileceğinin altını çizmiştir (akt. Simon, 2003). Benzer şekilde, Moore (1986) parkların kullanım oranının çocuklar için anlamlı olmadığını belirtmiştir. Bu açıdan düşünüldüğünde, parkın gerçek değerinin kullanıcı sayısı ve oranı ile doğru orantılı olmayabileceği ortaya çıkmaktadır. Buna karşılık, kullanıcıların parklarla ilgili görüş ve değerlendirmelerini, kullanım tercihlerini, kullanma ve kullanmama nedenlerini içeren nitel bilgilerle birlikte, kullanım oranları, parkların etkinliğinin ölçülmesinde önemli bir ölçüt olarak ele alınabilir.

Berglund, Jergeby ve Kreutzfeldt (1985) ile Berglund ve Jergeby (1989), oyun ortamlarına ilişkin aile ve çocuk gereksinimlerini analiz etmişlerdir. Bu araştırmalarda, çocukların ve yetişkinlerin, oyun ortamlarında güvenlik, gerçekleştirilen faaliyetlerin çeşitliliği, doğal ve huzurlu ortam konusunda gereksinimlerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yetişkinliklerin de oyun parklarına yönelik sosyal beklentileri mevcuttur. Çocukların ve yetişkinliklerin ortam gereksinimlerinin sosyal açıdan önemli olduğu tespit edilmiştir (akt. Jansson, 2009)..

Ekawati'ye (2014) göre, yeşil alanlar, sokak ve ağaçlandırma, çocuk oyun alanlarını olumlu yönde etkilemekte ve çocukların ilgisini çekmektedir. Oyun alanı, oyun alanlarının türleri ve sayısı (miktarı), çocuklara farklı fırsatlar sunmaktadır. Ebeveynler, oyun alanlarına kolay erişimi tercih etmektedir. Oyun alanına eşlik eden, çocukları oyun oynarken, kendilerinin de hoş zaman geçirebileceği bahçe ve yürüyüş alanı gibi unsurlar da talep etmektedirler. Alqudah (2003) ise, açık hava oyun parklarının farklı aktiviteler, yaratıcı oyunlar, doğal elemanlarla oyunlar, su ve kum oyunları, sessiz oyunlar, paylaşılan açık-alan oyunları gibi farklı oyun türlerine de imkan sağlaması gerektiğini belirtmiştir. Benzer şekilde Fjortoft ve Sageie (2000), oyun parklarının tasarımında ilgi çekici bir ortam sunarak çocukların gereksinimlerini karşılamak açısından doğal peyzaj kullanılmasının önemini vurgulamışlardır. Oyun parklarında farklı bitki türleri ve topoğrafya çeşitliliğinden yararlanılmasının önemli bir kalite unsuru olduğunu belirtmişlerdir. Kalite açısından peyzaj unsurları ile açık hava oyun parklarının işlevselliği ve kalitesi arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir.

Oyun alanlarının, tren yollarının bulunmadığı ve endüstri bölgesi olmayan (Sorkun, 1996), gürültü, trafik, hava, toprak ve su kirliliğinden uzak, bitkilendirilmiş yeşil sahalarda inşa edilmesi gerekir (Çakar, 2003). Genelde okul bahçelerine yakın bölgelerde olması tercih

edilir (Savaş, 1994). Bu şekilde tasarlanmış oyun parkları çocukların rahat, sağlıklı ve güvenli bir şekilde oyun oynamasını sağlayabilir. Yeşillendirilmiş oyun alanları, çocukları psikolojik açıdan olumlu yönde etkileyebilir ve oyun sürecinin daha kaliteli geçmesini sağlayabilir. Oyun alanlarında, kavis ve çukurlar oyun faaliyetlerini daha dinamik ve hareketli bir sürece dönüştürdüğü için, çocuklar engebeli arazilerde oyun oynamayı ilginç bulup daha fazla tercih etmektedir. Oyun alanlarında konumlandırılan doğal tepeler, tırmanma ve kayma aletleri, çocukların hem fiziksel faaliyette bulunmasını hem de eğlenceli, keyifli zaman geçirmesini sağlar. Arazideki mevcut yükselti farklılıkları tasarımda büyük avantaj sağlar. Ayrıca arazinin doğal engebeli formu ya da yapay tepecikler rüzgar kırıcı bir işlev sağlar (Koçyiğit, 1976).

Demiriz, Karadağ ve Ulutaş'a (2003) göre ise, açık hava oyun parklarında bulunması gereken oyun araçları şu şekilde sıralanabilir: Tahterevalli, kaydırak, salıncak, tırmanma araçları, yürüme tahtası, yaylı aletler, araba lastikleri, dönme dolap, tünel, trampelen, su fıskiyesi, su masası ve su kanalları, su tulumbası, kum havuzu, sallanma çanağı, çuvallar, hamak, eski araba ya da karavan, içi boş karton kutular, kova, kürek, tırmık, çemberler, boş variller.

Shackell, Butler, Doyle ve Ball'a (2008) göre nitelikli bir oyun parkının taşınması gereken özellikler aşağıdaki gibidir:

- Kullanıcıların talebi üzerine olmalı,
- Konumu iyi olmalı,
- Doğal malzeme kullanılmalı,
- Çeşitli oyunlara yer vermeli,
- Özel gereksinimi olan ya da olmayan herkesin kullanabileceği, ulaşılabilir olmalı,
- Halkın ihtiyaçlarını karşılamalı,
- Farklı yaşta çocukların beraber oynamasına izin vermeli,
- Riskli durumlarla başedebilme deneyimlerinin oluşmasına izin vermeli,
- Sürdürülebilir ve uygun bir şekilde korunmalı,
- Değişime ve gelişime izin vermelidir.

2.6. Evrensel Tasarım İlkeleri

Mace (1988), evrensel tasarımı, özelleştirilmiş bir tasarım veya uyarlamaya gerek duyulmaksızın tüm bireyler tarafından kullanılacak ürün veya ortamlara ilişkin tasarım anlayışı olarak tanımlamıştır. Evrensel tasarım kavramı, farklı tür ve düzeyde özel gereksinime sahip bireylerin hizmetlere ve mekanlara kolay erişimini sağlamaya ilişkin

mimari bir yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır. Tasarlanan ürünlerin herkes tarafından kullanılmasını sağlamak amaçlanmıştır (Brown ve Vargo, 1993). Uslu ve Shakouri'ye (2014) göre “*evrensel tasarım*”, özel gereksinimi olan ya da olmayan tüm bireylerin gereksinimleri göz önünde bulundurularak yapılan ürün veya hizmet tasarım türüdür. Kapsayıcılık ilkesine uygun olarak, yaş, ırk, cinsiyet, yetenek düzeyi fark etmeksizin inşa edilen tesisin ya da üretilen ürünün tüm bireyler tarafından kullanılmasını sağlayan tasarım anlayışıdır. Benzer şekilde Günay (2016), evrensel tasarım oyun alanlarının farklı yetersizlik gruplarındaki (otizm, zihinsel yetersizlik, işitme yetersizliği, seberal palsy, spina bifida ve diğer özel gereksinim durumları) tüm bireylerin ihtiyaçlarını karşılarken, aynı zamanda normal gelişen bireylerin de ihtiyaçlarını giderdiğini belirterek, sadece ÖG çocuklar için değil her yaştan ve her yetenekten bireyi kapsadığını vurgulamıştır. Alanyazında evrensel tasarım (universal design) teriminin yanı sıra, kapsayıcı tasarım (inclusive design), yaşam boyu tasarım (lifespan design), herkes için tasarım (design for all) gibi kavramlar da kullanılmaktadır (Tandoğan, 2017).

Açık hava oyun parklarının evrensel tasarım ilkelerine göre düzenlenmesi, farklı yaş gruplarından, sosyal ve kültürel yapılardan gelen bireylerin gereksinimlerinin kolay şekilde karşılanmasını sağlar (Bayraktaroğlu ve Büke, 2015). Uygun koşullar sağlanarak düzenlenmiş bir ortam ve mekân, yetişkin müdahalesi olmaksızın çocukların rahat ve özerk bir şekilde oyun oynamasını sağlamaktadır. Uygun oyun ortamlarının tasarlanması, farklı yaş gruplarındaki çocuklara oyun oynama fırsatı sunmakta ve tüm çocukları oyun faaliyetlerine dâhil edebilmektedir. Tasarımların kapsayıcı özelliği, çocukların motivasyonunu olumlu yönde etkilemektedir (Doctoraff, 2001). Allen ve Schwartz (1996), oyun alanlarının ÖG çocuklar için de düzenlenmesinin topluma, “bütün çocuklar birlikte oynayabilir ve eğlenebilir” mesajını verdiğine dikkati çekmektedir.

ABD Kuzey Karolina'da bulunan Evrensel Tasarım Merkezi (The Center for Universal Design); mimarlık, peyzaj ve grafik tasarımı gibi tüm tasarım disiplinlerini kapsamak ve bunlara yol göstermek için oluşturulan evrensel tasarım prensiplerini yedi madde ile açıklamıştır (Mace, 1998). Bunlar;

1. *Eşit Kullanım*; Tasarlanan ürün, mekân ve hizmet, farklı beceri ve yetkinliklere sahip bireyler tarafından kullanılabilme ve satın alınabilmelidir. Hizmete, ürüne ve mekâna herkesin kolay erişiminin olması beklenmektedir. Tüm bireylerin anlayabileceği, güvenlik, tehlike ve acil durum talimatları bulunmalıdır. Evrensel tasarım ilkelerine göre, mahremiyetin korunması, güvenlik gibi unsurlar tüm bireyler için eşit olarak düzenlenmelidir.

2. *Kullanımda Esneklik*; Farklı bireysel gereksinim ve tercihleri karşılayacak şekilde, esnek kullanım alanı sunmalıdır. Kullanıcının hassasiyetine ve kullanım durumuna uygun, sağ veya sol el ile erişim ve kullanımı sağlamalıdır.

3. *Basit ve Sezgisel Kullanım*; Mekan veya ürün tasarımının, kullanım şeklinin ve kullanım talimatlarının herkes tarafından anlaşılabilir, basit bir dille ifade edilmiş olması gerekir. Farklı okuryazarlık, dilbilgisi, beceri, konsantrasyon ve algı düzeylerine hitap etmelidir.

4. *Algılanabilir Bilgi*; Kullanıcının duyuusal yeteneklerine hitap eden, görsel, sözel, dokunsal özellikleri bulunan kılavuz tasarlanmalıdır. Tasarlanan ürünün ve mekanın kullanımına ilişkin bilgi, kullanıcının algısından ve çevresel unsurlardan etkilenmeyecek şekilde verilmelidir.

5. *Hatalara Dayanım*; Olası riskleri asgari düzeye indirmek hedeflenmelidir. Tüm kullanıcıların can güvenliği sağlanmalıdır ve sağlık koşullarına ilişkin gereken özen gösterilmelidir.

6. *Düşük Fiziksel Çaba*; Kullanıcıların minimum fiziksel çaba ile kullanabileceği, tekrarlanan hareketlere daha az yer verilen tasarım gerçekleştirilmelidir. Mekânlar, erişilebilirlik mesafesinde inşa edilmelidir.

7. *Yaklaşım ve Kullanım İçin Boyut ve Mekân*; Ekipman ve araçların, vücut konumuna, vücut boyutuna, duruş şekline ve hareketlilik özelliklerine uygun olarak gerekli ölçü baz alınarak konumlandırılması gerekir (Mace, 1998).

2.6.1. Evrensel Tasarım İlkelerinin Gözetildiği Parkların Özellikleri

Başarılı açık hava oyun parklarının hem özel gereksinimi olan hem de özel gereksinimi olmayan çocuklara hitap edebilmesi önemlidir (Shackell ve diğerleri, 2008). Brodin ve Lindstrand'a (2006) göre, açık hava oyun parklarının kapsayıcı olması ve tüm çocuklara hitap edebilmesi için üç kriteri taşıması gerekmektedir: erişim, faaliyet (çocuğun akranlarıyla etkileşim kurabilmesi için oyun etkinliklerine katılabilmesini destekleyen fiziksel özellikler) ve çeşitlilik. Açık hava oyun parkı erişilebilir olmalıdır ve ÖG çocukların sınırlı fiziksel yeterlikleri göz önünde bulundurularak, bu çocukların ihtiyaçlarına yanıt verebilmelidir. Açık hava oyun parkında kapı, tekerlekli sandalye geçişine olanak sağlayacak genişliğe sahip olmalıdır. ÖG bireyler için rampalar bulunmalı ve fiziksel olarak erişilebilir hale gelmelidir. Açık hava oyun parklarının, ÖG bireylerin topluma katılımını

teşvik etmesi önemlidir. Üçüncü özellik olan çeşitlilik ise çocukların farklı araç ve gereçleri seçebilmesine olanak tanımaktır.

Ayrıca açık hava oyun parklarında ÖG çocukların gereksinimlerine hitap eden teknik donanımların bulunması gerekmektedir (Prellwitz ve Tamm, 2000). Örnek olarak, Dunn ve Moore (2005), açık hava oyun parklarında ÖG çocukların gereksinimlerini iyi bir şekilde karşılamak amacıyla özel levha ve tabelalar bulundurulmasının iyi olabileceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, oyun alanındaki unsurların çocukların dokunabileceği şekilde tasarlanması ve farklı boy uzunluğuna sahip çocuklara hitap etmesi gerekmektedir. Örneğin, oyun alanında alçak ve yüksek seviyede olan iki farklı çeşme bulundurulması, farklı boy uzunluğuna sahip kullanıcılar açısından yararlı olacaktır. Bunun yanı sıra, oyun alanında bulunan masaların yanında tekerlekli sandalyelerin koyulabileceği boş alan tasarlanması da yararlı olacaktır (Playworld, 2015). Zeminin çakıl gibi sert malzemelerden arındırılması da tekerlekli sandalye geçişini kolaylaştırmak için önemlidir (IDNR Division of Outdoor Recreation, 2016). Benzer şekilde, oyun parkı içinde hem tekerlekli sandalyelerin rahat dolaşabileceği ve manevra yapabileceği hem de bireylerin yürütmesine olanak sağlayacak patika yol tasarlanmalıdır. Oyun parkının giriş ve çıkışı da tüm bireyler tarafından erişilebilir ve rahatça kullanılabilir olmalıdır (Casey ve Harbottle, 2018).

Açık hava oyun parkı tasarımındaki en önemli unsurlardan biri de güvenlidir. Çocuklar için tehlikeden uzak bir alan tasarımına dikkat edilmelidir (Dunn ve Moore, 2005). Bu açıdan, Sorkun (1996) açık hava oyun parklarının çevresi çitle veya ağaç, bitki gibi alçak duvar ile çevrilmesi gerektiğini belirtmiştir. Açık hava oyun parkının, yaya trafiğini azaltmak amacıyla, farklı noktalardan ulaşım ve erişimi sağlanabilecek bir alana tasarlanması da önemlidir (IDNR Division of Outdoor Recreation, 2016). Ayrıca, iklimsel değişiklikler, sel ve doğal afetlere karşı korunaklı olabilecek bir fiziksel yapısı olmalıdır (Casey ve Harbottle, 2018). Bu açıdan, acil durumlarda gerekli müdahalenin yapılabilmesine olanak sağlayan alt yapı hizmetleri de tasarlanmalıdır (Playworld, 2015).

Açık hava oyun parkının peyzaj tasarımında yeşil, çevreci ve doğal unsurların, bileşenlerin olmasına da dikkat edilmelidir (Shackell ve diğerleri, 2008). Açık hava oyun parkında, oyun alanını kullanan çocukların doğayla ilgilenmesini sağlayacak ağaçlar, bitkiler ve farklı türde çiçekler olması önerilmektedir (Dunn ve Moore, 2005). Ayrıca, oyun alanında gölge alanının oluşmasına olanak sağlayacak şekilde ağaçlandırma çalışması yapılması gerekmektedir (Playworld, 2015).

Bunların yanı sıra, açık hava oyun parkları grup oyunlarına olanak sağlayacak genişlik ve büyüklükte olmalıdır (Casey ve Harbottle, 2018). Tekkaya (2001) ise, açık hava

oyun parklarının çocukların bilişsel gelişimlerini destekleyici özelliklerine vurgu yapmıştır. Tekkaya'ya göre, açık hava oyun parkı çocuğun sayı, boyut, biçim, parçalar arası ilişki gibi kavramları geliştirmesi için yardımcı olmalıdır: Çocuğun açık hava oyun parkında mekan duygusuna sahip olabilmesi için yakın-uzak, açık-kapalı, içinde-dışında, üstünde-altında, sağ-sol gibi çeşitli kavramları öğrenmesi gerekir. Biçimlerin, renklerin, dokuların, tasarımların ve seslerin tekrarı çocukların öğrenmesini sağlamak için önemlidir.

Kapsayıcı ve dahil edici açık hava oyun parkının tasarımının sade ve kolayca kullanılabilir olması gerekmektedir. Oyun parkı, kullanıcılara seçim imkanı da sunmalıdır (Shackell ve diğerleri, 2008). Bu açıdan, açık hava oyun parklarında oyun aletleri için ayrı alan, bazı oyunlar için açık alan, çeşitli oyunlar için çim, gölgelikler, avlu alan ve kapalı oyun evi gibi seçeneklerin bulunması gerekmektedir (Sorkun, 1996). Oyun parkı yakınında bisiklete binmek isteyenler için de özel bir alan tasarlanabilir (Playworld, 2015). Aynı zamanda açık hava oyun parklarında rahat oturma yerleri, çeşmeler ve dinlenme odaları bulunması gerekmektedir. Açık hava oyun parkında tuvalet, taşıt park alanı, spor alanı ve havuz gibi olanakların tasarlanması da önemlidir (IDNR Division of Outdoor Recreation, 2016). Benzer şekilde, oyun parklarında bireylerin sosyalleşebileceği restoran, kafe gibi olanaklar temin edilmelidir. Oyun parkında en yakın otobüs, metro istasyonu gibi ulaşım ve erişim bilgilerini veren bilgilendirici levhaların olması da önemlidir. Bununla birlikte, açık hava oyun parkındaki tuvaletlerin ÖG çocuklar ve yetişkinler için uygun olacak şekilde tasarlanması önemlidir. Açık hava parklarının temiz olması gerekmektedir (Casey ve Harbottle, 2018). Bu açıdan oyun alanında çöp kovası bulunması önemlidir (Playworld, 2015).

Açık hava oyun parklarının, yerel halkın gereksinimleri dikkate alınarak tasarlanması önemlidir. Açık hava oyun parklarının tasarımı sırasında kullanıcıların fikri ve geri bildirim alınmalı ve tasarım sürecine onlar da dahil edilmelidir (Stirling Council, 2008). Açık hava oyun parklarının tasarlanmasına terapistler ve diğer uzmanların da destek olması önerilmektedir (Brodin ve Lindstrand, 2006). Aynı zamanda, açık hava oyun parkı tasarımcısının peyzaj tasarımı konusunda gerekli yetkinlik, bilgi ve beceriye sahip olması önemlidir (Shackell ve diğerleri, 2008). Bireylerin oyun alanları ile ilgili değerlendirme ve geri bildirimlerini bırakabilecekleri bir ortam da tasarlanmalıdır (Casey ve Harbottle, 2018).

2.7. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde yurt içinde ve yurt dışında ÖG çocuğu olan ebeveynlerin açık hava oyun parklarına ilişkin görüşlerinin incelenmesine ve evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda engelsiz parklar ile ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

2.7.1. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Yılmaz ve Bulut (2002) tarafından yapılan bir derleme çalışmasında açık hava oyun parklarının tasarım ve planlamasında dikkat edilmesi gereken ilkelere yer verilmiştir. Yazarlar ÖG çocukların da normal gelişim gösteren yaşlıları gibi kendine yetebilen, özgüvenli ve özerk bireyler olarak yetiştirilebileceğini, ÖG bireylere uygun tasarlanan açık hava oyun parklarında oyun oynayabileceklerini, oyunları kurallarına uygun oynamayı öğrenebileceklerini belirtmişlerdir. Çalışmada, bedensel yetersizliği olan (yürüyemeyen) çocukların, açık hava etkinliklerini herhangi bir fiziksel ve psikolojik rahatsızlık duymadan yerine getirebilmeleri için gerekli şartların sağlanması gerektiği vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra çalışmada, ÖG çocukların diğer insanlarla bir arada yaşamalarının, sosyal çevre ile uyumlarını sağlamanın önemi vurgulanmış ve ÖG çocukların sokakta ya da açık hava oyun parklarında normal gelişim gösteren çocuklarla birlikte oynamak, oyun ekipmanlarından birlikte yararlanmak isteyeceklerine ve böylece sosyal çevre ile kaynaşabileceklerine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Talay, Akpınar ve Belkayalı (2010), özel gereksinimli çocukların oyun alanlarını kullanmalarını engelleyen etmenleri analiz etmek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Nitel yöntemin kullanıldığı bu çalışma, Ankara’nın Keçiören ilçesinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında 667 özel gereksinimli çocuğun ebeveynine anket uygulanmıştır. Ayrıca Saha çalışması yoluyla bölgedeki 355 oyun alanının fotoğrafları çekilmiş ve her bir oyun alanının değerlendirilmesi için de bir kontrol listesi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, oyun alanlarının ÖG çocuklar açısından uygunluk kriterlerini taşımadığı tespit edilmiştir. Oyun alanlarının ÖG çocukların ihtiyaçlarına uygun bir şekilde tasarlanmaması, belediyelerin ve şehir planlayıcılarının konuya ilişkin düşük farkındalık düzeyinin bu anlamdaki en büyük engeller olduğu belirlenmiştir. Bu engelin de, şehir planlayıcılarının ve belediyelerin farkındalık düzeyinin artırılarak kaldırılacağı belirtilmiştir. Çalışma sonucunda, sosyal ortamdaki engellerin çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkilediği vurgulanmıştır.

Erdil’in (2010) gerçekleştirdiği araştırmada, Türkiye’deki fenilketonürlü çocuğa sahip aileler ile Polonya’daki fenilketonürlü çocukların aileleri karşılaştırılarak, bu

ailelerinin sosyal sorunlarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Türkiye’den 20 aile ve Polonya’da 20 aile olmak üzere toplam 40 aileden veriler anket formu ve görüşme yoluyla elde edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre her iki toplumdaki katılımcı aileler çocuklarıyla en çok oyun alanlarında ve spor alanlarında bulunmaktadır. Araştırmada ayrıca, oyun alanlarına gidilmesinin nedeni çocuğun sosyal ortama katılımını sağlamak iken, spor alanlarına gidilmesinin nedeninin fenilketonürlü çocuğun hareketli özelliğinden dolayı rahatlamasını sağlamak olduğu saptanmıştır. Fakat her iki toplumda da ÖG bireylere yönelik oyun alanları ve spor alanlarının yeterli sayıda olmamasının aileler için sorun teşkil ettiği belirlenmiştir.

Yüce-Eşkil (2011) tarafından yapılan araştırmanın amacı, ÖG bireyler için açık hava oyun parkları tasarım ilkelerinin ve standartlarının belirlenerek, parkların ve kamusal alanların ÖG bireyler için kullanımını kolaylaştırmaktır. Bu amaç ile Ankara’daki açık hava parklarından bazıları araştırma alanları olarak seçilmiş ve ÖG bireylerin kullanımına uygunluğu irdelenmiştir. Araştırmacı tarafından oluşturulan “Engellilerin Parklara Erişimi ve Kullanımına İlişkin Anket” farklı özel gereksinim gruplarından 206 bireye uygulanmıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda parklar tasarlanırken ya da mevcut parklarda yeni düzenlemeler yapılırken ÖG bireylerin yaşadıkları sorunlar dikkate alınarak düzenlemeler yapılması, ÖG bireylerin kent parklarından istedikleri kadar yararlanabilmelerinin sağlanması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Ayrıca incelenen kent parklarının ÖG bireyler için kısmen uygunluk taşıdığı saptanmıştır.

Uslu ve Shaukauri (2012) tarafından ÖG çocuklara dost oyun alanı ve dış mekan tasarımı özelliklerini saptamak amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Çalışma, normal gelişim gösteren çocuklara yönelik açık hava oyun parklarıyla, ÖG çocuklar içinde tasarımı uygun ve erişimi kolay olan açık hava oyun parklarının tasarım özelliklerini açıklayan alanyazın incelemesi niteliğindedir. Çalışmanın sonunda oyun alanlarının, ÖG çocukların diğer çocuklarla eşit şartlarda ve beraber oynayabileceği güvenli, yaratıcı, eğlenceli, doğal elemanları içeren evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda tasarlanmış olması gerektiği çıkarımında bulunulmuştur.

Bekçi (2012) tarafından yapılan araştırmada Bartın’da bulunan bir açık hava park alanının fiziksel yetersizliğe sahip bireyler tarafından kullanılabilirliği, park alanına kent merkezinden en uygun alternatif yolların tespiti ve parktan faydalanma durumları incelenmiştir. Ayrıca, bu park alanını kullanan fiziksel yetersizliğe sahip bireylerin park hakkındaki görüşleri birebir park alanında sorgulanmış ve değerlendirilmiştir. Araştırma sonunda, kentteki ulaşımın fiziksel yetersizliğe sahip bireylerin kullanımı için oldukça

problem teşkil ettiği ve bu sebepten birçok fiziksel yetersizliğe sahip bireyin bu alanları kullanırken ciddi sıkıntılarla karşılaştığı, hatta bazı ÖG bireylerin bu alanları kullanamadığı ortaya çıkmıştır.

Duman ve Koçak (2013) tarafından yapılan araştırmada, Konya merkez ilçelerindeki açık hava oyun parklarının biçimsel özellikleri gözlem yoluyla araştırılmıştır. Tarama modelinin kullanıldığı araştırmada toplam 45 açık hava oyun parkı incelenmiştir. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen “Çocuk Oyun Alanları Gözlem Formu”, fotoğraflar ve kamera kayıtları aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, oyun alanlarında 1-3 yaş arası çocukların yaş ve gelişimine uygun oyun materyali bulunmadığı, ÖG çocuklar ve ebeveynleri için açık hava oyun parklarında gerekli düzenlemelerin (rampa gibi) yetersiz olduğu saptanmıştır.

Pola (2015) tarafından çocuk oyun alanları ve bu mekanların kapsayıcılığının önemini sorgulamak için İstanbul’da bir çalışma yapılmıştır. Araştırma iki aşamada gerçekleştirilmiş olup araştırmanın birinci aşamasında İstanbul’da kapsayıcı oyun alanı amacıyla tasarlanan çocuk oyun alanları, kapsayıcı oyun alanlarının tasarım ilkeleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. İkinci aşamada ise İstanbul’da yaşayan bedensel yetersizliğe sahip çocukların kapsayıcı çocuk oyun alanları ile ilgili değerlendirmelerini almak amacıyla hazırlanan anket yardımıyla, İstanbul İli Bakırköy İlçesi’nde bulunan ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Engelliler Müdürlüğü’ne bağlı bulunan, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Florya Engelliler Yaz Kampı’nı ziyaret etmekte olan 7-17 yaş aralığındaki çocuklara, ailelerine ve burada görev yapan öğretmenlere çocuk oyun alanları hakkında ne düşündükleri ve yakınlarında bulunan mevcut çocuk oyun alanlarını kullanıp kullanamadıkları gibi sorulara cevaplar aranmıştır. Araştırmanın sonucunda çocukların engel durumlarından dolayı çevrelerinde yer alan açık hava oyun parklarına erişemedikleri ve bu nedenle daha çok kendi evlerinde oyun oynamak zorunda kaldıkları belirlenmiştir.

Bayraktaroğlu ve Büke (2015) yaptığı çalışmada, İstanbul Anadolu Yakası’nda yaya kullanımına açık en uzun sahil şeridinde yer alan açık hava oyun parklarının mevcut durumunu ve erişilebilirliğe uygunluğunu çocuk oyun alanlarının evrensellik ölçütleri açısından incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, incelenen açık hava oyun parklarının evrensel tasarım ilkelerine uymadığı, ÖG çocuklar dışında normal gelişim gösteren tüm çocukların kullanımı açısından da uygun olmadığı, parkların yetersiz ve pasif durumda olduğu belirlenmiştir. Ayrıca bazı yerlerde tehlike oluşturacak ortamlar olduğu tespit edilmiştir.

Açıksöz ve diğ. (2016) tarafından yapılan araştırmada Zonguldak-Bartın-Karabük Planlama Bölgesi'nde yer alan ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı özel bakım merkezleri incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda araştırılan özel bakım merkezlerinde terapi bahçesi bulunmadığı saptanmış, özel gereksinimli bireylerin fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için gerekli olan terapi bahçelerine ilişkin planlama ve tasarım ölçütleri geliştirilmiştir. Konuyla ilgili yasa ve yönetmelikler, teknik raporlar ve istatistiklere ilişkin alanyazın taraması yapılmış ve örnek uygulamalar incelenmiştir. Ardından kurum yetkilileri ve çalışanları ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Mekânsal olanakların analiz edilmesi ve değerlendirilmesi amacıyla, kurumlardan mekanların fotoğrafları çekilmiştir. Araştırma sonunda merkezlerin % 61'inin bir bahçeye sahip olduğu, ancak terapi bahçesi niteliğinde bir çalışmanın yapılmadığı saptanmıştır. İlgili meslek disiplinlerinden uzmanları içeren ekiplerle oluşturulan terapi bahçeleri, özellikle toplumdan kendini soyutlamış ve ilaç tedavisinden yeterince verim alamayan zihinsel yetersizliğe sahip bireylerin topluma sağlıklı olarak kazandırılmaları, eksilen özgüven duygularını onarmaları, insanlarla karşılıklı ilişki kurabilmeleri ve kendilerini bir grubun parçası olarak görmeleri için önem taşıdığı vurgulanmış; terapi bahçelerinin tedavi sürecine katkı sunacak şekilde doğayı hissedebilecekleri, flora ve faunayı inceleyebilecekleri nitelik taşıması önerilmiştir. Taştepe ve diğerleri (2016) tarafından yapılan araştırmada Türkiye'deki açık hava oyun parklarının ekolojik temelli oyun alanlarının özelliklerini ve bu alanlarda doğa öğelerinin ne boyutta yansıtıldığı incelemiştir. Araştırmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Ankara ve Antalya'da tesadüfi yöntem ile seçilen açık hava oyun alanları; oyun araçları ve fiziksel özellikler çevre öğeleri temalarıyla değerlendirilmiştir. Araştırmada, sadece normal gelişim gösteren çocuklar değil aynı zamanda özel gereksinimi olan çocuklar için de onların gelişimini destekleyen ekolojik temelli oyun alanlarının olmadığı belirlenmiştir.

Pouya, Bayramoğlu ve Demirel (2016) tarafından yapılan çalışmanın amacı, açık hava oyun park tasarımları ve uygulamalarında bedensel yetersizliği olan çocuklara yönelik tasarım ilkelerini tespit etmektir. Derleme çalışması kapsamında yapılan bu araştırmada, bedensel yetersizliği olan çocukların açık hava oyun parkını "herkes için tasarım" ilkesi benimsenmiştir. "Kullanılabilir mekân" düzenlemesi üzerine bilgiler vererek önerilerde bulunmuştur. Yazarlar, açık hava oyun parklarında ÖG çocuklar için uygun fiziksel ortamlar tasarlanmadığını, birçok yerde çocukların özel gereksiniminden dolayı oyun haklarını kullanamadıklarını belirtmişlerdir. Bu yüzden ÖG çocukların sadece ebeveynleri ile vakit geçirmek zorunda kaldıkları, çocukların açık hava oyun parklarını kullanamama sebeplerinin özel gereksinimlerinden dolayı değil, açık hava oyun parklarının kendilerine

uygun tasarlanmamasından kaynaklandığı ifade edilmiştir. Bu nedenle ÖG ve normal gelişim gösteren çocuklar için açık hava oyun parklarında bütüncül tasarım ilkeleri uygulayarak, doğal ortamlar oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır.

Uslu, Şahin-Körmeçli ve Güneş (2016) tarafından yapılan araştırmada Ankara kentinde “engelsiz park” adı altında uygulanmış örnekler seçilerek bu oyun alanlarında evrensel tasarım ilkelerinin varlığı irdelenmiştir. Çalışmada, seçilen çocuk oyun alanları evrensel tasarım ilkelerine göre belirlenen göstergeler ışığında analiz edilmiştir. Bu amaçla; arazi çalışmaları, gözlemler ve konu ile ilgili yazılı kaynaklar, standartlar incelenmiştir. Araştırmanın sonunda evrensel tasarım ilkelerine göre Ankara'daki engelsiz parkların ÖG çocukların kullanımına uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada yapılan değerlendirme sonucunda farklı özel gereksinim tiplerine izin veren kullanımların olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca oyun gruplarında çocukların gelişimini desteklemediğini saptanmıştır. Buna ek olarak, evrensel standartlara uyulmaması, gerekli bakım onarım çalışmalarının yapılmaması, tasarım konusunda profesyonellerin ve uygulayıcıların farkındalığının eksikliğinin engelsiz oyun alanlarında sorun oluşturduğu ortaya konmuştur.

Şen ve Öksüz (2016) tarafından, Ankara’da engelsiz parklar kapsamında yapılan parkların ÖG çocuklara uygun olup olmadığını değerlendirmek amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Araştırmaya 0-15 yaşları arasında 21’i bedensel 4’ü işitme yetersizliğine sahip toplam 25 çocuk ve ebeveyni katılmıştır. Kişi-Çevre-Aktivite Modeli çerçevesinde çocukların ve ebeveynlerin memnuniyeti, oyun alanı ve oyun gruplarında çocuğun nasıl oynadığı yarı yapılandırılmış değerlendirme formu, nitel ve nicel gözlemler ile değerlendirilmiştir. Araştırmada elde edilen verilere göre, katılımcıların çoğunun oyun gruplarından hiç memnun olmadıkları belirlenmiştir. Parkların görme yetersizliğine sahip çocuklar için değerlendirildiğinde uygun olmadığı görülmüştür. Bedensel yetersizliği olan çocuklar için ise, parkların kendi başına oyun oynamaya olanak sağlamadığı, oyun araçlarının bağımsız transfere uygun olmadığı, ailelerin oyun gruplarının güvenliği konusunda endişelerinin bulunduğu saptanmıştır. Çocukların gelişimsel ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde oyun gruplarının çeşitliliğinin olmadığı da saptanmıştır. Belli bir standart olmayışı, gerekli bakım ve onarım çalışmalarının yetersizliği, evrensel tasarım ilkelerinin göz ardı edilmesi ve tasarım uzmanlarının bilinçsiz tutum göstermesinin ÖG çocukların Ankara’daki açık hava oyun parklarından yararlanmalarında problem oluşturduğu belirtilmiştir.

Günay (2016) tarafından yapılan çalışmada çocuk gelişimine doğrudan katkı sağlayan ‘Kapsayıcı Oyun Alanı Tasarım İlkeleri’nin oluşturulması için, açık oyun alanları

tasarımlarını etkileyen etmenleri araştırmak amacıyla ebeveyn-bakıcılara yönelik anket ve gözlem formu oluşturulmuştur. Bu anketler İstanbul'da seçilen 3 farklı çocuk oyun alanında uygulanmış ve gözlem formu kapsamında oyun alanlarının mevcut özellikleri belirlenmiştir. Araştırmanın sonucunda mevcut oyun alanı tasarımlarının çocuk gelişimine yeterli düzeyde katkıda bulunmadığı, kapsayıcı olarak tasarlanan açık hava oyun parklarının arasında önemli farklar olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, oyun alanlarının tasarımında farklı yeterliliklere sahip bireyler için seçeneklerin yetersiz olduğu, çocukların ihtiyaç ve beklentilerini yeterince karşılamadığı saptanmıştır.

Pouya Bayramoğlu ve Demirel (2017) tarafından Ankara ilinde yapılan araştırmada ÖG çocukların oyun alanlarını iyileştirme olanakları kapsamında Doğan Çağlar Ortopedik Engelliler Okulu'nun okul bahçesi kullanım durumları incelenmiştir. Çalışmada öğrenci, okul yönetimi, öğretmenler ve velilerden anket ve görüşme yoluyla veriler elde edilmiştir. Yapılan araştırma sonunda, çocukların okul bahçesinde oyun oynama gereksinimlerini karşılayacak düzeyde oyun elemanlarının bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca, ebeveynlerin çocukların özel gereksinimlerinden kaynaklı olarak, çevrelerindeki açık hava oyun parklarına ulaşımında zorluk yaşadıkları ve bu parkları ÖG çocukların kullanımı için yetersiz buldukları belirlenmiştir. Gözlem ve anket sonuçlarına dayanarak ÖG çocukların eğitim-öğretim, ruhsal ve fiziksel açıdan oyun alanlarından yararlanabilmeleri için ihtiyaçlarının neler olduğu ortaya konularak önerilerde bulunulmuştur.

Pouya, Demirel ve Pouya (2018) tarafından yapılan araştırmada Ankara'daki oyun parklarına yönelik ÖG çocukların yaşadığı sorunları ortaya koyarak çocukların gereksinimleri incelenmiştir. Çalışma kapsamına dâhil edilen 8-12 yaş grubundaki çocukların ailelerine anket uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen verilere göre, çocukların çoğunluğunun haftada bir kez parka ya da oyun alanlarına gittiği tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda parktaki spor aletlerinin kullanıma uygunluğu, su imkânlarına erişim, civarda park, tuvalet ve restoran olanakları, oturma alanlarının tasarımı, sosyalleşme alanları, gölge ve yeşil alanların tasarımı konularında eksiklikler olduğu tespit edilmiştir. Çocukların oyun alanlarında en çok tercih ettiği faaliyetlerin, su, kum ve top oyunları, yüzme gibi etkinlikler olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, oyun alanlarındaki mevcut imkânların ÖG çocuklar için uygun olmadığı sonucuna varılmıştır.

2.7.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Petrie ve Poland (1998) tarafından Londra'da yapılan çalışma kapsamında, ebeveynlerin açık hava oyun parkı konusunda görüşleri alınmıştır. Ebeveynler, üçü özellikle

ÖG çocuklara yönelik olan, diğer üçü ise normal gelişim gösteren çocuklara yönelik olan toplamda 6 adet oyun hizmeti sunan birimden seçilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve bu çalışma kapsamında annelerin oyun alanlarına yönelik memnuniyetlerini belirtmek üzere yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında örnekleme alınan çocukların ileri derecede hareket kısıtlılığı, işitme kaybı, görme kaybı, dil-konuşma yetersizliği, öğrenme güçlüğü sorunları olmak üzere farklı özel gereksinimleri olduğu belirtilmiştir. Çalışma sonucunda, annelerin oyun alanlarının kapsayıcı olmadığını düşündüğü sonucuna ulaşılmıştır. Oyun parklarının tasarımı konusunda özel gereksinimi olan çocukların da gereksinimlerinin dikkate alınmasının önemi vurgulanmıştır.

Skellenger, Rosenblum ve Jager (1997) tarafından yapılan araştırma, ABD'nin Kuzeybatısında özel eğitim programına devam eden, yaşları 2-5 arasında olan 24 çocuğun katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Çocuklar, hiç göremeyen ve az gören olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Araştırma kapsamında oyun ortamının değerlendirilmesine yönelik değerlendirme formu kullanılmıştır. Sınıfların genişlik ölçüsünü, oyun ortamının kalitesini ve oyun araçlarının etkinliğini saptayabilmek için oyun seansları video ile kayıt altına alınmıştır. Ardından, oyun ortamının kalitesine yönelik değerlendirme formu doldurulmuştur. İkinci araç olarak da, çocukların oyun ortamındaki davranış ve tutumlarını saptamak amacıyla "Oyun Davranışları Gözleme Formu" uygulanmıştır. Çalışma sonucunda, akranlarından ayrı öğrenme ortamında eğitim alan hiç göremeyen çocukların, oyun oynarken diğer çocuklarla daha az iletişim ve etkileşim kurduğu gözlemlenmiştir. Az gören çocukların ise daha sosyal ve dışadönük davranışlar sergilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Skar (2002) tarafından İsveç'te yapılan çalışmanın amacı, ÖG çocukların oyun ortamlarında sunulan teknik yardımlara (tekerlekli sandalye, koltuk değneği, atel, yürüme arabaları) ilişkin algısını ortaya koymaktır. Bu çalışma kapsamında motor gelişim yetersizliği bulunan, 6-11 yaş grubundaki 8 çocuk ile yarı-yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilerek, çocuklara hangi oyunları oynamak istedikleri ve oyun sırasında gereksinim duydukları teknik destek ekipmanların neler olduğu sorulmuştur. Çocukların oyun parklarındaki oyuncakları da değerlendirmeleri istenmiştir. ÖG çocuklar, salıncaklara, tırmanma araçlarına ve diğer oyun araçlarına fiziksel erişimin zor olduğunu belirtmiştir. Çocuklar, ayrıca, kar ve yağmurun yoğun olduğu kış mevsiminde pasif ve kapalı alan etkinliklerini tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bunun yanısıra, özel gereksinimi olmayan çocuklar kendi başına oyun oynayabilirken, özel gereksinimi olan çocukların yanlarında onlara eşlik eden bakıcı, anne veya baba ile oynamakta oldukları saptanmıştır. Çalışma

kapsamında, oyun ortamlarında çocukların refah ve huzuru için ÖG çocuklar için teknik destek araçlarının sağlanmasının önemi vurgulanmıştır.

Schepis, Reid, Ownbey ve Clary (2003) tarafından yapılan çalışmanın amacı, ileri düzeyde zihinsel yetersizliği bulunan çocukların oyun faaliyetlerine katılımını sağlamaları konusunda okul öncesi eğitimcilerine ve uygulayıcılarına yönelik olarak hazırlanmış eğitim programlarının etkisini incelemektir. Araştırma, okul öncesi eğitim personelinin eğitilmesinin, çocukların gereksinimlerini karşılama ve çocuklarla iletişim kurma üzerindeki etkisini ölçmeyi amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında deneysel yöntem ve gözlem tekniği kullanılmıştır. Toplam 160 çocuk ve 6 ÖG çocuğun bulunduğu bir okulda çocukların ve öğretmenlerin davranışları incelenmiştir. Araştırma sonunda, okul öncesi ÖG çocukların oyun alanlarına katılımlarını sağlamada destek personelin rolünün büyük ve önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada uygulanan eğitim programının, öğretmenlerin çocuklarla olan etkileşimini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

Yuill ve diğerlerinin (2007) yaptıkları araştırmada, yaşları 5 ila 7 arasında otizm spektrum bozukluğu olan sekiz erkek çocuğu gözlemlenerek, okulun yenilenen açık hava oyun ortamının akran etkileşiminde meydana getirdiği değişimleri analiz etmek amaçlanmıştır. Çalışmada video kayıtları analiz edilerek veri elde edilmiştir. Çalışmaya dâhil edilen her otizimli çocuk eski ve yeni açık hava oyun ortamında yarım saat süre ile gözlemlenmiştir. Araştırma sonucunda; eski açık hava oyun parkında, kaydırak ve tırmanış araçlarının olduğu ve oyun araçlarının çocukların sağlık durumlarına uygun tasarlanmadığı tespit edilmiştir. Yeni açık hava oyun parkında ise, nesne yönelimli fiziksel aktivite, hayali oyun, yapılandırılmış oyun ve gözlem noktaları ile ilgili yapılan düzenlemeler sonucunda, çocukların yeni ortamda sosyal yaşama daha kolay dâhil oldukları ve etkin şekilde akran etkileşiminde buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Prellwitz ve Skar (2007) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ÖG çocukların açık hava oyun parklarını normal gelişim gösteren çocuklarla eşit koşullarda kullanıp kullanmadıklarını incelemek amaçlanmıştır. Bu amaçla, Kuzey İsveç'te iki çocuk rehabilitasyon merkezinde eğitim gören, farklı gelişim özellikleri taşıyan (normal gelişen, ileri derecede görme yetersizliği olan, bedensel yetersizliği olan) toplam 20 çocuk ile iki uğraşı terapisti ve psikolog yardımı eşliğinde görüşme yapılmıştır. Çocukların deneyimleri içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda oyun alanlarının normal gelişen çocuğun fiziksel yeteneklerini güçlendirdiği, rol oynama ve sosyal etkileşimler için fırsatlar sunduğu görülürken; oyun alanlarının ÖG çocuklar için sınırlı erişilebilirliğe, kullanılabilirliğe sahip olduğu ve akranlarla etkileşimi desteklemediği saptanmıştır.

Prellwitz (2007) tarafından gerçekleştirilen diğer bir çalışmanın amacı, Kuzey İsviçre’de ÖG çocuklar açısından oyun parklarının erişilebilirlik sorunlarını tespit etmek, farklı yeterlilik düzeyine sahip ÖG çocukların yaratıcı oyunlara nasıl katıldıklarını araştırmaktır. Toplam 90 kişinin katıldığı çalışma dört aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamaya oyun alanı tasarımcısı 5 çocuk ve oyun alanı kullanıcısı 6 çocuk katılmıştır. İkinci aşamada ise oyun alanından sorumlu 41 kişi katılmıştır. Üçüncü aşamada, farklı yeti ve becerilere sahip, 20 ÖG çocuk dahil edilmiştir. Son aşamada ise sınırlı hareket kabiliyeti ya da ileri düzey görme yetersizliği ya da orta düzey gelişimsel geriliği bulunan 18 çocuğun ebeveyni ile çalışılmıştır. Araştırmanın verileri yarı-yapılandırılmış görüşmeler ve anket formları ile toplanmıştır. Araştırmanın 1. aşamasında, oyun park alanlarının tasarımı sırasında ilgili birimler arasında koordinasyon eksikliği olduğu saptanmıştır. Tasarım ve inşaat sırasında ÖG bireylerle ilgili hiç bir derneğin görüşünün alınmadığı ve park tasarımcılarının erişilebilir parkların tasarımı konusunda bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu belirlenmiştir. Çalışma kapsamındaki çocuklar da oyun alanının kendilerine uygun olmadığını belirtmişlerdir. ÖG çocukların yetişkin yardımı olmadan oyun alanında hareket etmelerinin zor olduğu bulunmuştur. İkinci aşamada ise 41 belediyeye ait 2.266 oyun alanı arasından sadece 2 tanesinin ÖG çocuklar tarafından erişiminin kolay olduğu belirlenmiştir. Bu oyun alanlarından 46 tanesi, çocukların erişiminin kolay olduğu oyun araçlarına sahip iken, 41 parkta ise ÖG çocuklara yönelik hiç bir oyun aracı bulunmadığı tespit edilmiştir. Üçüncü aşamada, tüm çocuklar oyun alanını “bildikleri, gittikleri ve kaldırılırsa üzülecekleri bir yer” olarak tanımlamışlardır. Ayrıca oyun alanını, yetişkinlerden uzakta diğer çocuklarla daha rahat konuşabilecekleri özel alan olarak tanımlamışlardır. Dördüncü aşamada ise ebeveynler oyun alanlarında ÖG çocukların diğer çocuklar gibi rahat hareket edemediğini ve diğer çocukların sahip olduğu fırsatlara sahip olamadığını, verilen hizmetler konusunda kaygılı olduklarını belirtmişlerdir. Araştırma sonunda, oyun ortamlarının tüm çocukları eşit koşullarda oyuna dahil etmesinin önemi vurgulanmıştır. Günümüz mevzuat ve kanunlarının çocuk oyun alanlarına erişim konusuna odaklanması gerektiğinin altı çizilmiştir.

Yantzi, Young ve Mckeever (2010) tarafından yapılan araştırmada fiziksel yetersizliği olan çocuklar için okul oyun alanlarının uygunluğu incelenmiştir. Bu çalışma, Kanada Toronto’da bulunan ilköğretim dengi okulda gerçekleştirilmiştir. Oyun alanına giden yol, oyun alanındaki ekipman türleri, gerçekleştirilen etkinlikler, oyun alanı çevresindeki yerleşim ve tasarım, oyun alanının yüzey kaplaması, oyun alanında rampa bulunup bulunmadığı, oyuncakların zemin düzeyinde ya da yükseltilmiş düzeyde olup olmaması gibi faktörler incelenmiştir. Okul oyun alanlarına yönelik Kanada’ya ait herhangi

bir erişebilirlik kılavuzu olmadığı için, oyun alanlarının uygunluğunu değerlendirebilmek amacıyla, ABD'nin erişilebilirlik kılavuzu kullanılmıştır. Çalışma kapsamına incelenen oyun alanlarının minimum erişebilirlik ilkelerini karşılamadığı tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında okulların oyun alanlarındaki temel sorunun, engelli rampasının ya da yükseltilmiş düzeyde bulunan oyunculara erişimi sağlayan transfer sisteminin bulunmaması olduğu belirtilmiştir. Oyun alanlarından bazılarının, zemin düzeyindeki (ground-level) oyuncaklar açısından minimum kriteri karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bazı oyun alanlarının farklı etkinlikler gerçekleştirmeye yönelik kriteri karşıladığı belirlenirken bir kısmının sadece bir etkinliği karşıladığı saptanmıştır. Okul oyun alanında tespit edilen yetersiz unsurlardan birisi de zeminde doğru malzemelerin kullanılmaması olmuştur. Çalışma sonucunda, ele alınan beş okul oyun alanının, özel gereksinimli çocukların mekansal haklarını iyi bir şekilde karşılayamadığı tespit edilmiştir. Oyun alanlarının, fiziksel yetersizliğe sahip çocuklar için tasarlanmış olmasına karşılık, erişilebilirliğe yönelik kriterleri karşılamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada erişebilirlik standartlarına uygun resmi ve yazılı politikalar oluşturmanın önemine vurgu yapılmış ve bu doğrultuda önerilerde bulunulmuştur.

Ripat ve Becker (2012) tarafından yapılan çalışma kapsamında özel gereksinimli çocukların oyun alanlarına ilişkin deneyimlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında nitel yöntem kullanılmıştır, örneklem olarak seçilen 20 çocukla, ailesi ve bakıcısı ile yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çocuklara “Oyun alanlarında en çok neyi yapmayı seversin?”, “Eğer oyun alanını sen inşa etseydin, oyun alanına ne koyardın?” soruları yöneltilmiştir. Araştırmanın verileri içerik analizi yönteminden yararlanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada, katılımcılar tarafından oyun alanlarının fiziksel, sosyal ve duygusal değerine vurgu yapılmıştır. Ebeveynler, oyun alanındaki köprülerde yürümekten, farklı dokulardan oluşan nesnelere dokunmaktan ve köprüde yürürken yüksekte olmanın verdiği histen keyif aldıklarını belirtmişlerdir. Çocuklar ise, oyun alanında çiçeklere, toprağa ve kuma dokunmaktan keyif aldıklarını belirtmişlerdir. Çocukların oyun alanlarında, duyuşsal ve motor deneyimler kazanmak istediği sonucuna varılmıştır. Ayrıca, çocukların oyun alanındaki farklı nesnelere farklı oyunlar kurguladığı ve hayal güçlerini geliştirdiği sonucuna varılmıştır. Aileler ise, oyun alanını sosyal ortam olarak değerlendirdiklerini, diğer aileler ile buluşup zaman geçirebildiklerini belirtmişlerdir. Ebeveynler, oyun alanını, çocukların motor ve sosyal becerilerini geliştiren bir ortam olarak değerlendirmiştir. Katılımcılar, oyun alanlarının kapsayıcılığının artırılması gerektiğinin altını çizmişlerdir. Ayrıca, parkların tasarımında ÖG çocukların ihtiyaçlarına ağırlık

verilebilirse, oyun alanının diğer vatandaşlar için de doğal olarak uygun hale geleceğini belirtmişlerdir.

Burke (2012) tarafından yapılan araştırmada, ÖG çocukların kamu oyun alanlarında, özerk bireyler olarak ne tür tavır ve davranışlar sergilediğini, oyun ortamına dahil olmak için ne tür stratejiler geliştirdiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma nitel bir çalışmadır. Katılımcıların yaşları 6-10 arasında değişmektedir. Toplam 72 katılımcı çocuğun 35'inin özel gereksinimi bulunurken, 37'sinin ise herhangi bir özel gereksinimi bulunmamaktadır. Çocuklar, dört ilkokul, üç anaokulu ve bir özel eğitim okulundan gelmektedir. Araştırma verileri bir yıl içerisinde toplanmıştır. Çalışma kapsamında oyun parkları ve oyun alanlarındaki çocuklar gözlemlenmiş ve ÖG çocukların ebeveynleri ile odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında çocuklar, fotografik bir projeye katılım sağlamıştır. Fotografik projenin amacı, ÖG çocukların yerel kamuoyun alanına ilişkin deneyimlerini yakından gözlemlemek olmuştur. Araştırmada elde edilen verilerin analizi neticesinde, ÖG çocukların oyun alanlarında diğer çocuklarla birlikte oynamak istedikleri, yeni arkadaşlar edinmek için oyun alanlarını ziyaret ettikleri, oyun alanlarını diğer çocuklarla kaynaşmayı ve onlarla sosyal diyalog kurmayı sağlayan önemli araçlar olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Fakat tırmanma aletlerinin ve lastik tekerlekten yapılmış salıncağın fiziksel yetersizliği bulunan çocuklar açısından uygun olmadığı; bu nedenle çocukların, kendi fiziksel kapasite ve yeterliliklerine uygun olarak oynama stratejileri geliştirmek zorunda kaldıkları belirlenmiştir.

Woolley (2013), İngiltere'de yaptığı çalışmada, ÖG çocukların açık hava oyun parklarından yararlanma durumlarını ve tasarımcıların bu parkları tasarlama sürecini araştırmayı amaçlamıştır. Bu amaçla, mevcut çalışmalardan kuramsal derleme yaparak, açık hava oyun parkları tasarımında bulunacak uzmanların yararlanabileceği kavramsal ve kuramsal bir çerçeve sunmak istemiştir. Araştırma sonunda, açık hava oyun parklarının tasarımı sürecine ÖG çocukların ve yetişkinlerin dahil edilmemesinin eksiklik olduğu ve bu konuda gerekli planlamaların yapılmasının yararlı olacağı belirtilmiştir. Oyun alanlarının tasarımına yönelik fon sağlayan komisyon, kişi, yerel otoriteler ve özel girişimlerin tasarım sürecinde ÖG bireylerin ihtiyaçlarını anlamasının önemi vurgulanmıştır. Araştırmada ayrıca, ÖG çocukların açık hava oyun parkları kullanımını kolaylaştırmak, engelin aşılması, uygun açık hava oyun parklarının sağlanması ve ÖG çocukların daha aktif kullanımına yönelik tasarlanması için çözüm önerilerinde bulunmuştur.

Avrupa Çevre Ajansı (2015) tarafından İsveç'te açık hava oyun parklarının mevcut kullanım özellikleri konusunda çocuk ve ebeveyn görüşünü almak amacıyla bir çalışma

yapılmıştır. Oyun alanlarının erişilebilirlik özellikleri ve doğa ile iç içe tasarlanıp tasarlanmadığı konusu ele alınmıştır. Veri toplama aracı olarak 141 çocuk, ebeveynine ayrıca okul öncesi öğretmenlerine anket uygulanmış ve yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Çalışma sonucunda, çocukların aktivite seçenekleri çok olan oyun alanlarını tercih ettiği; ebeveynlerin ise oyun parklarının iyi durumda olup olmamasını ve eve olan mesafesini dikkate aldıkları belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin ise, oyun parklarının yürüme mesafesinde olmasını önemsedikleri saptanmıştır. Araştırmada, tüm kullanıcı grupları arasında en çok çocukların yeşil alanları tercih ettiği belirlenmiştir.

Bruno (2016) tarafından yapılan araştırma, Uganda'da çocukların görüşleri alınarak geri dönüştürülmüş malzemelerle bir oyun parkının nasıl inşa edildiğini ele alan nitel bir çalışmadır. Çocuklara hayallerindeki oyun parkının nasıl olduğunu imgeleyen bir resim çizmeleri söylenmiştir. Ayrıca oyun parkının tasarımının nasıl olması gerektiğine ilişkin çocuklarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte ÖG çocukların kendi fikirlerini ifade etmeleri ve park tasarımına katkıda bulunmaları sağlanmıştır. Çocuklardan elde edilen veriler ışığında gerçekleştirilen park tasarım sürecinde eşitlikçi bir tasarım anlayışı benimsenmiştir. Bu araştırma, park tasarımı sırasında kullanılan malzemeler sınırlı olsa da, çocuk odaklı bir tasarım sürecinin ortaya koyulması için örnek alınabilecek çalışmalardan biri olmuştur.

Horton (2017) tarafından Kuzey Londra'da yapılan araştırmada ÖG çocukları olan ailelerin açık hava oyun deneyimlerini araştırmak amaçlamıştır. Araştırmada farklı türde özel gereksinimi bulunan 5-16 yaşları arasındaki çocukların ebeveynleri ile nicel araştırma kapsamında anket çalışması ve yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Çalışma sonucunda ailelerin karşılaştığı engellerin oyun parkına ulaşım, park içindeki yürüme yolları, zemin yüzeyi, tuvalet, oturma alanları, temizlik, çöp kutusu, oyuncak ve ekipmanlar konusunda olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kaldırım taşlarındaki kırıkların, temizlenmeyen küçük çakıl taşlarının ve ağaç kabuklarının tekerlekli sandalyedeki çocukların canını yaktığı ifade edilmiştir. Görüşülen ebeveynler, parkın ulaşım açısından erişilebilir olmamasının ileri düzeyde yetersizliği bulunan çocukların oyun parklarını kullanması konusunda motivasyon kırıcı olduğunu belirtmişlerdir.

Michael-Siu, Long ve Lam (2017), yaptıkları araştırmada, Hong Kong'daki açık hava oyun alanlarını evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda erişilebilirlik ve ulaşılabilirlik açısından incelemişlerdir. Bu çalışmada, Hong Kong'da en fazla nüfus yoğunluğuna sahip bölgedeki 105 oyun alanı incelenmiş ve gözlemlenmiştir. Tüm oyun alanlarının kaydırak ve tırmanma araçları dahil olmak üzere kompozit yapıdan oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca tüm oyun alanlarındaki olanakların birbirine benzer olduğu ve yenilikçi bir hizmetin bulunmadığı saptanmıştır. Çalışma kapsamında yapılan gözlemlerde, parkta oynayan hiçbir ÖG çocuğa rastlanmamıştır. Oyun alanlarının tasarımında çocukların gereksinimlerinin dikkate alınmadığı, oyun alanlarının tüm çocuklar açısından kapsayıcı ve dahil edici olmadığı tespit edilmiştir. Bazı oyun alanlarının girişinde ÖG bireyler için rampa bulunurken, merdiven bulunmadığı saptanmıştır. Bunların yanı sıra, mevcut oyun alanlarının birçoğunda ÖG çocukların ihtiyaçlarını kolaylaştıracak kapsayıcı olanakların (levha ve tabelalar gibi) bulunmadığı tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda, ÖG çocukların oyun alanlarına yönelik ihtiyaçlarının saptanmasının önemi vurgulanmıştır. Kapsayıcı ve dahil edici oyun alanlarının tasarımları sürecinde şehir sakinlerinin bilişsel ve psikolojik olarak hazırlanmasının önemi belirtilmiştir.

Stanton-Chapman ve Schmidt (2017) tarafından yapılan araştırmanın amacı, 2-5 yaş arasında özel gereksinimli (otizm, ortopedik yetersizlik, zihinsel yetersizlik, işitme ve görme yetersizliği) çocuğu bulunan ebeveynler ile, mevcut oyun parklarının ve alanlarının çocukların gereksinimlerini karşılayıp karşılamadığı konusunda görüşmeler gerçekleştirmektir. Çalışmaya toplamda 149 ebeveyn katılım sağlamıştır. ABD’de gerçekleştirilen çalışmada karma yöntem kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak anket tekniğinden yararlanılmış ve katılımcılarla yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir, Çalışma sonucunda, çocukların eğlence ve boş zaman geçirme gibi amaçlarla gerçekleştirdikleri etkinliklerin sırasıyla oyun alanlarında oyun oynamak, halka açık yüzme havuzuna gitmek, yürüyüş, bisiklete binmek, piknik alanlarına gitmek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, küçük çocuklar için kapsayıcı ve dahil edici bir oyun alanının tasarlanması gerektiği, oyun alanlarının ÖG çocukların arkadaşlık ilişkileri kurmasına olanak sağlayacak şekilde tasarlanması gerektiği, ÖG çocuğu olan ebeveynler için de diğer ebeveyn ve bakıcılar ile işbirliği ağı kurmasını sağlayabilecek bir oyun alanı sunulması gerektiği, duyuşsal-motor işlev sorunu yaşayan çocukların oyun alanlarına yönelik gereksiniminin karşılanması gerektiği belirlenmiştir.

Sterman ve diğerleri (2018) tarafından yapılan araştırma, ÖG çocukların oyun ortamlarına dâhil olma konusundaki kararlarını etkileyen etmenleri ortaya çıkarmak amacıyla aile ve yerel yönetimin görüşünü incelemeyi amaçlayan bir vaka çalışması niteliğindedir. Çalışma kapsamında doküman analizleri, oyun ortamı ve alanları gözlemi, beş anne, yerel yönetimden sorumlu dört kişi ve kar amacı gütmeyen kuruluştan sorumlu iki kişi ile yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, yerel yönetimin sosyal bütünleştirmeden ziyade fiziksel erişilebilirliğe odaklandığı, minimum standartları

karşılıdığı, aileleri sürece çok fazla dâhil etmediği sonucuna ulaşılmıştır. Oyun alanlarının tasarlanmasında ailelerin ve çocukların görüşlerinin dikkate alınmasının önemini altı çizilmiştir. Bu çalışma ÖG çocukların da diğer çocuklar gibi topluma katılımının gerekliliğini vurgulamış ve eşitlik kavramına odaklanmıştır. Ayrıca, parkların ve oyun alanlarının doğal alanlara konumlandırılmasının hem çocukların yaratıcılığını geliştireceği hem de fiziksel hareketlerini iyileştireceği vurgulanmıştır.

Sterman (2018), özel gereksinimli çocukların dış mekan ve aktif oyun alanlarını kullanmaları konusunda bakıcılarının karar verme mekanizmalarını etkileyen unsurları incelemek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırmanın amacı, eko-kültürel (örneğin, fiziksel, sosyal, kültürel, siyasi ve tarihi çevreler bağlamında) bir model içerisinde yetişkinlerin (bakıcıların) açık hava oyun alanları konusundaki seçim ve motivasyonlarını etkileyen faktörleri incelemek, çocukların oyun ortamlarına ilişintutum ve davranışlarını belirlemek, ne tür değerlerin yetişkinlerin karar mekanizmalarını etkilediğini ortaya koymaktır. Vaka çalışması ve sistematik değerlendirme yapılan araştırmada hem nitel hem nicel olmak üzere karma yöntem kullanılmıştır. Çalışma kapsamına özel gereksinimi bulunan, 5-12 yaş grubundaki ilköğretim çocukları dahil edilmiştir. Çalışmada sonucunda, ÖG çocukların, oyun alanlarında akranları tarafından oyun arkadaşları olarak görülmediği, oyun alanlarının ÖG çocukların oyun oynama gereksinimlerini karşılama açısından yetersiz olduğu, ÖG çocukların oyun alanlarından dışlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Perry, Devan, Fitzgerald, Phty, Han ve diğerleri (2018) tarafından yapılan bir çalışma kapsamında Yeni Zelanda'da Greater Wellington Bölgesi'nde rastgele seçilmiş olan 18 park, erişilebilirlik ve kullanılabilirlik açısından incelenmiştir. Değerlendirme sırasında ölçüm bantları, lateks eldiven, kamera uygulaması kullanılmıştır. Oyun parkları, erişilebilir araba parkı, park girişine yürüme mesafesinde otobüs durağı olup olmaması, ana patika yollarının en az 1,5 metre genişliğinde olup olmaması, oyun alanının etrafının en az 1,2 metre uzunluğunda çitlerle kaplanıp kaplanmaması, daha küçük patikalarda ve oyun alanında yeterli aydınlatma olanaklarının olup olmaması, dinlenme alanının, lavaboların, içme suyu çeşmesinin, tüm vücut desteği ile kullanılabilir salıncağın olup olmaması gibi kriterler açısından incelenmiştir. İncelenen parklardan hiç birinin ulusal ve uluslararası standartları karşılamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Değerlendirilen parkların sadece üçte birinde erişilebilir taşıt park alanı olduğu belirlenmiştir. Parkların çoğunluğunun salıncak, kaydıraklar, aydınlatmaya yönelik kriterleri karşılamadığı görülmüştür. Parkların, özel gereksinimi olan bireyler de dâhil olmak üzere tüm bireyler tarafından, yaşamları boyunca erişilebilir olması gerektiği vurgulanmıştır.

2.7.3. Türkiye’de ve Yurtdışında Yapılan Araştırmaların Genel Değerlendirmesi

Türkiye’de gerçekleştirilen araştırmaların çoğunda Ankara ilinde bulunan açık hava oyun parklarının ÖG çocukların kullanımları açısından incelendiği görülmüştür. Konya, Bartın ve İstanbul illerindeki parkların kullanımına ilişkin araştırmaların yanısıra, ülkeler arası karşılaştırmalı olarak bir araştırmanın yapıldığı gözlenmiştir. Araştırmalarda çoğunlukla anket, fotoğraf inceleme ve görüşmeler yoluyla verilerin elde edildiği, deneysel desende gerçekleştirilen bir araştırmanın bulunmadığı saptanmıştır. Araştırmalardan elde edilen sonuçlara göre, açık hava oyun parklarının fiziksel özelliklerinin ÖG çocukların kullanmaları açısından yeterli düzeyde olmadığı, bu nedenle kullanıcı gereksinimlerini yeterince karşılamadığı belirlenmiştir. Ayrıca pek çok araştırmada açık hava oyun parklarıyla ilgili olarak, evrensel tasarım ilkelerine uygun standartlar geliştirilmesinin gerekliliğine vurgu yapılmıştır.

Bunların yanısıra, Türkiye’de yapılan çalışmalar incelendiğinde açık hava oyun parklarının normal gelişen çocuklar açısından kullanımı, erişebilirlik ve parkların fonksiyonu (Çukur, 2011; Duman ve Koçak, 2013; Öztürk-Samur ve İnal-Kızılepe, 2018; Yeşil ve Yeşil, 2017) ve normal gelişim gösteren çocukların ebeveynlerinin açık hava oyun parkına ilişkin görüşleri (Cevher-Kalburan, 2014; Deretarla-Gül, 2012; Ulutaş ve Şimşek, 2014) ile ilgili araştırmalara rastlanılmış, bu araştırmalara çalışmanın gerekli yerlerinde değinilmiş ancak ilgili araştırmalarda yer verilmemiştir.

Yurtdışında yapılan araştırmaların ise kentsel alanlardaki açık hava oyun parklarının yanısıra okul bahçelerindeki oyun alanlarının da ÖG çocuklarının kullanımı açısından incelendiği görülmüştür. Araştırmalarda anket, görüşme, fotoğraf inceleme gibi yöntemlerden başka gözlem yoluyla da verilerin elde edildiği belirlenmiştir. Araştırmalarda genel olarak ebeveynler, bakıcılar, eğitimciler ve tasarım sürecinde yer alan paydaşlara ek olarak, çocuklardan da veri elde edildiği gözlenmiştir. Ayrıca, oyun alanlarının düzenlenmesi, yetişkinlere yönelik eğitim programı uygulanması gibi deneysel yöntemlerin de tercih edildiği saptanmıştır. Ayrıca, normal gelişim gösteren çocuklar ile ÖG çocukların oyun parklarından yararlanma durumunun karşılaştırmalı olarak incelendiği çalışmalara da rastlanmıştır. Araştırmalar, ÖG çocukların normal gelişim gösteren akranlarıyla daha fazla etkileşim kurma gereksinimlerinin bulunduğunu ve oyun alanlarının bu gereksinime cevap verecek şekilde düzenlenmesinin gerekli olduğunu göstermiştir. Bunun yanında, yapılan araştırmaların çoğunda, oyun alanlarının erişilebilirliğe yönelik kriterleri karşılamadığı ve kapsayıcılığının artırılması gerektiği vurgulanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma modeline, çalışma grubuna, veri toplama araç ve tekniklerine, veri toplama sürecine ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte uygulandığı karma yöntem tasarımlarından açıklayıcı tasarım modeli kullanılmıştır. Açıklayıcı tasarımda; nicel verilerin desteklenmesi, açıklanması ve yeniden yorumlanabilmesi, nitel verilerin de kullanılmasını gerektirmektedir (Patton, 2015). Konu hakkında daha detaylı bilgiler elde edilmesi ve derinlemesine araştırılması amacıyla nicel yöntemlerin yanı sıra nitel yöntemler de tercih edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Böylece, araştırma probleminin çözümünde nitel ve nicel yöntemlerin kullanılması, bilgilerin daha anlaşılır olmasını sağlamaktadır (Creswell ve Plano-Clark, 2007). Araştırmanın nicel boyutunda ebeveynlerin ÖG çocuklarının açık hava oyun parklarını kullanmalarına ilişkin görüş ve beklentilerini belirlemek amacıyla kullanılan “ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parklarına İlişkin Görüşlerini Belirleme Formu” isimli anket formuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiştir.

Araştırmada ebeveyn görüşlerine dayalı olarak, ÖG çocukların açık hava oyun parkını kullanımlarına (oynama sıklığı, parkta geçirilen süre, ÖG çocuğa açık hava oyun parkında eşlik eden kişinin yakınlık derecesi, evlerine yakın açık hava oyun parkı olup olmama durumu, ebeveynlerin ÖG çocuğu farklı açık hava oyun parkına götürme nedenleri, açık hava oyun parkının ÖG çocuğun oyun ihtiyacını karşılama durumu, ebeveynlerin açık hava oyun parkında en çok dikkat ettikleri özellikler, ÖG çocuğun açık hava oyun parkında aktif oynadıkları alanlar ve materyaller, ÖG çocukların açık hava oyun parkında kaza geçirme türleri ve nedenleri, ÖG çocuğun açık hava oyun parkındayken sergiledikleri duygu ve davranışlar; ebeveynlerin sadece ÖG çocukların kullanabileceği açık hava oyun parkı yapılmasına ilişkin görüşleri, “Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Açık Oyun Parklarına İlişkin Görüşlerini Belirleme Formu” ile belirlenmiş; bu yolla elde edilen bulgular ise ebeveynler ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde edilen veriler ile desteklenmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın nicel boyutunun çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Denizli ilinde bulunan resmi özel eğitim anaokuluna (Oktay Mersin Özel Eğitim Anaokulu) ve 5 farklı özel eğitim ve rehabilitasyon merkezine (Özel Bir Umut Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, Ünalılar Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, Bir Duyum Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, Doğanay Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, Ayyıldız Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi) devam eden 0-6 yaş arasındaki ÖG çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır. Yapılan bu çalışmada kolay ulaşılabilir örneklem seçme yönteminden yararlanılmıştır (Patton, 2015). Kolay ulaşılabilir örnekleme yönteminden emek, zaman ve maliyet kaybını en aza indirmek için yararlanılabilir. Ayrıca kolay ulaşılabilir örneklem araştırmaya hız ve pratiklik kazandırmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Çalışma grubunda yer alan kurumlarda görev yapan öğretmenler ve idareciler aracılığıyla toplam 800 ebeveyne “Kişisel Bilgi Formu” ve “ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parklarına İlişkin Görüşlerini Belirleme Formu” gönderilmiş ve 157 ebeveyn (%12,56) anketi yanıtlamıştır. Çalışma grubuna dahil edilen çocuklara ve ebeveynlerine ilişkin demografik bilgiler Tablo-3.1. ve Tablo-3.2.’de verilmiştir:

Tablo 3.1.ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Demografik Özellikleri

		n	%
Anketi Cevaplayan	Anne	128	81,5
	Baba	20	12,7
	Diğer (anneanne/babaanne/bakıcı)	9	5,7
Öğrenim Durumu	Okuryazar veya ilkökul mezunu	62	39,5
	Ortaokul Mezunu	42	26,7
	Ortaöğretim Mezunu	32	20,4
	Önlisans	9	5,8
	Lisans ve üstü	12	7,6
Yaş	27-34 Yaş Arası	78	49,7
	35-42 Yaş Arası	59	37,6
	43 Yaş ve Üzeri	20	12,7
Meslek	Çalışmıyor	119	75,8
	Kamu Personeli	15	9,6
	İşçi	15	9,6
	Serbest Meslek	8	5,1
Ailenin Aylık Geliri	0-1500 TL arası	74	47,1
	1501-3500 TL arası	51	32,5
	3501-5000 TL arası	19	12,1
	5001 TL ve üzeri	13	8,3
Toplam		157	100

Tablo 3.1. incelendiğinde araştırmaya katılan ÖG çocuğu olan ebeveynlerin %81,5'ini anneler oluştururken, %12,7'sini babalar ve %9'unu diğer yakınlar (büyükanne, bakıcı) oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan ÖG çocuğu olan ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, %39,5'inin okur-yazar veya ilkokul mezunu, %26,7'sinin ortaokul mezunu, %20,4'ünün ortaöğretim, %5,8'inin önlisans ve %7,6'sının lisans ve lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin %49,7'sinin 27-34 yaş arası, %37,6'sının 35-42 yaş arası, %12,7'sinin 43 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Annelerin yaş ranjının 27-49 arasında olduğu (ort.=34.40 ss.=5.26) babaların yaş ranjının ise 29-57 arasında olduğu (ort.=38.42 ss.=5.58) görülmektedir. Ebeveynlerin %75,8'inin herhangi bir işte çalışmadığı, %9,6'sının işçi olarak çalıştığı, %9,6'sının kamu kurumunda çalıştığı ve %5,1'inin serbest meslek sahibi olduğu görülmektedir. ÖG çocukların ailelerinin aylık gelir durumuna bakıldığında, %47,1'inin aylık gelirinin 0-1500 TL arası olduğu, %32,5'inin 1501-3500 TL arası olduğu, %12,1'nin 3501-5000 TL arası ve %8,3'ünün 5001 TL ve üzeri olduğu görülmektedir.

Tablo 3.2. ÖG Çocukların Demografik Özellikleri

Demografik Özellikler		N	%
Cinsiyeti	Erkek	96	61,1
	Kız	61	38,9
Yaş Aralığı	0-18 Aylık	11	7,0
	19-36 Aylık	24	15,3
	37-54 Aylık	56	35,7
	55 ay ve üzeri	66	42,0
Kardeş Sayısı	Tek Çocuk	31	19,7
	İki kardeş	77	49,0
	Üç kardeş	38	24,2
	Dört Kardeş ve Üstü	11	7,0
Yetersizlik Türü	Çoklu Yetersizlik	44	28,0
	Zihinsel Yetersizlik	30	19,1
	İşitme Yetersizliği	26	16,6
	Dil-Konuşma Bozukluğu	19	12,1
	Otizm	18	11,5
	Down Sendromu	10	6,4
	Bedensel Yetersizlik	8	5,1
	Görme Yetersizliği	1	0,6
	Diğer (Kelebek Hastalığı)	1	0,6
İlaç/cihaz/protez vb. Kullanım Durumu	Yok	35	22,3
	İlaç	93	59,2
	İşitme Cihazı	25	15,9
	Protez	2	1,3
	Tekerlekli Sandalye	2	1,3
Ailede Başka ÖG Birey Bulunma Durumu	Yok	130	82,8
	Anne	7	4,5
	Baba	2	1,3
	Diğer (kardeş, ağabey, abla, kuzen)	18	11,4
Toplam		157	100

Tablo 3.2. incelendiğinde, ÖG çocukların %38,9'unun kız, %61,1'inin erkek çocuk olduğu görülmektedir. Çocukların yaş aralığına bakıldığında %7,0'nin 0-18 ay arasında olduğu, %15,3'nün 19-36 ay arası olduğu, %35,7'sinin 37-54 ay arası olduğu ve %42'sinin 55 ay ve üzeri olduğu görülmektedir. ÖG çocuğun yaş ranjı 9-72 ay arasındadır (ort.=50.03 ay, ss.=16.22). Ayrıca ÖG çocukların kardeş sayısına bakıldığında %19,7'sinin tek çocuk olduğu, %49,0'nın iki kardeş, %24,2'sinin üç kardeş olduğu ve %7,0'nın dört kardeş ve üstü görülmektedir. ÖG çocukların %16,6'sının işitme, %0,6'sının görme, %5,1'inin bedensel, %19,1'inin zihinsel, %11,5'inin otistik, %6,4'ünün down sendromu, %12,1'inin dil-konuşma bozukluğu, %28,0'ı çoklu ve %0,6'sının diğer (kelebek hastası) tanısı olduğu görülmektedir. Özel eğitim anaokuluna giden çocuğun yetersizliği ile ilgili kullandığı cihaz/protez/ilaç vb. kullanıp kullanmadığı sorulmuş ve %22,3'ünün herhangi bir cihaz/ilaç/protez kullanmadığı, %59,2'sinin ilaç, %15,9'unun işitme cihazı, %1,3'ünün tekerlekli sandalye ve %1,3'ünün protez kullandığı görülmüştür. Ailede okul öncesi eğitime devam eden ÖG çocuktan başka ÖG aile ferdinin olup olmadığı sorulmuş, %82,8'inin ailesinde başka ÖG birey olmadığı, %4,5'inde annenin özel gereksinimli olduğu, %1,3'ünde babanın ve %11,4'ünün diğer yakınlarının (kardeş, abla, ağabey, kuzen vb.) bir yetersizliğe sahip olduğu görülmüştür.

Araştırmanın nitel boyutunda, araştırmanın nicel boyutuna dahil edilen katılımcılar arasından yarı yapılandırılmış görüşmeyi kabul eden ve “ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parklarına İlişkin Görüşlerini Belirleme Formu”na detaylı görüşme için iletişim numarasını yazan ebeveynler arasından farklı yetersizlik türleri dikkate alınarak 12 katılımcıyla çalışılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeye katılan ebeveynlerin ÖG çocukların yetersizlik türlerine göre dağılımı Tablo 3.3.'de verilmiştir:

Tablo 3.3. Yarı Yapılandırılmış Görüşmeye Katılan Ebeveynlerin ÖG Çocuklarının Yetersizlik Türleri

Yetersizlik Türü	N	%
İşitme Yetersizliği	2	16,6
Zihinsel Yetersizlik	3	25,0
Otizm	3	25,0
Down Sendromu	1	8,3
Dil ve Konuşma Bozukluğu	2	16,6
Çoklu Yetersizlik	1	8,3
Toplam	12	100

K.1.	38 yaşında, ortaöğretim mezunu, ev hanımı, dil ve konuşma bozukluğu olan çocuğun annesi
K.2.	33 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, zihinsel yetersizliği olan çocuğun annesi
K.3.	36 yaşında, ortaöğretim mezunu, ev hanımı, zihinsel yetersizliği olan çocuğun annesi
K.4.	43 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, çoklu yetersizliği olan çocuğun annesi
K.5.	32 yaşında, ortaöğretim mezunu, ev hanımı, atipik otizmlili çocuğun annesi
K.6.	34 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, dil ve konuşma bozukluğu olan çocuğun annesi
K.7.	35 yaşında, önlisans mezunu, ev hanımı, down sendromu çocuğun annesi
K.8.	33 yaşında, ortaokul mezunu, ev hanımı, zihinsel yetersizliği olan çocuğun annesi
K.9.	38 yaşında, Lisans mezunu, anketör, atipik otizmlili çocuğun annesi
K.10.	32 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, işitme yetersizliği olan çocuğun annesi
K.11.	30 yaşında, ortaöğretim mezunu, ev hanımı, işitme yetersizliği olan çocuğun annesi
K.12.	32 yaşında, ortaöğretim mezunu, ev hanımı, otizmlili çocuğun annesi

“ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parklarına İlişkin Görüşlerini Belirleme Formu” anketinde yer alan sorular doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşmeye katılan ebeveynlerin ÖG çocukların gereksinim tür ve derecelerine göre dağılımı tablo 3.3.’te gösterilmiştir. Tablo 3.3’e göre yarı yapılandırılmış görüşmeyi kabul eden ebeveynlerin çocuklarının yetersizlik türü göz önünde bulundurulduğunda 2’sinin işitme, 3’ünün zihinsel yetersizlik, 3’ünün otizm, 1’inin down sendromu, 2’sinin dil ve konuşma bozukluğu ve 1’inin çoklu yetersizliğe sahip olduğu görülmektedir. Bu çocuklardan 10’u erkek, 2’si kız (bir işitme, bir hafif zihinsel yetersizliği olan) çocuktur. Çocukların özel gereksinim rapor dereceleri 20 ila 75 derece arasındadır. Nicel çalışmaya katılan görme ve bedensel yetersizliği olan çocuğa sahip katılımcılardan detaylı görüşmeyi kabul eden bulunmamıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu; ÖG çocuğu olan ebeveynlerin cinsiyeti, çocuk sayısı, meslek, öğrenim durumu, ÖG çocuğunun cinsiyeti, yaşı ve özel gereksinim türü, ailede başka ÖG bireyin olup olmadığı, ÖG çocuğun kullandığı cihaz/ protez /ilaç vb. olup olmadığını belirlemeye yönelik toplam 12 sorudan oluşmaktadır.

3.3.2. ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parklarına İlişkin Görüşlerini Belirleme Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilen “ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parklarına İlişkin Görüşlerini Belirleme Formu” çoktan seçmeli ve açık uçlu olmak üzere toplam 17 sorudan oluşmaktadır. Bu formda, çocuğun ev dışında oyun oynadığı alanları, açık hava oyun parklarında oyun oynama sıklığını, açık hava oyun parklarında özel gereksinimi ile ilgili ne gibi sıkıntılar yaşandığını ve açık hava oyun parklarında çocuğun sıklıkla oynadığı oyun türlerini belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Ayrıca çocuğun özel gereksiniminden kaynaklı açık hava oyun parklarında oyun oynamasına ilişkin ebeveyn kaygıları, beklentileri ve bu konu ile ilgili görüşlerini açıklamasına yönelik açık-uçlu sorular bulunmaktadır. Şen ve Öksüz (2015) tarafından geliştirilen “Ailelerin Engelsiz Parklara Bakış Açısı” ölçeğinden gerekli izinler alındıktan sonra bazı maddeler uyarlanarak kullanılmıştır. Anket formu hazırlandıktan sonra okul öncesi eğitimi alanında 2, özel eğitim alanında 1, peyzaj mimarlığı alanında 1 uzman olmak üzere toplam 4 uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda ankette gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra anket sorularının cevaplayıcılar açısından yeterince açık ve anlaşılır olup olmadığını saptamak amacıyla asıl çalışma grubu dışında kaynaştırma eğitimine devam eden, özel eğitim ve rehabilitasyon kurumunda eğitim gören 0-6 yaş grubundaki ÖG çocuğun ebeveynine uygulanarak pilot çalışma yapılmıştır. Katılımcılardan alınan cevaplar doğrultusunda gerekli görülen düzeltmeler yapılarak anket formuna son hali verilmiştir (Ek-2).

3.3.3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürülmesi nedeniyle daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi sunmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu araştırmada verilerin toplanması sürecinde, sunduğu avantaj nedeniyle yarı-yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla yürütülen görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulurken alan yazını taranarak, açık uçlu soru havuzu oluşturulmuştur. Görüşmede sorulacak soruların katılımcı bireyler tarafından kolayca anlaşılabilmesi için mümkün olduğunca anlaşılır ve net bir şekilde ifade edilmesine özen gösterilmiştir (Yıldırım ve Şimşek 2016). Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları 2 alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan alınan dönütler ışığında düzenlemeler, değişiklikler yapılmış ve formun son hali oluşturulmuştur. Görüşme formu

soruların anlaşılabilirliğinin değerlendirilmesi amacıyla katılımcılar dışındaki üç ebeveyn ile pilot çalışma yapılarak değerlendirilmiş ve yarı yapılandırılmış görüşme formuna son hali verilerek okul öncesi eğitime devam eden 12 ÖG çocuğun ebeveyni ile asıl uygulama yapılmıştır (Ek-2).

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri, gerekli resmi izinler alındıktan sonra, 2018-2019 eğitim dönemi güz yarıyılında toplanmıştır. Anket formları, çalışma grubuna dahil olan okul öncesi eğitime devam eden ÖG çocukların, destek eğitim aldıkları rehabilitasyon kurumlarında ve özel eğitim anaokulunda görev yapan okul öncesi öğretmenleri, özel eğitim öğretmenleri ve okul idarecisi aracılığıyla ebeveynlere ulaştırılmıştır. Öğretmenlere ve okul idarecisine araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve “ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parklarına İlişkin Görüşlerini Belirleme Formu” tanıtılmıştır. Ebeveynlere dağıtılan anket formları yaklaşık iki hafta sonra geri alınmıştır.

Nitel verilerin toplanma sürecinde ise, öncelikle ebeveynler görüşme süreci hakkında bilgilendirilmiş, görüşmenin ses kaydı için izin alınmıştır. Her bir ebeveyn ile birebir görüşülmüştür. Görüşmelerin tamamı özel eğitim kurumlarının boş sınıflarında ya da veli görüşme odalarında gerçekleştirilmiştir. Görüşme sürecinde araştırmacı yönlendirici sorular sormaktan kaçınmıştır. Görüşmeye başlarken araştırmacı kendini tanıtmış, araştırmanın amacını anlatmış, katılımcı bilgilerinin ve yapılacak görüşmenin gizli kalacağını taahhüt etmiştir. Çalışma sonucunda isimlerin yer almayacağı belirtilmiş, kod adı kullanılacağı söylenmiştir. Görüşmelerin her biri yaklaşık 30 dakika sürmüştür. Görüşme yapılan ebeveynlere sırasıyla K.1’den K.12’ye kadar kodlar verilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada Kişisel Bilgi Formu ve “ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parklarına İlişkin Görüşlerini Belirleme Formu”nun kapalı uçlu sorularından elde edilen veriler SPSS 23.0 for Windows paket programına aktararak yüzde ve frekans alma tekniği ile analiz edilmiştir.

Detaylı görüşmeyi kabul eden gönüllü ebeveynlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sonucu elde edilen ses kayıtları ise, bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi ile toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak amaçlanmaktadır. İçerik analizinde temel olarak yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri, belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya

getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Çalışma kapsamında elde edilen veriler öncelikle araştırmacı ve danışman tarafından ayrı ayrı analiz edilmiştir. Ayrı ayrı analiz edildikten sonra araştırmacı ve danışman bir araya gelmiş ve yapılan analizler karşılaştırılmış, karşılıklı görüşme sonucunda gerekli düzenlemeler yapılarak son hali verilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR

Bu bölümde, alt problemlere ilişkin toplanan verilerin istatistiksel yöntemlerle çözümlenmesi sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Nicel boyuta ilişkin bulgular ve nitel boyuta ilişkin bulgular ayrı ayrı verilmiştir.

4.1.Nicel Boyuta İlişkin Bulgular

“ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parklarına İlişkin Görüşlerini Belirleme Formu”nda yer alan sorular doğrultusunda, ebeveynlerin ÖG çocuklarını açık hava oyun parklarına götürme sıklığı ve oyun parkında geçirilen süreye ilişkin frekans ve yüzdeler frekanslar Tablo 4.1.’de sunulmuştur.

Tablo 4.1. *Ebeveynlerin ÖG Çocuklarını Açık Hava Oyun Parklarına Götürme Sıklığı ve Oyun Parkında Geçirilen Süre*

Açık Hava Oyun Parkına Gitme Sıklığı	n	%
Ara sıra/nadiren	52	33,1
Haftada birkaç gün	42	26,8
Hemen hemen her gün	27	17,2
Haftada bir gün	23	14,6
Ayda bir-iki gün	13	8,3
Toplam	157	100
Açık Hava Oyun Parkında Geçirilen Süre	n	%
Bir saate yakın	69	43,9
Yarım saatten az	39	24,8
Bir-iki saat	35	22,3
İki saatten fazla	14	8,9
Toplam	157	100

Tablo 4.1. incelendiğinde ÖG çocuğu olan ebeveynlerin %33,1’i ara sıra/nadiren ve %8,3’ü ayda bir iki kez çocuklarını parka götürdüklerini belirtmişlerdir. İki birlikte düşünüldüğünde ebeveynlerin %41,4’ünün fazlasının çocuklarını açık hava oyun parkına çok az götürdükleri görülmektedir. Buna karşın hemen hemen her gün ya da haftada bir iki gün parka götüren ebeveynlerin yaklaşık %44 düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu orana, çocuklarını haftada bir kez parka götüren ebeveynler de eklendiğinde ebeveynlerin

çoğunluğunun ÖG çocuklarını haftada en az bir kez parka götürdükleri söylenebilir. ÖG çocuğu olan ebeveynlerin açık hava oyun parkında geçirdikleri süre incelendiğinde ise %43,9'u bir saate yakın ve %24,8'i yarım saatten az parkta vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir. Bu iki grup birlikte düşünüldüğünde ebeveynlerin yaklaşık %70'inin ÖG çocukları ile birlikte parkta bir saatten az süre vakit geçirdikleri görülmektedir. Buna karşın ebeveynlerin %22,3'ü ÖG çocukları ile bir-iki saat ve %8,9'u iki saatten fazla parkta vakit geçirdiklerini belirtmiştir. Bu iki grup birlikte düşünüldüğünde ebeveynlerin yaklaşık %30'unun ÖG çocukları ile parkta daha çok süre kaldıkları söylenebilir.

ÖG çocuğu açık hava oyun parkına götüren kişinin çocuğa yakınlık derecesi ve ÖG çocuğun açık hava oyun parkında birlikte oynadığı kişilere ilişkin frekans ve yüzdeler Tablo 4.2.'de sunulmuştur.

Tablo 4.2. ÖG Çocuğu Açık Hava Oyun Parkına Götüren Kişinin Çocuğa Yakınlık Derecesi ve ÖG Çocuğun Açık Hava Oyun Parkında Birlikte Oynadığı Kişiler (n=157)

ÖG Çocuğu Açık Hava Oyun Parkına Götüren Kişi	N	%
Anne	116	44,8
Baba	68	26,3
Ağabey/Abla	29	11,2
Büyükanne/Büyükbaba	26	10,0
Tek Başına	14	5,4
Diğer (bakıcı/kuzen/dayı)	6	2,3
Toplam	259	100
Çocukla Oyun Oynayan Kişi	n	%
Ağabey/Abla/Kardeş	60	24,9
Tek Başına	51	21,2
Anne	49	20,4
Parktaki diğer çocuklarla	36	15,0
Baba	32	13,2
Diğer (bakıcı/kuzen)	13	5,3
Toplam	241	100

* Katılımcılar birden fazla seçeneği işaretlemiş, dolayısıyla frekanslar 157'i geçmiştir.

Tablo 4.2. incelendiğinde ÖG çocuğu açık hava oyun parkına götüren kişi sorulduğunda katılımcıların %44,8'inin anne ile beraber gittiğini, %26,3'ünün baba ile gittiğini, %11,2'sinin ağabey/abla ile gittiğini,%10,0'unun büyükanne/büyükbaba ile beraber gittiğini, %5,4'ünün ÖG çocuğun tek başına gittiğini ve %2,3'ünün ise diğer kişilerle (bakıcı, kuzen, komşu çocuğu vb.) gittiğini belirttiği görülmektedir. Tabloya bakıldığında ÖG çocukların yaklaşık yarısının açık hava oyun parkına daha çok anneleri ile beraber gittiği görülmektedir. Özel gereksinimli çocuğun açık hava oyun parkında kiminle oynadığı sorusuna ebeveynler, ÖG çocukların %21,2'sinin tek başına oynadığını, %20,4'ünün annelerinin çocuklarına eşlik ettiğini, %15'inin parktaki diğer çocuklarla beraber oynadığını, %13,2'sinin babalar ile oynadıklarını, %24,9'unun ağabey/abla/kardeş ve %5,3'ünün diğerleriyle (bakıcı/kuzen gibi) oynadıklarını belirtmişlerdir. Tabloya bakıldığında ÖG çocuğun açık hava oyun parkındayken %20'den fazlasının yalnız oynadığı görülürken, yaklaşık %80'inin oyun parkında bir oyun arkadaşı olduğu görülmektedir.

Ebeveynlerin evlerine yakın açık hava oyun parkının bulunma durumuna ilişkin frekans ve yüzdeleri Tablo 4.3.'de sunulmuştur.

Tablo 4.3.Ebeveynlerin Evlerine Yakın Açık Hava Oyun Parkının Bulunma Durumu

Eve Yakın Açık Hava Oyun Parkı	n	%
Var	114	72,6
Yok	43	27,4
Toplam	157	100.0

Tablo 4.3.'e bakıldığında özel gereksinimi bulunan çocukların %72,6'sının evlerine yakın açık hava oyun parkı bulunduğu görülürken, %27,4'ünün evlerine yakın açık hava parkı bulunmamaktadır.

Ebeveynlerin ÖG çocuğunu farklı oyun açık hava oyun parkına götürme nedenlerine ilişkin frekans ve yüzdeleri Tablo 4.4.'de sunulmuştur.

Tablo 4.4. Ebeveynlerin ÖG Çocuğunu Farklı Açık Hava Oyun Parklarına Götürme Nedenleri (n=157)

Farklı Açık Hava Parkına Götürme Nedeni	N	%
Hava koşullarının uygun olması	69	29,5
Ebeveynin yeterli zamanının olması	45	19,2
Başka/farklı oyun parkına götürmüyorum	37	15,9
Çocuğun özel gereksinimine uygun biçimde oyun ihtiyacını karşılayacak başka oyun parklarının olması	32	13,7
Farklı oyun aletlerinin olması	29	12,4
Çocuğun farklı bir oyun parkına gitmek istemesi	22	9,4
Toplam	234	100,0

* Katılımcılar birden fazla seçeneği işaretlemiş, dolayısıyla frekanslar 157’i geçmiştir.

Tablo 4.4. incelendiğinde ebeveynlerin ÖG çocuğunu farklı açık hava oyun parklarına götürme nedenlerine bakıldığında %19,2’si “daha çok zamanım olduğunda” cevabını verirken, %29,5’i “hava koşulları uygun olduğunda”, %12,4’ün “farklı oyun aletleri olduğunda”, %9,4’ü “çocuğum farklı bir oyun parkına gitmek istediğinde”, %13,7’si “çocuğumun özel gereksinimine uygun biçimde oyun ihtiyacını karşılayacak oyun parkları olduğunda” cevabını işaretlerken, %15,9’u farklı açık hava oyun parkına götürmediğini belirtmiştir.

Açık hava oyun parklarının ÖG çocuğun oyun ihtiyacını karşılama durumuna ilişkin ebeveynlerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzdeleri Tablo 4.5.’de sunulmuştur.

Tablo 4.5. Açık Hava Oyun Parklarının ÖG Çocuğun Oyun İhtiyacını Karşılama Durumu

Oyun İhtiyacını Karşılama Durumu	n	%
Kısmen karşılıyor	67	42,7
Evet, karşılıyor	55	35,0
Hayır, karşılamıyor	35	22,3
Toplam	157	100,0

Tablo 4.5’ye göre, açık hava oyun parklarının ÖG çocuğun oyun ihtiyacını karşılama durumuna bakıldığında, ebeveynlerin %35’i çocuğunun oyun ihtiyacını karşıladığını belirtirken, %42,7’si kısmen karşıladığını ve %22,3’ü ise karşılamadığını belirtmiştir.

Ebeveynlerin açık hava oyun parkı seçiminde en çok dikkat ettikleri özelliklere ilişkin frekans ve yüzdeler Tablo 4.6.’da sunulmuştur

Tablo 4.6. Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parkı Seçiminde En Çok Dikkat Ettikleri Özellikler

En Çok Dikkat Edilen Özellikler	N	%
Açık hava oyun parkının güvenli bir yer olması	80	31,5
Eve yakın olması	78	30,5
Açık hava oyun parklarındaki materyallerin/araçların güvenli olması	50	19,5
Çocuğumun özel gereksinimini karşılaması	28	10,9
Açık hava oyun parkının tenha olması	14	5,5
Diğer (temiz olması gibi)	6	2,3
Toplam	256	100.0

* Katılımcılar birden fazla seçeneği işaretlemiş, dolayısıyla frekanslar 157'i geçmiştir.

Tablo 4.6.'da ebeveynlerin açık hava oyun parkı seçiminde en çok dikkat ettikleri durum incelendiğinde açık hava oyun parkının güvenli bir yer olması en çok dikkat edilen özellik olarak görülmektedir (%31,5). Eve yakın olması %30,5; parktaki materyallerin/araçların güvenli olması %19,5 oranında ifade edilirken, çocuğun özel gereksinimini karşılaması ise %10,9 oranında belirtilmiştir.

Özel gereksinimli çocuğun açık hava oyun parkında tercih ettiği materyaller ve alanlara ilişkin frekans ve yüzdeler Tablo 4.7.'de sunulmuştur.

Tablo 4.7. ÖG Çocuğun Açık Hava Oyun Parkında Tercih Ettiği Materyaller ve Alanlar

Materyaller ve Alanlar	N	%
Salıncak	131	26,6
Kaydırak	121	24,6
Kum Alanı	55	11,1
Tahterevalli	49	10,0
Tırmanma Aletleri	31	6,3
Doğal Alan (Ağaç, çiçek)	26	5,3
Çim Alanı	19	3,9
Oturma Bankları	17	3,5
Su alanı (Musluk)	12	2,4
Gölge Alanları	9	1,8
Bisiklet Yolu	6	1,2

* Katılımcılar birden fazla seçeneği işaretlemiş, dolayısıyla frekanslar 157'i geçmiştir.

Tablo 4.7.'de ÖG çocuğun açık hava oyun parkında tercih ettiği materyallere/alanlara bakıldığında, en çok salıncak ve kaydırığın tercih edildiği (%26,6 ve %24,6), en az tırmanma aletleri ve denge tahtasının tercih edildiği (%6,3 ve %3,3) görülmektedir. Buna karşılık tabloda, ÖG çocuğun açık hava oyun parkında tercih ettiği alanlara bakıldığında

kum alanının (%11,1). diğerlerine oranla en çok tercih edilen alan olduğu, gölge alan (%1,8) ve bisiklet yolunun (%1,2)en az tercih edilen alan olduğu görülmektedir.

Ebeveynlerin görüşleri doğrultusunda, ÖG çocukların açık hava oyun parklarında geçirdikleri kaza türleri ve nedenlerine ilişkin frekans ve yüzdeler Tablo 4.8.'de sunulmuştur.

Tablo 4.8. ÖG Çocukların Açık Hava Oyun Parkında Geçirdikleri Kaza Türleri ve Kaza Geçirme Nedenleri

Açık Hava Oyun Parkında Gerçirilen Kaza Türü	n	%
Herhangi bir kaza geçirmedi	64	40,7
Düşme	35	22,3
Kaza geçiren ancak kaza türü belirtilmeyen	32	20,4
Çarpma	20	12,7
Sıkışma	6	3,9
Toplam	157	100,0
Açık Hava Oyun Parkında Kaza Nedenleri	n	%
Diğer çocukların dikkatsizliği	43	35,6
Ailelerin ilgisizliği	39	32,2
Parktaki aletlerin güvensiz olması	29	24,0
Çocuğun yetersizliğine bağlı kazalar	10	8,2
Toplam	121	100,0

Tablo 4.8.'de ebeveynlerin ÖG çocuğunun %40,7'sinin herhangi bir kaza geçirmediğini belirtirken, %22,3'ünün düşme, %20,4'ünün kaza geçirdiğini belirtip kaza türünü belirtmediği, %12,7'inin çarpma, %3,9'unun sıkışma olduğu görülmektedir. Tablo 4.8'de açık hava oyun parkında kaza sebeplerine bakıldığında %35,6'sının diğer çocukların dikkatsizliğinden dolayı, %32,2'sinin ise ailelerin ilgisizliklerinden dolayı kaza geçirdiğini belirttiği görülmektedir. Ebeveynlerin %24'ü parktaki aletlerin güvensizliğinden ötürü kazaların yaşandığını belirtirken, %8,2'si de çocuğun yetersizliğine bağlı kazalar (zihinsel yetersizliği olan çocukların dikkatsizliği ve kazayı kestirememesi) olduğunu belirtmişlerdir.

Ebeveynlerin, açık hava oyun parklarında rahatsız oldukları durumlara ilişkin verdikleri yanıtların frekans ve yüzdeleri Tablo 4.9.'da sunulmuştur.

Tablo 4.9. *Ebeveynlerin Parkta Rahatsız Olduğu Durumlar*

Açık Hava Oyun Parkında Rahatsız Olunan Durumlar	n	%
Parkların ÖG çocuklar için uygun şekilde düzenlenmemesi	46	17,2
Olumsuz bir durum yok	40	14,9
Yeterli zamanın olmaması	29	10,8
Parkların trafiğe yakın olması	28	10,4
Parkta bulunan diğer anne babaların rahatsız eden bakışları	23	8,6
Çocuğu rahatça gözlemleyebilecek bekleme alanlarının olmaması	22	8,2
Çocuğun oyun parkında akranları tarafından dışlanması	21	7,8
Çocuğun oyun parkındaki materyallerden etkin ve aktif yararlanamaması	20	7,5
Çocuğunun parkta kaza geçirme ihtimali	18	6,7
Gürültü	13	4,9
Diğer (yabancı kişiler, güvenliğin olmaması vb.)	5	1,9
Çocuğun daha önce parkta yaralanmış olması	3	1,1
Toplam	268	100

* Katılımcılar birden fazla seçeneği işaretlemiş, dolayısıyla frekanslar 157’i geçmiştir.

Tablo 4.9.’a göre, ebeveynlerin %14,9’u parkta kendilerini rahatsız eden bir durumla karşılaşmadığını belirtirken, %17,2 oranında “Parkların ÖG çocuklar için uygun şekilde düzenlenmemesi” cevabı verilmiştir. Bununla birlikte parkların trafiğe yakın olması (%10,4) ve parkta bulunan diğer anne babaların rahatsız eden bakışları (%8,6) ebeveynlerin en çok rahatsız oldukları diğer durumlardır. Ayrıca, parkta bekleme alanının olmaması %8,2; çocuğun oyun parkındaki materyallerden etkili ve aktif şekilde yararlanamaması ise %7,5 oranında ifade edilmiştir.

Özel gereksinimli çocukların oyun parkındayken gösterdiği duygu ve davranışlara ilişkin ebeveynlerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzdeleri Tablo 4.10’da sunulmuştur.

Tablo 4.10. *Çocuğun Oyun Parkındayken Gösterdiği Duygu ve Davranışlarına İlişkin Ebeveyn Görüşleri*

Açık Hava Oyun Parkında Çocuğun Duygu ve Davranışları	n	%
Mutlu oluyor, eğleniyor	132	84,1
Çocuğum oyun parkından hoşlanmıyor	14	8,9
Hırçın tavırlar sergiliyor	8	5,1
Diğer (Hiçbir şey hissetmiyor, korku)	3	1,9
Toplam	157	100,0

“Tablo 4.10’da görüldüğü gibi, ebeveynlerin açık hava oyun parkındaki gözlemlerine göre, çocukların büyük çoğunluğunun (%84,1) oyun parkında mutlu ve eğleniyor olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte 14 çocuğun (%8,4) oyun parkından hoşlanmadığı, %5,1’inin ise hırçın tavırlar sergilediği ifade edilmiştir.

Ebeveynlerin, sadece ÖG çocukların kullanabileceği açık hava oyun parkı yapılması konusundaki görüşlerine ilişkin yüzde ve frekanslar Tablo 4.11.’de sunulmuştur.

Tablo 4.11. *Ebeveynlerin Sadece ÖG Çocukların Kullanabileceği Açık Hava Oyun Parkı Yapılması Konusundaki Görüşleri*

ÖG Çocuklar İçin Ayrı Açık Hava Oyun Parkı Oluşturulmalı mı?	n	%
Hayır, uygun bulmuyorum.	90	57,3
Evet, uygun buluyorum	67	42,7
Toplam	157	100,0

Tablo 4.11.’e göre, “ÖG çocuklar için sadece onların kullanabileceği açık hava oyun parkı oluşturulmalı mı?” sorusuna ebeveynlerin %42,7’si “Evet oluşturulmalı; sadece onların kullanabileceği, özel gereksinim türlerine göre düzenlenmiş parklar oluşturulmalıdır” cevabını verirken, %57,3’ü “Hayır, uygun bulmuyorum.” yanıtını işaretlemiştir.

Ebeveynlerin, açık hava oyun parkından beklentilerine ilişkin verdikleri yanıtların frekans ve yüzdeleri Tablo 4.12.’de sunulmuştur.

Tablo 4.12. *Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parkından Beklentileri (n=157)*

Beklentiler	n	%
Çocukların yaşına uygun bahçe ve materyaller	90	21,6
Çocukların özel gereksinim türüne ve derecesine göre kullanabileceği ekstra araçların geliştirilmesi	77	18,5
Bol çeşitte ve güvenli materyaller	73	17,5
Güvenlik görevlisi	60	14,4
Geniş oyun alanları	60	14,4
Gölge alanlar ve oturma alanları	53	12,7
Diğer (Trambolin, tırmanma araçları vb.)	3	0,7
Toplam	416	100,0

* Katılımcılar birden fazla seçeneği işaretlemiş, dolayısıyla frekanslar 157’i geçmiştir.

Tablo 4.12’de görüldüğü gibi, ebeveynler en çok çocukların yaşına uygun bahçe ve materyallerin olması yönünde beklenti ifade etmişlerdir. Diğer beklentiler arasında, %18,5 oranında “Çocukların özel gereksinim türüne ve derecesine göre kullanabileceği ekstra araçların geliştirilmesi” ve %17,5 oranında “Bol çeşitte ve güvenli materyallerin bulunması” yer almaktadır. Ayrıca ebeveynlerin “oyun parkında güvenlik görevlisi bulunması”, “geniş oyun alanlarının olması” ve “gölge ve oturma alanlarının bulunmasına” yönelik beklentilerinin olduğu da görülmektedir.

4.2.Nitel Boyuta İlişkin Bulgular

Araştırmada ÖG çocuğa sahip ebeveynlerin açık hava oyun parklarına ilişkin görüşlerini almak üzere gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerin içerik analizi ile incelenmesi sonucunda dört ana kategori belirlenmiştir: 1) Ebeveynlerin açık hava oyun parklarına yönelik olumsuz görüşleri 2) Ebeveynlerin açık hava oyun parkları ile ilgili kaygıları 3) Ebeveynlerin açık hava oyun parklarından beklentileri 4) Ebeveynlerin açık hava oyun parklarına yönelik olumlu görüşleri.

Şekil 4.1.ÖG çocuğa sahip ebeveynlerin açık hava oyun parklarına yönelik görüşleri

4.2.1. ÖG Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parklarına Yönelik Olumsuz Görüşleri

Araştırmanın nitel verilerinin analizi sonucunda “ÖG çocuğa sahip ebeveynlerin açık hava oyun parklarına yönelik olumsuz görüşleri” ile ilgili katılımcıların (a) fiziksel çevreye ilişkin, (b) sosyal çevreye ilişkin faktörleri dile getirdikleri görülmüştür.

(a) Fiziksel Çevre. ÖG çocuğa sahip ebeveynlerin açık hava oyun parklarındaki materyallerle ilgili olumsuz düşüncelerine ilişkin olarak hijyen, parktaki materyallerin çeşitliğinin yetersizliği, materyallerin dayanıksızlığı ve sağlık açısından güvensiz olması

unsurlarını dile getirdikleri görülmüştür. ÖG çocuğu olan 12 ebeveynden 5 katılımcı parkların yeterince temiz olmadığını belirtmiştir. Örnek olarak, bir ÖG çocuğa sahip ebeveyn materyallere yönelik hijyen açısından olumsuz görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

K.7. “Toprak temiz olmadığı için ben izin vermiyorum çünkü çevrede (bir) büfe var. Büfedeki insan kedi besliyor. Birkaç tane kedisi oluyor. Biz orada bir şeyler alıp yemek istediğimizde kedi bizim etrafımızda dolaşüyor, bir şeyler istiyor, rahatsız ediyor. Ona verdiğimiz zaman da ayağımızın dibinde yiyor mesela ...çocuğu oraya basturmak istemiyorum çünkü ekmek vs. kırıntıları oluyor. Ondan sonra o kedi tabii ister istemez pisliğini gömüyor o toprağın içine. Ben de onun kum doldurmasına, kumla oynamasına izin vermiyorum. Bu durumda çocuğum mecbur ya top oynayacak ya salıncağa binecek, başka şeye yönelecek....” şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir.

Bunun yanı sıra bazı ebeveynler parkın hijyeni konusunda parktaki insanların temizlik kurallarına uymadığını söylemiştir. Örnek olarak bir ebeveyn bu konudaki düşüncelerini şu şekilde belirtmiştir:

K.8. “Hijyen olarak temiz oluyor ama biz insanlar yediğimizi poşetleyip çöpe atsak daha iyi olacak ama her taraf çok kötü oluyor. Hijyen parka ilk geldiğimizde çok güzel oluyor ama herkes piknik yaptığı zaman çok kötü oluyor.”

Açık hava oyun parklarında bulunan materyallere yönelik olumsuz düşüncesini bir ebeveyn şu şekilde belirtmiştir.

K.9. “... parka götürmüştük, orada düştü, bacağı bayağı kötü oldu. Çünkü çakıl taşlı yapmışlar parkı, bence çocuk parklarının öyle taş olmaması gerekiyor ya kum olmalı, temiz kum ya da yeşillik olmalı, çimen olmalı, yumuşak bir zemini olmalı çocukların oynadığı alanlar, sonuçta düşüyor bu çocuklar haliyle o taş parçaları kafalarına, gözlerine gelebiliyor; bacağı bayağı yaralıydı çocuğun o akşam” şeklinde ifade etmiştir.

Açık hava parkında materyal ve parktaki araçların yetersizliğinden rahatsızlığını 12 ebeveynden 6’sı dile getirmiştir. Parktaki araçların yetersizliğinden rahatsızlığını dile getiren bir ebeveyn;

K2: “...bazen biz oturacak yer bulamıyorduk. Çimlerin üzerine ıslak yere oturulmuyor. Ayakta dikiliyoruz....” demiştir.

Açık hava oyun parkındaki materyallerden dolayı yaşadığı olumsuzluğu dile getiren başka bir ebeveyn ise bu konuda şunları söylemiştir.

K.10. “*Kaydırdaktan kayarken kulağı işitme cihazlı olduğu için orada elektrik yapıyor ve cihaza zarar veriyor. Cihazın pilini bitiriyor kayarken elektrik çıkması sonucu cihaz çalışmıyor.*”

(b) Sosyal çevre. ÖG çocuğa sahip ebeveynlerin açık hava oyun parklarındaki sosyal çevreden kaynaklanan olumsuz yaşantı ve düşüncelerine ilişkin olarak; duyarsız insanların olması ve ailevi/özel sebeplere ilişkin unsurları dile getirdikleri görülmüştür. Öncelikle açık hava parkında çocuğunun ÖG olması açısından sosyal çevre kaynaklı yaşadığı olumsuzluğu dile getiren bir ebeveyn bu konuda şunları söylemiştir.

K.9. “*...Benim çocuğum doğallığı içerisinde hırçın değil, kimseyi itip kakmıyor, çocukları itip kakmıyor ama bir aile geldi. Eee diğer çocuklardan farklı harekette bulunuyor sonuçta benim oğlum. Aile sürekli tedirginlik içinde, çocuklarının peşinde haliyle, hepimiz bunu yapıyoruz. Ama sürekli M***'e bir şey yapıyorlar, müdahalede bulunuyorlar. “Yaklaşma, yaklaşma, uzak dur” diyerek. Ben de zaten sürekli çocuğumun peşindeyim. Kızları kaydıracağın tepesine çıktı, oturdu, kaymıyor. Orada kaç tane çocuk bekliyor, kaymıyor. Benim çocuğum da en sonunda kaysın diye arkasından hafifçe itti. Onun yüzünden söylemedikleri lafi bırakmadılar... Madem öyle problemi var çıkartmayın (gibi). Ben bu tarz olaylarla çok sık karşılaştım aslında. Onun için bir dönem çocuğumu dışarıya çıkarmama kararı aldım. Kendi çocuğuma resmen ben zarar verdim, bile bile hem de.”*

Açık hava oyun parkında sosyal çevrenin ÖG çocuğa yönelik yaklaşımlarından ve bakış açısından dolayı yaşadığı güçlükleri dile getiren başka bir ebeveyn ise bu konuda şunları söylemiştir.

K.4. “*(Parkta) arkadaş edinmeye çalışıyor ama biz engelli olduğumuz için genelde çocuklar uzak durmayı tercih ettiği için o yakınlaşmaya çalışsa da, aileler de bilinçli değil bu konuda, çocuklar hiç bilinçli değil. Biz engelli olduğumuz için her yerde bize engel teşkil ediyor engelli olmamız. Böyle durumlarda ben genelde çocuğumu oradan uzaklaştırıyorum. Kandırıyorum başka bir oyuncakla. İlgisini başka bir oyuncağa çeviriyorum... Okulda yaşadım, parkta yaşamadım parka çok fazla gitmediğim için. O çocuk hastalıklı ondan uzak dur demiş velinin bir tanesi çocuğuna. Anaokulundaydı. Çocuk geldi. Teyze F*** hastalıklı mı dedi. Hayır teyzem, dedim ben o nereden çıktı. Annem hastalıklı ondan uzak dur dedi, bana dedi. .... Bu çocuk sadece sizden geri, sizin gibi ama sizden geri, biraz daha küçük gibi hareket ediyor, olay sadece o dedim ve ertesi gün annesi geldi, özür diledi benden.”*

Sosyal çevreden kaynaklanan olumsuz deneyimlerle ilgili **K.4.** ayrıca şunları da dile getirmiştir:

“Bizim engelli çocuklarımız zaten dışlanıyor. Biz dışlamıyoruz diyen yalan yani. Ben inanmıyorum. Dışlanıyor her konuda ama normal çocuklar içerisinde, tabi bu da ailelerin bilinçlendirilmesi ile alakalı. Sadece parkta çocuğumu salıvereyim, kendi başına oynasın değil. Bunda büyüklerin de büyük sorumluluğu var.

Açık hava oyun parkında çevresel olarak kötü alışkanlıkların çocuklara olumsuz örnek olmasından dolayı rahatsızlığını dile getiren bir ebeveyn bu konuda;

K.9. *“Ben çocuk parkında sigara içilmesini istemiyorum, karşıyım. Çünkü orada çocuklar oynuyorlar seni seyrediyorlar, görüyorlar. Doğallığı içerisinde daha çok etkileniyorlar bu durumdan. Mesela parkın yanında evet yine ama çocuklardan biraz daha uzakta, yine hem çocuğunu görebileceği hem de çocuğun seni göremeyeceği, dikkatini direkt çekemeyeceği bir noktada sigara içilebilecek bir şekilde yer ayarlanması gerekir insanlar için. Çünkü öyle elinde sigara çocukların başında durulmasını sevmiyorum ben.”* ifadelerini kullanmıştır.

4.2.2. ÖG Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parklarına Yönelik Kaygıları

ÖG çocuğa sahip ebeveynlerin açık hava oyun parklarına yönelik kaygıları(a) fiziksel çevreye ilişkin kaygılar, (b) kişisel kaygılar olmak üzere iki alt kategoride toplanmıştır.

(a) Fiziksel Çevre. ÖG çocuğa sahip ebeveynler açık hava oyun parklarındaki oyun ekipmanlarının tehlikeli ve dayanıksız olmasından kaynaklı kazaların ve istenmeyen durumların yaşanması riskinden endişe ettiklerini ifade etmişlerdir. Açık hava oyun parkında oyun ekipmanlarının kriterlere uygun olmaması ile ilgili kaygılarını dile getiren bir ebeveyn bu konuda şunları ifade etmiştir:

K.1. *“Bazı kaydıraklar çok aşırı yüksek, onlar biraz beni korkutuyor, çok sivri yerler var. Dik kaydıraklardan kaymayın demek istemiyorum. Çünkü korkutmak istemiyorum ama çocuğun da korktuğunu hissediyorum, ilk 10-15 dakika kaymak istemiyor. İstemiyorsan kayma diyorum sonra arkadaşlarının kaydığını görünce ben de engel olmak istemiyorum ama korkarak izin veriyorum... Bazı salıncakların zinciri kopuverecekmiş gibi duruyor mesela onlardan kaygılı oluyorum. Vidaları gevşemiş gibi duruyor, onlar bizi korkutuyor”*

Benzer şekilde açık hava oyun parklarının materyallerinin çocuklarının kullanıma uygun olmadığı ve çocuğunun parkta kaza geçirmesinden dolayı endişesini dile getiren başka bir ebeveyn (**K.12**) bu konu hakkında;

“Kaza geçirdi. Çok kötü bir şekilde hem de. Park çok yanlış yapılmış... kaydırak dik. Kaldırımın kenarında kaldırım (yükseltisi) vardı. Oraya çok yakın yapılmış (kaydırak). Yeğenim ben kaydırırım dedi, (çocuğu) kucağına aldı. Tam kayma esnasında nasıl olduysa elinden çıktı (çocuk). Çıkınca o kaldırımın taşına çok kötü alnını vurdu. O vurma anında kafası şişti. Anında morardı ve anında şişti. Ne yapacağımı bilemedim açıkçası. ...hastaneye fırladım” demiştir.

ÖG çocuğa sahip ebeveynlerin büyük kısmı tarafından açık hava oyun parkları güvenlik açısından problemliler olarak algılanmaktadır. Ebeveynlerin dile getirdiği kaygılar, parktaki yabancı kişilere karşı güvenlik görevlisi ve/ya kameralarının olmaması ve trafik olarak güvenlik tedbirlerinin bulunmadığı şeklindedir. Güvenlik görevlisinin önemine dikkat çeken ve bu konuda görüşlerini dile getiren bir ebeveynin sözleri aşağıdaki gibidir:

K.8. *“ (Çocuğumun) tek başına gitmesini istemiyorum biraz daha ilerilere. Güvenlik var ama güvenlik sadece kulübesinde oturduğu için ya da kameralar olmadığı için çok rahatsızım. Kamera olsa her tarafta belki gönderirim.”*

Trafik güvenliği ile ilgili kaygısını dile getiren bir ebeveyn ise bu konuyla ilgili şunları ifade etmiştir:

K.7. *“Çünkü ana yollarda çocukların oynaması çok aşırı zor bizim için. Evimize yakın oyun parkı var. Aslında bizim evin yanında bir de okul var. Okul ile aramızda kalıyor park. Parkımız çok aşırı küçük bana göre. Okulla da yan yana olduğu için trafik sorunu çok fazla. Ben (çocuğumu) parka koyup da arkama dönemiyorum. Çünkü sürekli araba geçiyor. En büyük şikayetim yoldan geçen arabanın hızlı olması. Herhangi bir ışık yok. Okulun önünde kasis var... Parkın (olduğunu belirtirken) hiçbir şey yok, ne levha ne kasis, hiçbir şey yok. Okul tarafında var. Oradan yavaş geçiyorlar... (Bir gün çocuğum) koşturdu, top oynuyordu. Araba ile burun buruna geldi. Hızlı bir şekilde! Çok korktu çocuğum. Kaza geçirmedi ama çok korktu çocuğum”* şeklinde ifade ederken benzer şekilde başka bir ebeveyn;

K.11. *“Bizim eve yakın parkı yol, arabalar ve trafik açısından güvenli bulmuyorum. Parkın etrafı duvarlarla, çitlerle çevrili değil, etrafı açık....”* demiştir.

Açık hava oyun parklarının tehlike içermesi ve güvensiz olmasından dolayı kaygı duyan bir ebeveyn bu konuda şunları ifade etmiştir:

K.1. “... bizim sürekli gittiğimiz parkın kaydırağı yandı. Güvenlik açısından biraz huzursuz hissediyoruz kendimizi. Bir grup (insanın) alkol kullanıp gece yarısı yaktığı söyleniyor. Parkın etrafında içki şişeleri eksik olmuyor ve orası oyun parkı, hoş değil.”

(b) Kişisel kaygılar. ÖG çocuğu olan ebeveynler, açık hava oyun parklarında kişisel kaygılarının çocuklarının yetersizliğinden kaynaklı olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda K.8 düşüncelerini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

K.8.“Devamlı çocuğumu takip ediyorum. Bir yere mi gitti? Bir şey mi olacak? Tedirgin oluyorum... Korkum kayarken düşecek korkusu... (daha önce) kolu kırıldığı için biraz o (korku) var.”

Benzer şekilde bu konu hakkında bir ebeveyn (**K.6**) düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

“Bazen kaygılandığım durumlar oluyor. Mesela düşecek korkusu oluyor bende genelde. Parkta kaza geçirmedi ama tedirgin oluyorum.”

Ayrıca açık hava parkında ÖG çocuğunun başına kötü bir şey gelebileceğinden endişe eden ebeveynlerin bazıları kötü niyetli insanlar olabileceğinden çekindiklerini dile getirmişlerdir (K.4., K.7., K.9., K.12.).

4.2.3. ÖG Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parklarından Beklentileri

(a) Fiziksel Çevre. ÖG çocuğu olan ebeveynlerin açık hava oyun parkındaki materyallerden donanım ve çeşitlilik, özel gereksinimine uygun materyaller ve uygun malzeme yapısı, park alanlarının genişliği, tırmanma, zıplama gibi tehlike içermeyen ancak macera oyun ekipmanları, çocukların yaşlarına ve düzeylerine uygun farklı oyun alanlarını dile getirmişlerdir. Öncelikle ebeveynler normal gelişim gösteren ya da ÖG tüm çocuklar için parkta bulunan materyallerin çeşitli olmasını istediklerini belirtmişlerdir. bir ebeveyn, bu konu hakkında beklentisini şu şekilde dile getirmiştir:

K.1. “Benim çocuğuma göre düşünürsek ben ilk önce o ip tırmanma yerini isterdim. Sadece benim çocuğum için değil, tüm çocuklar macera içeren, riskli şeyleri seviyor ve kesinlikle hiçbir aksilik çıkmadan, eksiklikler olmadan, tehlike barındırmadan üretilmesini isterdim. Başka tırmanma haricinde yumuşak, mesela trampolin gibi zıplamaya yönelik şeyler olsa çok iyi olurdu; çocuklar zıplamaya bayılıyor, evde de koltukların üzerinden inmediklerinden parklarda trampolin olmasını isterdim... Sadece Denizli merkezde rastgele gittiğimiz parkta ip tırmanma yeri görmüştük keşke

her parkta ondan olsa. Çünkü hemen hemen bütün çocuklar bir tanesi bile kalmadan onun başında bekliyor akşama kadar...”

Avrupa’da yaşama deneyimi olan bir ebeveyn orada gördüğü farklı türde materyallerin ve oyun alanlarının ülkemizde de olmasını istediğini belirtmiş ve bu konu hakkında beklentilerini şöyle dile getirmiştir:

K.5. *“Benim oğlum müziği çok sever. O yüzden mesela çocuk müzikleri ile ilgili kareoke gibi şeyler olursa çok güzel olur diye düşünüyorum. Kum (olmasını isterdim). Ben yurt dışından geliyorum. Yurt dışındaki parklarda kumlar var. Kum bölümü var, çocuklar orada kürekle şekil vermeye çalışıyorlar. Benim çocuğum da kumla oynamayı, kumun içinde oturup onunla şekil yapmayı çok seviyordu; öyle bir bölümün ya da bir alanın olmasını çok isterdim.”*

Paralel olarak, bir başka ebeveyn beklentilerini aşağıdaki gibi dile getirmiştir:

K.7. *“müzik de olabilir parkta, çocukların eğlenebileceği bir müzik böyle bir sakinleştirici. Ağaçlarda müzik sistemleri de olabilir. Ya da hani belediye başkanlarımız yapıyor kitap bölümleri var. Hikaye anlatan ağaçlı kitaplar bölümü, böyle oturup da dinleyebileceğimiz. Şahsen öyle şeyler isterdim. Sesli kitap isterdim.”*

Benzer şekilde, bu konu hakkında düşüncelerini bir ebeveyn şöyle ifade etmiştir:

K.2. *“Engelli çocukların gelişmesini sağlayacak engel türlerine uygun daha değişik oyuncaklar isterim. Avrupa’daki gibi daha değişik oyuncaklar. Mesela kafesin içinde hoplayan şeyler oluyor. Su topunun bulunduğu havuz isterim. Top havuzu. Çocuklar öyle şeyleri seviyor, kendini güvende hissediyor. Büyük kapalı alışveriş merkezlerinde bulunan oyunları açık alanlara da uyarlayıp yapabilirler. Kapalı yerde oyun alanları var, kışın için tamam uygun ama ben dışarıda da isterim. Sadece engelli değil tüm çocuklar için. Tamam, çocuklar salıncağa binebilir, kaydırdan kayabilir ama bıkar.”*

Ebeveynlerin bazıları açık hava oyun parkının yaş gruplarına göre ayrılması her yaş grubu için farklı alanların oluşturulması ve çocuğunun korkusunu aşır hayvan sevgisinin oluşturulması için evcil hayvanlara yönelik alan oluşturulması, ayrıca oyun parkındaki materyallerin çeşitliğinin ve donanımın artması yönünde beklentilerini dile getirmiştir. Bir ebeveyn bu konu hakkında şunları söylemiştir:

K.4. *“Ben (parkın) bir kenarında canlı hayvan istiyorum evcil olarak kedi, köpek. (Çocuğum) sevmiyor biraz sevsin ve alışsın diye istiyorum. Mesela kedi, köpek, tavşan gibi. Öbür oyuncakların hepsini isterim ve hayvan alanı isterim. Mesela*

dönme dolap, salıncak, kaydırak isterim. Mevcut parklar yeterli, en azından bizim parkımız yeterli. Parkta büyük çocuklar da oluyor, onlarla oynamasını istemiyorum. Kaktırp düşürebilirler, ittirebilirler, büyükler sonuçta, onların oyun alanı yaş grubuna göre ayrı olmalı.”

Ayrıca, ebeveynlerden bazıları, spor alanların oluşturulmasını beklediğini ifade etmiştir. Bu konuda bir **ebeveyn (K.6)** şunları söylemiştir:

“Mesela benim oğlum basketbol, futbolu seviyor. Küçük çocuklar için futbol alanı olsa iyi olur. Basketbol, futbol. Ben futbol sahası isterim, basketbol sahası isterim. Benim çocuğum genelde öyle şeyleri seviyor.”

Kaydırak, salıncak ve tahterevalli dışında açık hava oyun parklarında standardın dışına çıkılması gerektiğini düşünen bir başka ebeveyn eğitsel oyuncaklarla ilgili beklentilerinin yanı sıra güvenlik ile ilgili de görüşlerini aşağıdaki şekilde dile getirmiştir:

K.4. *“Parklarda çocuklar için zihin geliştirici oyuncaklar mesela sayılarla ilgili büyük küpler yapılabilir. Yumuşak bir ortam olması lazım. Tamam çocuk çimi de görecektir, toprağı da görecektir ama darbelere karşı yumuşak zeminler yapılmalı. Oyuncakların mesela demir kısımları en azından yumuşak bir şeyle kapatılsın ki kafayı çarptığında herhangi bir şey olduğunda zarar görmesin. Normal (gelişen) çocuk bir şeylerden anlıyor ama bizimkiler anlamıyor düşeceğini, zarar göreceğini bilmiyor.”*

Açık hava oyun parklarında yeşilliklerin olmamasından, park ve çevresinin betonlar ile çevrili olmasından rahatsızlığını dile getiren bir ebeveyn bu konudaki beklentilerini şöyle belirtmiştir:

K.2. *“Parkta uygunsuz hiçbir şey görmedim ama daha değişik şeyler olabilirdi tabii. Engelliler için yol, rampa, büyük ve küçük yaş grubu için ayrı ayrı jimnastik aletleri, aile için oturma kamelyaları, çocuklar için güzel farklı oyun aletleri, ördek havuzu. Aile oturma yeri, çay bahçesi, yeşillik, çiçeklik, ağaçlık.”*

Açık hava oyun parklarında ÖG çocukların gelişimini sağlamak için farklı oyun alanlarının olmasını belirten bir ebeveyn çocuğunun dil ve konuşma yetersizliğini aşması için farklı alanlar istediğini, diğer çocuklarla daha çok etkileşim kurabileceği masa oyuncakları istediğini ifade etmiştir.

Açık hava oyun parkının çocukların kendilerini ve çevrelerini keşfetmeleri için iyi bir fırsat olduğunu, bu fırsatların materyaller ile daha da zenginleştirilebileceğini belirten bir ebeveyn açık hava oyun parklarının donanım açısından yeterli olmadığını, donanım

açısından yeterli parkların ise kalabalık olduğunu, diğer mevcut parkların da donanım olarak çeşitlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

İşitme yetersizliği olan bir çocuğun ebeveyni açık hava oyun parkında salıncak ve kaydırakların çocuğunun işitme cihazına zarar vermesinden rahatsızlığını dile getirerek bu konudaki beklentisini şöyle ifade etmiştir:

K.10. *“Kaydırdan kaymak istemiyor. Cihazından dolayı. Elektriklenme olduğu için sürtünmeden dolayı. Cihazı kapatıyor duymayı engelliyor direk olarak..... Salıncak. İşte o dönence demir zincirlerden dolayı mıknatıs direk oraya gidiyor. Kulağında ki cihazın mıknatısı direk cihazın demirine yapışıyor, çekiyor. Cihaz kapanmıyor ama zincir kulağından cihazı çekip alıyor. O an cihaz düşebilir ve hasar görebilir.... Kaydırdakta statik elektrik sonucu cihazı kapatıyor, pili bitiyor, zarar veriyor alternatif ne olabilir mesela ahşap olabilir...”*

Ayrıca bazı ebeveynler özel gereksinim türleri göz önünde bulundurularak ayrı parklar yapılabileceğini belirtmiştir. Bu konuda bir ebeveyn (**K.11**) şu ifadeleri kullanmıştır:

“ ÖG çocuklar için ayrı park yapılmalı, sadece onların kullanabileceği olabilir. Bilmiyorum hani engeli olduğu için bir engel hani ..... şey olabilir, nasıl diyeyim..... En basiti salıncığın zinciri plastik olabilir. Kaydıraklar plastik değil de sürtünmeden dolayı elektriklenme oluşmayan materyaller kullanabilir. Sadece banklar var aile bekleme yeri olabilir. Tırmanmayı seviyor top oynamayı da seviyor. Ama işte düşüp sert zemin var. En azından sert zeminler değil de kum havuzu gibi yumuşak olabilir.”

Ayrıca, açık hava oyun parklarında güvenlik ile kaygılarını dile getiren ebeveynler bu tedirginliklerinin en aza indirilmesi için alınabilecek tedbirler konusunda beklentilerini belirtmişlerdir. Bu beklentiler açık hava oyun parklarında uygunsuz davranışlarda bulunan yetişkinlere karşı güvenlik görevlisi ve bekçisi, güvenlik kamerası, trafik güvenliği açısından yollara kasis, trafik ışığı, yaralanma ve kazalara karşı acil durumlar için eczane, sağlık ocağı gibi sağlık kurumlarına yakın yerlere parklar yapılması gibi beklentiler oluşturmaktadır. Bir ebeveyn açık hava oyun parklarında güvenlik kamerasının yaşanabilecek olumsuz durumlara karşı yetersiz olacağını, olumsuzlukların yaşanmaması için güvenlik görevlisinin bulunması gerektiğini ifade ederken, bazı ebeveynler ise yaralanmalar, kazalar göz önünde bulundurularak eczane, sağlık ocağı gibi sağlık kuruluşlarına yakın yerlere parkların yapılması beklentilerini belirtmişlerdir.

Ebeveynlerin çoğu parkın çevresinin güvenlik açısından kapalı ya da tedbirli olması gerektiğini ifade etmiştir. Açık hava oyun parklarının güvenlik açısından çevresinin kapalı

olması gerektiğini belirten bir ebeveyn parktaki malzemelerin de güvenlik açısından uygun ve sağlıklı olması gerektiğinin önemini şu şekilde ifade etmiştir:

K.10. “Mevcut parklar çocuğumun eğlenmesi için yeterli değil. Daha farklı şeyler olmasını isterim. Bize bayağı uzak düşüyor, park yakın olmasını isterdim..... Çevresinin kapalı olmasını isterdim. Önlerinde güvenlik sağlaması için, düşmemeleri için öyle şeylerin olmasını isterdim.”

Açık hava oyun parkının etrafının çevrili olmamasından dolayı yaşadığı olumsuzluğu dile getiren bir ebeveyn ise bu konuda şunları söylemiştir:

K.5. “Benim en büyük korkum parkın çevresinin kapalı olmaması. Çünkü benim çocuğum hiç bilmeden kaçıyor, yola gidiyor, koşuyor. Özellikle kapalı olmasını çok isterim çocuğun çıkmaması için o anda. Çünkü kesinlikle gözümden ayırmıyorum. Sürekli gözüm üstünde koşmasını diye, kaçmasını diye. (parkta) çok mutlu olduğu için aktif, hiperaktif oluyor. Koşuyor, zıplıyor... O anda bilmiyor yola gidiyor. Kapalı değilse çok büyük risk oluyor benim için.”

Ebeveynlerin birçoğu açık hava oyun parklarının güvensiz olduğunu, parklarda can sıkıcı olayların çok olmasından dolayı rahatsızlığını dile getiren bir ebeveyn güvenlik ile ilgili beklentisini şu şekilde ifade etmiştir.

K.2. “Güvenlik istiyorum. Hiçbir güvenlik yok! ... Geceleri kapkaranlık. Bazı yerlerde ışıklandırma var, bazı yerlerde yok. Parkta çok olaylar oluyor. Çocuklara kötülük gelmesin, olaylar olmasın, engelliler için engelli çocukların aileleri için, diğer çocuk ve aileleri için rahat olsun yani. Rahat rahat gezilsin. Özellikle büyük parklarda. Hem büyük hem küçük parklarda hatta. Parklarda güvenlik olmasını çok isterim.”

(b) Sosyal çevre. Açık hava oyun parklarındaki sosyal çevreye ilişkin beklentilere bakıldığında ebeveynler parklara kullanıcıları tarafından gereken özenin gösterilmediği, parkın temiz kullanılması gerektiği, bilinçlenme adına geri dönüşüm kutularının olması gerektiği ve oturma bankları gibi çevresel düzenlemelerin yapılması gerektiği belirtilmiştir. Açık hava oyun parkında ÖG çocuğa sahip bir ebeveyn beklentisini şu şekilde belirtmiştir.

K.9. “Mesela böyle özel çocukları anlatan bir şeyler yapılabilir, parklarımıza koyulabilir, gösterilebilir. Bunu bütün herkes, veliler de okuyabilirler, görürler en azından. Böylelikle farkındalık yaratılabilir. Diğer normal (gelişen) çocuklarımız da öğrenmiş olurlar. Onlar da ona göre yaklaşmaya başlarlar. En büyük sıkıntı bu. Parklarımızda hiç böyle şeyler yok.”

ÖG çocukların ötekileştirilmemesi ve dışlanmaması, normal gelişim gösteren diğer akranları ile birlikte kaynaşması için hep beraber aynı parkta oynayabilecekleri, farklı özel gereksinim tür ve gelişim düzeyleri uygun şekilde oyun alanları tasarlanabileceğini belirten bir ebeveyn bu konu hakkında şunları belirtmiştir.

K.4. *hem engellilerin hem de çocukların oynayabileceği, küçüklerin eğitimi içinde bu önemli bir arada oynamaları, engellilerle bir arada olması. Eğer engelli için bir park dersek, zaten o zaman yine sınıflandırmış oluyoruz. Bu normal çocuk, bu engelli çocuk. Hepsinin bir arada oynayabileceği bir şeyler tasarlanmalı bence.”*

4.2.4. ÖG Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parklarına Yönelik Olumlu Görüşleri

Araştırmada elde edilen nitel verilere göre, ÖG çocuğa sahip ebeveynlerin açık hava oyun parklarına yönelik olumlu görüşleri çocuklarının mutlu olması, kendilerini özgür hissetmeleri, enerjilerini atmalarını sağlamaları şeklindedir. ÖG çocuğunun açık hava oyun parkında hoşlandığı alan ve oyunlar hakkında olumlu düşüncesini dile getiren bir ebeveyn şunları ifade etmiştir.

K.5. *“Çocuğum parkta daha çok tırmanmak ve kaymaktan hoşlanıyor... Çocuğum parkta kendini mutlu hissediyor, hani daha aktif oluyor, daha bir yüzü gülüyor, eğlenceli oluyor. Ağlayıp somurtmuyor. Öyle bir mızızlanma ya da istememe gibi bir durum yaşamıyoruz. Mutlu oluyor, yani seviyor.”*

Benzer bir şekilde açık hava oyun parkındayken ÖG çocuğunun ne hissettiği konusunda bir ebeveyn bu konu hakkında şunları belirtmiştir.

K.3. *“...Zıplama! Bağıra bağıra zıplıyordu mesela. Kendini özgür hissettiğini düşünüyorum. Bir de o maceralı ip örgülerden tırmanmayı çok seviyor. Parkta kendini mutlu hissediyor. Çocuğum eğlendiği için ben de mutlu oluyorum”* ifadelerinde bulunmuştur.

Benzer şekilde ÖG çocuğa sahip başka bir ebeveyn parkta geçirdikleri zamanda çocuğu hakkında gözlemlerini şu şekilde belirtmiştir.

K.7. *“Çocuğum oyun parkındayken kendisini çok mutlu hissediyor çünkü seviyor parkı. Benim oğlum kaydırdıktan kaydığı zaman çok hoşuna gidiyor dönerlisi ise birde ondan kayarken çok hoşuna gidiyor. Birde salıncağa binmekten hoşlanıyor.*

Açık hava oyun parkında çocuğunun korktuğunu ama aynı zamanda risk almaktan hoşlandığını ve parktaki materyaller hakkında memnuniyetini dile getiren bir ebeveyn şunları söylemiştir.

K.4. "Evimize yakın oyun parkı var. Küçük, sadece salıncak var, kaydırak var. Bir-iki tane at var, horoz var. Bu kadar, küçük bir park var. Yazıcıoğlu Parkı var İncilipınar'da, o parkı tercih ediyoruz. Orada çok değişik oyuncaklar var. Böyle yılan gibi büyük var, salıncak var, dönme dolap var, böyle dönüp binilen var.... Saymam yani çok fazla. Çocuğum hepsinden çok hoşlanıyor. En çok korktuğu yılan gibi bir şey var, ona biniyor, o hoşuna gidiyor. Korkuyor ama biniyor... Genelde en çok salıncağa biniyor, onu tercih ediyor. Parkta oynarken kendini mutlu hissediyor. En ufak bir şeyden mutlu hissediyor parka gittiği zaman, yolda hoplaya zıplaya gidiyor. Gelirken zıplayarak, sora sora geliyor. Tekrar gider miyiz diye soruyor. Ben hiç peşini bırakmam, o hep salıncağa biner, ben yanında beklerim; öyle gidip bir köşede oturmam, yalnız bırakmıyorum. Onunla birlikte oynarım. Oyun aletlerin hepsi uygun, küçükler için de park var, büyükler için de park var, boy boy yapmışlar, güzel yani."

Çocuğunun açık hava oyun parkında oynamaktan hoşlandığını, temiz hava alması, enerji atmasından memnuniyetini belirten bir ebeveyn (**K.12**) bu konuda şunları belirtmiştir.

"Mutlu, çok mutlu oluyorlar. Orada iyi vakit geçiriyorlar. İstedikleri oyuncağa sırasıyla biniyorlar. Bindikleri zaman biraz da hani açık hava, temiz hava koşturuyorlar, enerjilerini atıyorlar. Ondan dolayı gittikleri zaman mutlu oluyorlar, öyle düşünüyorum."

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulguları temel alınarak varılan sonuçlar, bu sonuçların alanyazında yer alan çalışmalar ele alınarak tartışılması ve ardından önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Okul öncesi eğitime devam eden ÖG çocuğu olan ebeveynlerin açık hava oyun parklarına ilişkin görüşlerinin incelendiği bu araştırmada, her bir alt problem birbiriyle ilişkili olarak ele alınmış; elde edilen nicel ve nitel bulgular bir arada düşünülerek tartışılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre ebeveynlerin yarıya yakını çocuklarını açık hava oyun parkına çok az götürdükleri; buna karşılık hemen hemen her gün ya da haftada bir iki gün parka götüren ebeveynlerin sayısının da yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte, ebeveynlerin ÖG çocuklarıyla birlikte parkta çok az vakit geçirdikleri görülmüştür. Alanyazına bakıldığında, Pouya, Demirel ve Pouya'nın (2018) çalışmasında ÖG çocuğu bulunan ebeveynlerin yaklaşık %40'ının oyun parklarına haftada bir gittiği, yaklaşık yüzde yirmi sekizi ise ayda bir kere çocuklarını parka götürdüğü belirlenmiştir. Normal gelişim gösteren çocukların ebeveynleriyle yapılan araştırmalarda da çocukların açık hava oyun parklarını az sıklıkta kullandığı saptanmıştır (Amerijckx ve Humbleti 2015, Cengiz ve Doğtaş, 2015; Cevher-Kalburan, 2014; Clements, 2004; Deretarla-Gül, 2012; Bohn-Goldbaum ve diğ., 2013; Gundersan, 2016, Kimbro ve diğ., 2011, Tandon ve diğ., 2012). Örnek olarak, Cengiz ve Doğtaş (2015) ve Gundersan'ın (2016) yaptıkları araştırmada parkların kullanımının en fazla yaz aylarında olduğu; kış mevsiminde ise çok nadir kullanıldığı belirlenmiştir. Kimbro ve diğerleri (2011) ise, annenin güvenlik kaygısı azaldıkça çocukların açık hava oyun parkında oynama süresi ve açık hava oyun parklarına gitme oranının arttığını bulmuşlardır.

Bu araştırmada ebeveynlerin %44'ünün ÖG çocuğunu açık hava oyun parkına oldukça sık götürdüğü belirlenmiş olsa da, %60'a yakının ÖG çocuğunu açık hava oyun parkına daha az sıklıkla götürdüğü görülmüştür. Araştırmada ayrıca, ebeveynlerin büyük çoğunluğu evlerine yakın açık hava oyun parkı bulunduğunu belirtmiş olsalar da yine büyük bir kısmının ÖG çocuğunu açık hava oyun parkına az sıklıkla götürdüğü görülmektedir. Buna ek olarak, eve yakınlık, ebeveynlerin açık hava oyun parkında dikkat ettikleri özellikler arasında yer almıştır. Acar'ın (2017) İstanbul İli Fatih İlçesinde bulunan bazı açık hava oyun

parklarını güvenlik açısından irdelediği çalışmada da ebeveynlerin büyük bir kısmı evlerine yakın oyun parklarını tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Yapılan araştırmalarda açık hava oyun parklarının tasarım ilkeleri arasında kolay ulaşılabilirliği vurgulanarak, yerleşim bölgelerine yakınlık, farklı iklim koşullarında kullanılabilirlik ve trafik güvenliğinin oldukça önemli olduğu ifade edilmiştir (Çay, 2006; Duman ve Koçak 2013; Yılmaz ve Bulut, 2002). Jansson'a (2009) göre, yerleşim yerlerine veya insanların sık sık ya da uğrak geçtiği diğer yerlere yakınlık, oyun alanının popülerliğini etkilemekle birlikte, kullanıcıların kendi aralarındaki sosyal bağları da güçlendirmektedir. Jansson, çocukların oyun parkında sık sık karşılaştığı akranlarıyla daha kolay oyun kurabildiğini; çocuklara eşlik eden yetişkinlerin ise komşuluk ilişkilerini güçlendirme fırsatı yakalayabildiklerini vurgulamıştır. Benzer şekilde diğer araştırmalarda da ebeveynlerin açık hava oyun parklarını bir sosyalleşme alanı olarak gördükleri, diğer anne babalar ile sık sık sohbet ederek kaynaştıkları belirlenmiştir (Benet ve diğerleri, 2012; Ripat ve Becker, 2012; Uysal, 2013). Bu bağlamda, şimdiki araştırmada elde edilen bulgulara göre ÖG çocukların açık hava oyun parklarında çok az vakit geçirmeleri, hem çocukların hem de ebeveynlerin sosyal etkileşim ihtiyaçlarını karşılamaları açısından olumsuz bir durum olarak değerlendirilebilir.

Bunun yanısıra araştırmada, katılımcı ebeveynlerin parkta rahatsız oldukları durumlar arasında diğer ebeveynlerin rahatsız edici bakışlarının yer aldığı görülmüştür. Yapılan görüşmelerde de ebeveynlerin, diğer anne babalardan ÖG çocuklarına yönelik olumsuz tutumlarından dolayı üzüntü ve endişe yaşadıkları belirlenmiştir. Buna paralel olarak, Türkiye'de yapılan araştırmalarda özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin sosyal çevreden yeterli destek algılamadıkları tespit edilmiştir (Karadağ, 2009; Kurt, Tekin, Koçak, Kaya, Özpulat ve Önat, 2008; Özsoy, Özkahraman ve Çallı, 2006). Karadağ (2009) tarafından özel gereksinimli çocuğa sahip annelerin yaşadıkları güçlükler ile aileden algıladıkları sosyal destek ve umutsuzluk düzeylerini incelemek amacıyla yapılan araştırmada, ayrıca, annelerin toplumun bakışı açısından rahatsız oldukları, çevreleri ile iletişim kurmakta güçlük çektiklerini belirlemiştir. Özşenol, Işıksan, Ünay, Aydın, Akın, Gökçay (2003) ÖG çocuğa sahip ebeveynlerin aile içinde oluşabilecek iletişim güçlükleri, çocuğa çeşitli sosyal beceriler kazandırma, çocuğun gelişimi, eğitimi ve tedavisi için bilgi edinme gibi konularda aile dışı desteğe ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Karadağ (2014), ebeveynlerin yakın arkadaşlık ilişkilerine ve duygusal desteğe ihtiyaçları olduğunu; bu desteği aile içinden, akrabalarından ve yakın çevreden, uzmanlardan ve aynı durumda olan diğer ebeveynlerden alabileceklerini belirtmiştir.

Araştırmanın bir diğer bulgusuna göre, ebeveynlerin yarıya yakını ÖG çocuğu açık hava oyun parkına annenin götürdüğünü belirtmiştir. Türkiye’de normal gelişim gösteren çocukların ebeveynleri ile yapılan pek çok araştırmada (örneğin, Cevher-Kalburan, 2014; Deretarla-Gül, 2012; Ulutaş ve Şimşek, 2014), çocukları parka annelerinin götürdüğü belirlenmiştir. Veitch ve diğerlerinin (2006) yaptıkları araştırmada 6-8 yaş arasındaki çocukların açık havada ebeveyn gözetimi olmadan oynamadıkları belirlenmiştir. Shi’nin (2016) çalışmasında da 6 yaş altındaki çocukları, açık hava oyun parkına ebeveynlerinin ya da büyük anne ve büyük baba gibi aile büyüklerinin götürdüğü saptanmıştır. Bununla birlikte ÖG çocukların çok azının normal gelişim gösteren diğer çocuklar ile oynadığı, çocukların parkta çoğunlukla abla/ağabey/kardeş ile oynadıkları; tek başına ya da anne ile oynayan çocukların da çok sayıda olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Skar (2002) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da özel gereksinimi olan çocukların oyun alanlarında onlara eşlik eden bakıcı veya ebeveyn ile oynadıkları saptanmıştır. Bununla birlikte, Erbay ve Durmuşoğlu-Saltalı’nın (2012) altı yaş çocuklarının günlük yaşantılarında oyunun yeri ve annelerin oyun algılarını inceledikleri araştırmada çocukların ev dışında daha çok arkadaşlarıyla oyun oynadıkları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin açık hava oyun parkında rahatsız oldukları durumlar arasında, çocuğun oyun parkında akranları tarafından dışlanması bulunmaktadır. Yapılan görüşmelerde de normal gelişim gösteren çocukların ÖG çocuktan uzak durmayı tercih ettikleri ifade edilmiştir. Paralel olarak Sterman’ın (2018) çalışmasında da ÖG çocukların, açık hava oyun parklarında normal gelişim gösteren akranları tarafından oyun arkadaşları olarak görülmediği belirlenmiştir. Buna karşılık, ÖG çocukların görüşlerinin alındığı araştırmalarda (Burke, 2012; Prellwitz; 2007) çocukların parkları yetişkinlerden uzakta diğer çocuklarla daha rahat konuşabilecekleri özel alanlar olarak gördükleri; diğer çocuklarla birlikte oynamak, yeni arkadaşlar edinmek için parklara gittikleri saptanmıştır. Ancak Prellwitz ve Skar (2007) açık hava oyun parklarının fiziksel özelliklerinin akranlarla etkileşimi desteklemediği sonucuna varmışlardır.

Özel gereksinimli çocukların açık hava oyun parklarındaki sosyal olanaklarının yanısıra, parkların sunduğu fiziksel olanaklara bakıldığında, ÖG çocukların açık hava oyun parkında en çok salıncak, kaydırak, tahteravalli gibi oyun elemanlarıyla oyun oynamayı tercih ettikleri saptanmıştır. Normal gelişim gösteren çocukların parklardaki tercihleriyle ilgili yapılan araştırmalarda da çocukların benzer oyun elemanlarıyla oynadıkları belirlenmiştir (Cengiz ve Doğtaş, 2015; Gundersan, 2016; Öztürk- Samur ve İnal-Kızıltepe, 2018; Tekkaya, 2001). Açık hava oyun parklarının fiziksel özellikleriyle ilgili Türkiye’de

yapılan pek çok araştırmada, oyun alanlarının çoğunlukla bu türden sabit ekipmanlardan oluştuğu belirlenmiştir (Bal, 2005; Gül ve Küçük, 2001; Kirazoğlu, 2012; Şişman ve Özyavuz, 2010; Yılmaz ve Bulut, 2003). Dolayısıyla, çocukların yeterli seçeneğe sahip olmadıkları söylenebilir. Oysa yalnızca sabit ekipmanların bulunduğu oyun alanlarının çocukların sergiledikleri oyun davranışlarını kısıtladığı, dolayısıyla gelişimlerini sınırlı düzeyde desteklediği belirtilmektedir (Bulut ve Kılıçaslan, 2009; Fjorfort, 2001; Metin, 2003; Moore, 2002). Oyun parklarının, çocukların yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini destekleyecek, kendi kapasitelerinin farkına varmalarını sağlayacak, doğal çevreyle etkileşimini güçlendirecek çeşitli uyarıcılarla donatılmış olması gerekmektedir (Little ve Eager, 2010).

Bu araştırmada da ebeveynlerin açık hava oyun parklarında bulunmasını bekledikleri özellikler arasında en çok çocukların yaşına uygun bol çeşitte ve güvenli materyaller ile çocukların yetersizlik türüne ve derecesine göre onların kullanabileceği ekstra araçların geliştirilmesi yer almıştır. Paralel olarak, Pola (2015) yalnızca kaydırak ve salıncaklardan oluşan geleneksel parkların çocukların çoğunluğu tarafından kullanılmayacağı için, bunların yanında, yükseltilmiş kum havuzları, labirentler, çeşitli özelliklerde salıncaklar gibi ÖG çocukların yardım almadan özgürce kullanabileceği oyun elemanlarının da bulunması gerektiğini ifade etmiştir. Sabit ekipmanlara ek olarak, araştırmada elde edilen bulgulara göre, ÖG çocukların kum alanında oynamayı tercih ettikleri saptanmıştır. Ayrıca kum, su, çamur oyunları gibi açık uçlu deneyimler sunması çocukların psikolojik sağlıkları açısından da son derece önemlidir (Dale ve Lyddon, 2000; Ummanel, 2018; Watts, 2013). Benzer şekilde Ripat ve Becker (2012), oyun alanlarında çocukların çiçeklere, toprağa ve kuma dokunmaktan keyif aldıklarını belirlemişlerdir.

Açık hava oyun parklarının çocukların oyun ihtiyacını karşılama durumuyla ilgili ebeveyn görüşlerine bakıldığında, araştırmaya katılan ebeveynlerin büyük bir çoğunluğunun parkların ÖG çocuğun oyun ihtiyacını karşıladığını düşündüğü belirlenmiştir. Buna paralel olarak, Ulutaş ve Şimşek (2014) tarafından yapılan araştırmada da ebeveynlerin büyük bir oranın çocuklarının oyun alanından memnun kaldığı belirlenmiştir.

Diğer yandan, araştırmaya katılan ebeveynlerin açık hava oyun parkı seçiminde en çok dikkat ettikleri özellikler arasında materyallerin/araçların güvenli olması yer almış; aynı zamanda açık hava oyun parklarındaki materyallerin güvensiz olmasından dolayı ÖG çocuğun kaza deneyimi yaşadığını ifade etmişlerdir. Kaza türlerinin ise, düşme, çarpma ve sıkışma şeklinde olduğu belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, açık hava oyun parklarında gerçekleşen kazalara ilişkin diğer nedenler arasında diğer çocukların

dikkatsizliği, ailelerin ilgisizliği ve çocuğun özel gereksinim durumu yer almaktadır. Benzer olarak, Deretarla-Gül'ün (2012) çalışmasında ebeveynlerin, kaza durumlarının çocukların dikkatsizliğinden, oyun aletlerinin güvensiz olmasından ve ebeveynlerin ilgi göstermemesinden kaynaklandığını düşündükleri saptanmıştır. Frost (1995) ise oyun alanlarındaki birçok yaralanmanın oyun materyallerinin yanlış kullanımından kaynaklandığını belirtmiştir. Bununla birlikte, parklardaki donanım ve materyalin çocukların oyun sırasında heyecan ve macera yaşama gereksinimlerine cevap verecek şekilde çeşitlilik sunmamasından dolayı, çocuklar salıncakta ayakta sallanmak, kaydırdaktan ters kaymak gibi tehlikeli davranışlar sergileyebilmektedirler (Akt: Moralı, 2019; Stephenson, 2003). Her ne kadar küçük kazalar çocukların sosyal yaşamın kurallarını anlamalarına yardım eden geliştirici çocukluk deneyimleri olsa da (Gill, 2007), oyun alanlarında güvenlik ve erişilebilirlik konuları ÖG çocuklar açısından oldukça önemlidir (Uslu, 2008).

Parkın sunduğu olanaklar ile ilgili olarak ebeveynlerin beklentilerinin de çocukların ilgilerine, yaş ve gelişim düzeylerine hitap edebilecek sayıda ve çeşitlilikte materyallerin bulunması yönünde olduğu saptanmıştır. Ek olarak, bazı ebeveynler farklı oyun aletleri olduğu için ÖG çocuğunu değişik parklara götürdüğünü ifade etmiştir. Örnek vermek gerekirse, ebeveynlerin beklentileri arasında top oyunları için alan, kum alanı, spor aktiviteleri için alan, macera oyunlarına fırsat verecek ekipmanlar, çocukların müzik, kitap, hikaye gibi eğitici etkinliklerle meşgul olabilecekleri alanlar yer almıştır. Benzer olarak, Ripat ve Becker (2012) ÖG çocukların oyun alanlarında, duyuşsal ve motor deneyimler kazanmak istediği; aynı zamanda oyun alanındaki farklı nesnelere çeşitli oyunlar oynayarak hayal güçlerini geliştirdiğini belirlemiştir. Ebeveynlerin ise oyun alanında çocukların motor ve sosyal becerilerinin desteklenmesini beklediklerini saptamışlardır. Amerijckx ve Humbleti (2015) ise, açık hava oyun parklarının çocukların oyun alanında iyi zaman geçireceği faaliyetlere katılabilmesi, çevreyi keşfetmesi ve dünyayı öğrenmesini sağlayacak olanaklar sunması gerektiğini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan olan ebeveynler arasında, ÖG çocuğun parkta oynamayı tercih ettiği alanlar arasında doğal özellikleri bulunan (ağaç, çiçek, çim gibi) alanlar yer almıştır. Ayrıca, yapılan görüşmelerde açık hava oyun parklarıyla ilgili yeşil alanların olmasına yönelik beklentiler de dile getirilmiştir. Turgut ve Yılmaz (2010) oyun alanının doğal özellikler barındırmasının, çocukların gelişim ve öğrenmelerinin desteklenmesi açısından önemli olduğunu vurgulamışlardır. Avrupa Çevre Ajansı (2015) tarafından yapılan çalışmada ise yeşil alanların tasarlanmasının çevresel tehlikeleri azalttığı ve insan sağlığına

katkılar sunduğu vurgulanmıştır. Bununla birlikte, ebeveynlerin açık hava oyun parklarının temizliği ile ilgili kaygı taşıdıkları, kullanıcıların temizlik kurallarına uygun olmayan davranışlar sergilediklerini gördükleri, parklarda çöp kutularının artırılması, çeşme ve tuvalet bulunması gerektiği ile ilgili görüşlerini paylaştıkları da tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Horton (2017) ve Pouya ve diğerleri (2018) tarafından yapılan araştırmalarda ÖG çocuğa sahip ebeveynlerin oyun parklarında su olanakları, tuvalet ve çöp kutusu bulunmasını istedikleri belirlenmiştir. Yapılan araştırmalarda, açık hava oyun parklarından etkili şekilde yararlanılabilmesi için temizliğin önemli olduğu vurgulanmıştır (Casey ve Harbottle, 2018; Playworld, 2015).

Bunların yanısıra, araştırmada elde edilen bulgulara göre, ebeveynlerin açık hava oyun parkının güvenli bir yer olmasına önem verdikleri belirlenmiştir. Ebeveynlerin rahatsız oldukları durumlar arasında parkın trafiğe yakın olması ve tanıdık olmayan ziyaretçilerin varlığı; açık hava oyun parkından beklentileri arasında da güvenlik görevlisinin ya da güvenlik kamerasının olması yer almıştır. Güvenlik, günümüzde çocukların dışarıda oynamalarına ilişkin ebeveynlerin en büyük kaygıları arasında yer almaktadır (Cevher-Kalburan, 2014a). Yapılan araştırmalarda ebeveynlerin, tehlikeli yabancı ve trafik kaygısından ötürü çocuklarının dışarıda oyun oynamalarını kısıtladığı görülmektedir (örneğin, Cevher-Kalburan, 2014b, Memik, 2004; Şişman ve Özyavuz, 2010; Veitch ve diğ., 2006).

Araştırmada elde edilen bir başka bulguya göre ebeveynlerin büyük çoğunluğu sadece ÖG çocukların kullanabileceği açık hava oyun parkı yapılmaması gerektiğini belirtmişlerdir. Aynı zamanda ebeveynlerin oyun parkları ile ilgili çoğunlukla yalnızca ÖG çocukları için değil normal gelişim gösteren çocuklar için de beklentilerini dile getirdikleri gözlenmiştir. Soltani, Abbas ve Awand (2011) tarafından yapılan araştırmada özel gereksinimi olan çocukların kendilerini iyi hissedebilecekleri ve topluma dahil olabilecekleri mekanlara gereksinim duydukları belirtilmektedir. Açık hava oyunlarının çocukların gelişimsel özellikleri üzerinde olumlu etkisinin olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca açık hava oyun parklarının daha çok olanağa sahip olması gerektiği, mevcut oyun parklarının ÖG çocuklara hitap edemediği belirtilerek, oyun parklarının mevcut tasarımının ÖG çocukların durumuna göre iyileştirilmesi gerektiği de ifade edilmiştir. Burke (2012) ve Bruno (2016) tarafından gerçekleştirilen araştırmalarda ise, çocuklar hem normal gelişim gösteren hem de ÖG çocukların bir arada oynayabilecekleri oyun alanlarının tasarlanmasını istedikleri belirlenmiştir. Ripat ve Becker (2012), tüm çocuklar tarafından kullanılabilir bir oyun alanı tasarlanmasının çocukların duygusal, fiziksel ve sosyal gelişimine olumlu yönde katkı

sağlayacağını, bu kullanılabilir alanın çocukların sosyal diyalog kurmasını kolaylaştıracağını belirtmişlerdir.

5. 2. Öneriler

5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

Her bir çocuğun oyuna eşit bir şekilde erişim hakkı bulunmaktadır. Dolayısıyla çocukların en doğal öğrenme şekli olan oyuna dâhil olması birçok ülkede yasalar ile garanti altına alınmıştır. Bu bağlamda, son yıllarda “yeterlilik düzeyi ne olursa olsun, ÖG çocuklar dâhil tüm çocukların oyuna eşit bir şekilde katılması ve açık hava oyun parklarının evrenselliği” gibi konular gündeme daha sık gelmeye başlamıştır. Çünkü çocuk, oyun ile öğrenmekte, gelişmekte ve yaşam deneyimi kazanmaktadır. Açık hava oyun parklarındaki oyun araçları ve ekipmanlarının özel gereksinimi olan çocuklara uygun olacak şekilde tasarlanması gerekmektedir. Açık hava oyun parklarının yetişkin ve gençlerin de oyun faaliyetlerine ve açık hava oyun parkları etkinliklerine katılımını teşvik edebilecek özellikler taşıması, çocuk, genç ve yetişkin sosyalleşmesinin sağlanması açısından önem taşımaktadır.

Araştırmada ebeveynlerin çoğu evlerine yakın açık hava oyun parkı olduğunu belirtirken, oyun parkına sık gitmedikleri ve parkta az zaman geçirdikleri saptanmıştır. Yapılan araştırmalarda da ÖG çocukların gereksinimlerine cevap vermediği için ÖG çocukların parklardaki oyun araçlarına fiziksel erişimin zor olduğu, diğer çocuklarla etkileşim kuramadıkları, kendi başına oynamak durumunda kaldıkları belirlenmiştir (Burke, 2012; Skellenger ve diğ., 1997; Skar, 2002; Sterman, 2018). Bu açıdan evrensel tasarım ilkelerine göre tasarlanmış oyun parklarının sayısının artırılması ve erişilebilirliğin kolaylaştırılmasının ÖG çocukların oyun parklarından daha uzun süre yararlanabilmeleri açısından son derece önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada ayrıca ÖG çocukları parka çoğunlukla ebeveyn, bakıcı, büyükanne/baba gibi yetişkinlerin götürdüğü belirlenmiştir. Ayrıca, ebeveynler yetişkinler için oturma alanları, gölgelik alanlar, tuvalet gibi olanaklar da bulunmasını istemişlerdir. Bu nedenle, açık hava oyun alanlarının ebeveynlerin günlük streslerinden arınabilecekleri, arkadaş edinebilecekleri, sosyal destek görebilecekleri şekilde olanaklara sahip olmasının önemli bir gereklilik olduğu düşünülmektedir. Buna karşılık, araştırmada elde edilen bulgulara göre, ebeveynler diğer ailelerin kendilerine ve özellikle ÖG çocuklarına karşı yaklaşım ve tutumlarından dolayı rahatsızlık duymaktadırlar. Yapılan bazı araştırmalarda da normal gelişim gösteren çocukların ebeveynlerinin ÖG çocuğa karşı olumsuz tutum sergiledikleri

belirlenmiştir (Akalin, Demir, Sucuoğlu, Bakkaloğlu ve İşcen-Karasu, 2014; Bozarslan ve Batu 2014; Diken, 1998; Gök ve Erbaş 2011; Uysal, 1995). Bu araştırmalarda aile eğitimleri yoluyla ebeveynlerin bilinçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda, ÖG çocuklarla ilgili bireylerin farkındalıklarını arttırmak, eşitlikçi bir anlayış kazandırmak ve olumlu tutumlar geliştirmek amacıyla yerel yönetimler, eğitim kurumları ve sivil toplum kuruluşları işbirlikli projeler geliştirebilir; yazılı ve görsel medyadan faydalanarak tüm halkın bilinçlenmesine katkı sağlayabilir.

Açık hava oyun parklarında çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyecek çeşitlilikte araçların bulunması, çocukların gruplar halinde oyunlar oynayabilecekleri geniş alanların olması, parkların çocukların doğayla etkileşim kurabilecekleri yeşil unsurlarla zenginleştirilmiş olmasının gerekli olduğu da düşünülmektedir. Bunun yanı sıra hem normal gelişim gösteren çocukların hem ÖG çocukların birlikte oyun oynayarak kaynaşmasını destekleyecek ekipmanlar tasarlanabilir.

Açık hava oyun parkında karşılaşılabilecek kazalar, özel durumlar ve karşılaştıkları bu durumlar karşısında yapılması gerekenler konusunda açık hava oyun parkında yazılı kuralların bulunmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Michael-Siu ve diğerleri (2017) ve Shi (2016) tarafından yapılan çalışmalarda, oyun alanlarında engellilere yönelik işaretler, levhalar, renkler bulundurulması gerektiği belirtilmiştir. Oyun parkındaki salıncak, kaydırak gibi ekipmanların düşme, çarpma gibi kazaları en aza indirecek şekilde konumlandırılması; zeminin ciddi yaralanmaları önleyecek şekilde tasarlanması, oyun araçlarının malzemelerinin ise sağlık ve kullanım açısından en verimli olacak şekilde tercih edilmesi gerekmektedir. Bir diğer önemli konu oyun ekipmanlarında plastik malzeme kullanımının işitme cihazı kullanan çocuklar açısından dezavantaj oluşturmalarıdır. Araştırma bulguları arasında, işitme cihazı kullanan çocuğun cihazın pilinin bitmesinden dolayı plastik kaydıraklar ve salıncaklardan etkili şekilde yararlanamadığı yer almıştır. Yapılan araştırmalar da plastik ekipmanların işitme cihazlarını deşarj ettiği ve çocukların bu durumdan olumsuz etkilendiğini göstermiştir (Callison, 2013; Hilgenbrinck, Pyfer ve Castle, 2004; Nelson ve Johnston, 2003). Bu açıdan oyun alanlarında kapsayıcılık ele alınırken, işitme cihazı kullanan çocuklar da düşünülerek plastik ekipmanlar yerine ahşap, mermer gibi farklı malzemelerden üretilmiş olanların kullanılması önem taşımaktadır.

Bunların yanısıra, açık hava oyun parklarındaki araç ve ekipmanların sağlıklı ve dayanıklı malzemelerden yapılması, düzenli şekilde bakım ve onarımlarının gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Pek çok araştırmada açık hava oyun parklarının tasarım ve kullanımına ilişkin erişilebilirlik politikalarının belirlenerek yasal mevzuatlar ve

standartlar getirilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Pouya ve diğ., 2016; Uslu ve diğ., 2016; Yantzi ve diğ., 2010; Yüce-Eşkil, 2011).

Küçüker (2001), ÖG çocuğa sahip ebeveynlere yönelik eğitim programlarının ebeveynlerin duygusal olarak rahatlamlarına, yeterli duygusu geliştirmelerine ve diğer ebeveynlerin deneyimlerinden yararlanabilmelerine olanak sağlayarak, ÖG çocuğa sahip olmaktan kaynaklanan zorluklarla daha kolay baş edebilmelerine yardımcı olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, ÖG çocuğu olan ebeveynlerin açık hava oyun parkından çocuğun en iyi şekilde faydalanabilmesine ve böylece normal gelişim gösteren akranları ile kaynaşabilmesine nasıl destek verebilecekleri konusunda uzmanlar tarafından eğitim programları düzenlenebilir.

Ebeveynlerin güvenlik kaygılarını en aza indirecek şekilde trafik ile ilgili sorunların giderilmesi, parklarda çocuklara zarar verecek, kötü örnek oluşturabilecek davranışların sergilenmemesine yönelik yasal uyarı levhalarının asılması, bunun yanında parktaki araçların kullanım kurallarının yazılı olarak sergilenmesi, parkların güvenlik açısından sık sık denetlenmesi gibi önlemlerin alınması konusunda yerel yönetimlerin duyarlı olması gerektiğine inanılmaktadır. Parkın kullanıcıları olan çocukların ve ebeveynlerin dilek ve şikayetlerini iletebilecekleri, karar verme ve çözüm getirme süreçlerine katılabilecekleri yerel yönetim sistemlerinin etkili şekilde yürütülmesinin de yararlı olacağı düşünülmektedir.

Aynı zamanda, oyun parklarının tasarım sürecinde çocuklar, ebeveynler, eğitimciler, yerel yönetimler mimarlar ve diğer profesyonellerin görüşlerinin alınması; parkların düzenlenmesinde farklı disiplinlerden uzmanların bir arada çalışmasının toplumdaki tüm bireylerin gereksinimlerine cevap verebilecek yeterlikte oyun alanları oluşturulmasında önemli olduğu düşünülmektedir.

5.2.2. Araştırmaya Yönelik Öneriler

Bu araştırmada ÖG gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin açık hava oyun parklarıyla ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla anket ve yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla veriler elde edilmiştir. Çalışma grubunda çoklu yetersizlik, zihinsel yetersizlik, görme yetersizliği, işitme yetersizliği, dil ve konuşma bozukluğu, otizm, down sendromu, bedensel yetersizlik ve kelebek hastalığı tanısı olan çocukların ebeveynleri ile çalışılmıştır. Ancak görme ve bedensel yetersizliği olan çocukların ebeveynlerinin sayısı oldukça az olup örnekleme temsil etmemektedir. Görme ve bedensel yetersizliği olan çocukların ebeveynlerinin sayısının az olması bu araştırmanın bir sınırlılığıdır. Yücel (2005) oyun alanı tasarımlarında “özel gereksinimli” algısının yalnızca bedensel yetersizlikleri kapsadığını;

görme, işitme, zihinsel yetersizlik gibi farklı özel gereksinim grupları için sınırlı sayıda çalışmaların yapıldığını belirtmiştir. Bu nedenle yapılacak sonraki çalışmalarda tüm yetersizlik türleri göz önünde bulundurularak çeşitli ölçme araçları geliştirilmesi ve yetersizlik gruplarını dengeli biçimde temsil eden örneklemeler üzerinde araştırma yapılması önerilmektedir.

Ayrıca, farklı yetersizlik gruplarında ve farklı yaş gruplarında olan çocukların ebeveynlerinin görüşlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesinin açık hava oyun parklarının kapsayıcılığının genişletilmesine yönelik çabalara temel teşkil edebilir. Bunun yanı sıra, normal gelişim gösteren çocukların ebeveynlerinin açık hava oyun parklarına ilişkin görüşleri ile ÖG çocukların ebeveynlerinin görüşleri de karşılaştırılarak her iki grup arasındaki benzer ve farklı gereksinimlerin neler olduğu ortaya konabilir.

Ebeveynlerin açık hava oyun parkında ne gibi sorunlar yaşadıkları, açık hava oyun parkından beklentileri, kaygıları ve bu sorunlar karşısında ne gibi çözümler üretilebileceğine ilişkin nitel ve/ya karma araştırma yöntemlerinin kullanılarak derinlemesine çalışmaların yapılması gerektiğine inanılmaktadır. Araştırmalarda anket, görüşme, fotoğraf inceleme gibi yöntemlerden başka çocukların ve ebeveynlerin açık hava oyun parkında sergiledikleri davranışları belirlemeye yönelik gözleme dayalı çalışmaların yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Ayrıca açık hava oyun parklarının fiziksel özellikleri ve kullanıcı gereksinimleri; ÖG çocuğu olan ebeveynlerin görüşlerinin yanı sıra, özel gereksinimi olan çeşitli yaş gruplarındaki çocukların, evrensel tasarım konusunda uzman peyzaj mimarların, eğitimcilerin (özel eğitim öğretmenleri, okul öncesi öğretmenler, rehber öğretmenler ve diğer eğitimcilerin) ve diğer profesyonellerin de görüşleri alınarak incelenmelidir.

Bunun yanı sıra, ülkemizde evrensel tasarım ilkeleri temel alınarak, bilimsel bilgi ışığında ve disiplinler arası bir yaklaşımla açık hava oyun parkları tasarlanıp inşa edilerek, kullanıcı gereksinimlerini karşılama durumu ve çocukların gelişimlerine katkısını ortaya koyan deneysel ve uygulamalı çalışmaların yapılmasının önemli bir gereklilik olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, kültürlerarası karşılaştırmalı araştırmalar ve ÖG çocukların açık hava oyun parkında oyun fırsatlarının arttırılmasına yönelik ortak projeler gerçekleştirilmesinin, özel gereksinimi olan çocukların toplumdan soyutlanmaması, çocukluk yaşlarını normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte doyasıya yaşayabilmeleri ve böylece sağlıklı, kendileriyle barışık, özgüvenli ve mutlu bireyler olarak yetişmeleri açısından önemli katkılar sağlayacağına inanılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Acar, H. (2003). *Çocuk oyun alanlarında kullanıcıların bitki tercihlerinin belirlenmesi üzerine bir araştırma: Trabzon kenti örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Adams, C., Donnelly, C., Johnson, K. Payne, B., Slagle, A. & Stewart, S. (2016). The Importance of Outdoor Play and Its Impact on Brain Development in Children. UMKC School of Education Child and Family Development Center. <https://dokumen.tips/documents/the-importance-of-outdoor-play-and-its-impact-on-brain-importance-of-outdoor.html> sayfasından erişilmiştir.
- Akandere M. (Ed.).(2006). *Eğitici okul oyunları*, (2. Baskı), Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Akınbay, H. (2014). *Okul öncesi dönemde oyunun önemi ve çocukların motor gelişimi üzerine etkileri*. Yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Alat, Z., Akgümüş, Ö. ve Cavalı, D. (2012). Okul öncesi eğitimde açık hava etkinliklerine yönelik öğretmen görüş ve uygulamaları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 47-62.
- Allen K. E.,& Schwartz, I. S. (1996). *The Exceptional child: inclusion in early childhood education* (3rd Ed.). Albany, Ny: Delmar Publishers, Washington, D.C.
- Alqudah, Y. M. M. (2003). *Çocuğun gelişiminde oyun alanlarının rolü*. Yüksek lisans tezi Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altuğ-Özsoy, S., Özkahraman, Ş. ve Çallı, F. (2006). Zihinsel engelli çocuk sahibi ailelerin yaşadıkları güçlüklerin incelenmesi, *Aile ve Toplum*, 3 (9), 69-77.
- Amerijcks, G.& Humblet, P. (2015). Uses and perceived benefits of children’s recreational activities: the perspectives of parents and school professionals, *International Journal of Child Care and Education Policy*, 9(11), 1-17.
- Anderson-McNamee, J. K. & Bailey, S. J. (2010). The importance of play in early childhood development. *Montana State University Extension*, 1-4.
- Arabacı, N. ve Çıtak, Ş. (2017). Okul öncesi dönemdeki çocukların “oyun” ve “açık alan (bahçe)” etkinlikleri ile ilgili görüşlerinin incelenmesi ve örnek bir bahçe düzenleme çalışması, *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 21, 28-43.
- Arslan-Muhacir, S. ve Yavuz-Özalp, A. (2016). Planlama ve tasarım süreçleri bağlamında çocuk oyun alanlarına ilişkin temel kalite kriterlerinin belirlenmesi, *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 17 (2), 220-230. ISSN:2146-1880, e-ISSN: 2146-698X.
- Ayan, S. ve Ulaş, M. (2015). Türkiye’de kullanılan oyun alanı donatılarının gelişmiş ülkelerdeki modellere göre incelenmesi, *Route Educational and Social Science Journal*, 2(3), 130-145.

- Bakar, A., Tüzün, H. ve Çağıltay, K. (2008). Öğrencilerin eğitsel bilgisayar oyunu kullanımına ilişkin görüşleri: sosyal bilgiler dersi örneği, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 27-37.
- Bal, A. (2005). *Zonguldak kenti yeşil alan sistemindeki çocuk oyun alanlarının durumunun peyzaj mimarlığı ilkeleri açısından irdelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Barber, S. E., Jackson, C., Akhtar, S., Bingham, D., Ainsworth, H., Hewit, C., Richardson, G., Summerbell, C.D., Pickett, K.E., Moore, H.J., Routen, A.C., Malley, C.L., Brierley, S., & Wright, J. (2013). Pre-schoolers in the playground" an outdoor physical activity intervention for children aged 18 months to 4 years old: study protocol for a pilot cluster randomised controlled trial, *Biomed Central The Open Access Publisher*, 314-326.
- Başal, H. A. (2005). *Okul öncesi eğitiminde uygulamalı çevre eğitimi. Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar 2*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Baykoç Dönmez, N. (2014). *ÖG çocuklar ve özel eğitim. N. Baykoç (ed.), ÖG çocuklar ve özel eğitim. (3. Baskı)*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Bayraktaroğlu, B. ve Büke, A. (2015). Çocuk oyun alanlarının evrensellik ölçütleri açısından incelenmesi: Fenerbahçe-Pendik sahil şeridi örneği, *Süleyman Demirel Üniversitesi Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi* 3(3), 371-378.
- Bekçi, B. (2012). Fiziksel engelli kullanıcılar için en uygun ulaşım akslarının erişebilirlik açıdan irdelenmesi: Bartın kenti örneği, *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 14, 26-36.
- Bekmezci, H. ve Özkan, H. (2015). Oyun ve oyuncağın çocuk sağlığına etkisi, *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*, 5(2), 81-87. Doi:10.5222/Buchd.2015.081.
- Bektaş, Y. (2004). *İlköğretim çağındaki çocukların çocuk oyun alanlarından beklentilerinin belirlenmesi üzerinde bir araştırma: Ankara-Çankaya örneği*, Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Benet, S.A., Yiannakoulis, N., Williams, A. M. & Kitchen, P. (2012). Playground accessibility and neighbourhood socialinteraction among parents, *Soc Indicc Res*, 108, 199-213.
- Bento, G. ve Dias, G. (2017). The importance of outdoor play for young children's healthy development. *Porto Biomedical Journal*, 2(5), 157-160. <https://www.Sciencedirect.Com/Science/Article/Pii/S2444866416301234> sayfasından erişilmiştir.
- Bilton, H. (2010). *Outdoor learning in the early years: management and innovation (3rd Edition)*. Ny: Routledge.
- Blake, A. & Sexton, J. (2017). An Exploration of the Outdoor Play Experiences of Preschool Children with Autism Spetrum Disorder. CARL Research Project in collobration with COPE Foundation. <https://www.ucc.ie/en/media/research/carl/AineBlakeJulieSextonCARLreport2017CopeFoundation.pdf> adresinden 04.07.2019 tarihinde erişilmiştir.

- Bohn-Goldbaum, E.E., Phongsavan, P. Merom, D., Rogers, K., Kamalesh, V.& Bauman, A. E. (2013). Does playground improvement increase physical activity smong children? A Quasi-Experimental Study of a Natural Environment. <https://www.hindawi.com/journals/jep/2013/109841/> adresindenerişilmiştir.
- Bozarslan, B. ve Batu, E. S. (2014). Özel anaokullarında çalışan eğitimcilerin okulöncesi dönemde kaynaştırma ile ilgili görüş ve önerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 86-108.
- Brodin, J. & Lindstrand, P. (2006). *Inclusion of children in outdoor education. learning in motion*. Part I. Thk-Report No.43, Stockholm Institute Of Education, Child & Youth Sciece.
- Bruno, T.S. (2016). *Making children-inspired playgrounds everywhere: a case study of the creation of the playground using recycled materials at kampala school for physically handicapped*, Master thesis, Oslo And Akershus University, Faculty Of Education And International Studies, Uganda.
- Bulut, Z. ve Kılıçaslan, Ç. (2009). Çocuğa özgüven kazandırmada önemli bir ilke; çocuk oyun alanlarında güvenlik, *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 18-85.
- Burdette, H.L. & Whitaker, R.C. (2005). A National study of neighborhood safety, outdoor play, television viewing, and obesity in preschool children. *Pediatrics*, 116(3), 657-662.
- Burke, J. (2012). ‘Some kids climb up; some kids climb down’: culturally constructed play-worlds of children with impairments, *Disability & Society*, 27(7), 965-981, DOI: 10.1080/09687599.2012.692026
- Burnett, A. (1962) ‘The Montessori education today and yesterday’, *The Elementary School Journal*, 63(2), 71-77.
- Burris, K. & Burris, A. (2011). Outdoor play and learning: policy and practice, *International Journal Of Education Policy And Leadership*, 6(8), 1-12.
- Burton, A.C., Buedi, E.B., Balangtaa, C., Kpe Lle, D.G., Sam, M.K. & Brashares, J.S. (2011). The decline of lions in Ghana’s Mole National park. *Afr. J. Ecol.* 49, 122–126.
- Callison, K. (2013). Designing playgrounds for children with cochlear implants <https://www.gametime.com/news/designing-playgrounds-for-children-with-cochlear-implants> sayfasından erişilmiştir.
- Canning, N. (2007). Children’s empowerment in play. *European Early Childhood Education Reseaerch Journal*, 150(2), 227–236.
- Casey, T. & Harbottle, H. (2018). A Guide To Creating Accessible And Inclusive Public Play Spaces. <https://www.inspiringscotland.org.uk/wp-content/uploads/2018/05/Free-to-Play-Guide-to-Accessible-and-Inclusive-Play-Spaces-Casey-Harbottle-2018.pdf> sayfasından erişilmiştir.

- Cengiz, T. ve Doğtaş, S. (2015). İlköğretim çağındaki çocukların açık yeşil alan kullanım alışkanlıklarının belirlenmesi: Çanakkale örneği, *Tekirdağ Ziraat Fakóltesi Dergisi*, 12 (2), 57-66.
- Cevher-Kalburan, N. (2014a). Erken çocukluk döneminde riskli oyun. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(3), 943-960.
- Cevher-Kalburan, F. N. (2014b). Okul öncesi dönem çocuklarının dış mekânda oyun fırsatları ve ebeveyn görüşleri, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 3(2) ,113-135.
- Clements, R. (2004). An investigation of the status of outdoor play. *Contemporary Issues In Early Childhood*, 5(1), 68-80.
- Creswell, J. & Plano, V. (2007). *Understanding mixed methods research*. J. Creswell (Ed.), *Designing And Conducting Mixed Methods Research* (1-19). Thousand Oaks, Ca: Sage.
- Czakczynska-Podolska, M. (2014). The impact of playground spatial features on children's play and activity forms: an evaluation of contemporary playgrounds' play and social value. *Journal Of Environmental Psychology*, 38, 132-142.
- Çakar, H. (2003). *Bornova'nın çocuk oyun alanlarının peyzaj mimarlığı yönünden etüdü ve daha uygun koşulların oluşturulmasına yönelik bir araştırma*. Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çankaya, G. ve Ergin, H. (2015). Çocukların oymadıkları oyunlara göre empati ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakóltesi Dergisi*, 1(2), 283-297.
- Çay R. D.(2006). *Çocuk oyun alanlarının iç mekân ve yakın çevrede oluşumu*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dale, W. J. & Lyddon, M. (2000). Sandplay: A constructivist strategy for assessment and change. *Journal of Constructivist Psychology*, 13(2), 135-154.
- D'angour, A. (2013). Plato and play: taking education seriously in ancient greece, *American Journal Of Play*, 5 (3), 293-307.
- Demiriz, S., Karadağ, A. ve Ulutaş, İ. (2003). *Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı ve Donanımı*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Deretarla-Gül, E. (2012). Ailelerin çocuk bahçelerine ve çocuk bahçelerindeki materyallere bakış açılarının incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(3), 261-274.
- Devlet İstatistik Enstitüsü, (2004). *Türkiye istatistik yıllığı 2004*. Ankara: D.İ.E.; 2004.
- Diken, İ. H. (1998). *Sınıfında zihinsel engelli çocuk bulunan ve bulunmayan sınıf öğretmenlerinin zihinsel engelli çocukların kaynaştırılmasına yönelik tutumlarının karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

- Doctoraff, S. (2001). Adapting the physical environment to meet the needs of all young children for play. *Early Childhood Education Journal*, 29 (2), 105-109.
- Duman, G. ve Koçak, N. (2013). Çocuk oyun alanlarının biçimsel özellikleri açısından değerlendirilmesi (Konya ili örneği), *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 64-81.
- Dunn, K. & Moore, M. (2005). "Developing accessible playspace in the uk: what they want and what works." *Children, Youth And Environments*, 15, 331-353. <http://www.Colorado.Edu/Journals/Cye/> sayfasından erişilmiştir.
- Ekawati, S. A. (2014). Children-friendly streets as urban playgrounds, *Procedia Social And Behavioral Sciences*, 179, 94-108.
- Erbay, F. ve Dumuşoğlu-Saltalı, N. (2012). Altı yaş çocuklarının günlük yaşantılarında oyunun yeri ve annelerin oyun algısı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 249-264.
- Erdem, Ö. (2003). *Okul öncesi eğitim birimlerinde dış mekân tasarım ilkeleri*, Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erden, Ş. (2012). *Erken çocukluk dönemine derinlemesine bir bakış*, Özgün Yayıncılık, Ankara.
- Erdinç Acar, H. (2017). *Çocuk oyun alanlarında güvenlik: İstanbul Fatih ilçesi örneği*, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.
- European Environment Agency (2015) Soer 2015 – The European Environment, State And Outlook Urban Systems Briefing, Copenhagen. [Http://Www.Eea.Europa.Eu/Soer-2015/Europe/Urban-Systems#Tab-Based-On-Indicators](http://Www.Eea.Europa.Eu/Soer-2015/Europe/Urban-Systems#Tab-Based-On-Indicators) sayfasından erişilmiştir.
- Fjortoft, I. (2001). The natural environment as a playground for children: the impact of outdoor play activities in pre-primary school children, *Early Childhood Education Journal*, 29(2), 111–117.
- Fjortoft, I. & Sageie, J. (2000) The natural environment as a playground for children: landscape description and analyses of a natural playscape. *Landscape And Urban Planning*, 48, 83-97.
- Foley, P. (2008). *Introduction. in j. collins and p. foley (eds) promoting children's wellbeing: Policy And Practice*. Bristol: Policy Press.
- Frost, J. L. (1995). Preventing playground injuries and litigation. *Parks & Recreation*, 29 (4), 53.
- Fromberg, D.P. & Bergen, D. (2006). *Introduction. in d.p. Fromberg And D. Bergen (Eds) Play From Birth To Twelve: Contexts, Perspectives And Meanings*. New York: Routledge.
- Gill, T. (2010). Putting risk in perspectives. Early Years Update. <http://www.teachingexpertise.com/articles/putting-risk-perspective-10522> adresinden alınmıştır.

- Ginsburg, K. R. (2007). The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds. *Pediatrics*, 119 (1), 182-191.
- Gleason, S. R. (2015). The Effects of Nature Based Physical Activity Setting For Children with Disabilities: A Report of the Senior Study. *Doctoral dissertation*. Maryville College, <https://www.maryvillecollege.edu/media/dsx/manager/Documents/Academic/SeniorStudy/Stephanie%20Gleason%20Senior%20Study.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Goldstein, J. (1996). Intergenerational play: benefits of play for children and adults. *International Play Journal*, 4, 129-134.
- Goldstein, J. (2012). *Playin children's development, health and wellbeing*. <https://www.ornes.nl/wp-content/uploads/2010/08/Play-in-children-s-development-health-and-well-being-feb-2012.pdf> adresinden 06.05.2019 sayfasından erişilmiştir.
- Gök, G. ve Erbaş, D. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri ve önerileri, *International Journal of Early Childhood Special Education*, 3(1), 66-87.
- Gönen, M. (1992). *Çocuk ve yaratıcılık, 8. ya-pa okul öncesi eğitimi ve yaygınlaştırılması semineri*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul.
- Gundersen, V., Skar, M., Brien, L.O., Wold, L.C. &Follo, G. (2016). Children and nearby nature: A nationwide parental survey from Norway, *Urban Forestry & Urban Greening*, 17 (1), 116-125.
- Gül, A. ve Küçük, V. (2001). Kentsel açık-yeşil alanlar ve Isparta kenti örneğinde irdelenmesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 2, 27-48.
- Gül, M. (2006). *Anasınıfına devam eden alt sosyo-ekonomik düzeydeki 61-72 ay arası çocuklara sembolik oyun eğitiminin genel gelişim durumlarına etkisi*. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Günay, N. (2016). *Fiziksel çevrelerin çocuk etkisi üzerindeki bağlamında 'kapsayıcı oyun alanları'*, Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gür, Ş. Ö. (2002). *Çocuk mekânları*, Mas Matbaacılık, 1. Baskı, İstanbul.
- Heseltine, P. & Holborn, J. (1987). Playgrounds. the planning, *Design And Construction Of Play Environments*, London: The Mitchell Pub. Co. Ltd.
- Hilgenbrinck, L.C., Pyfer, J. & Castle, N. (2004). Students with Cochlear Implants:Teaching Considerations for Physical Educators, *Journal of Physical Education*, 75(4), 28-33.
- Homan, E. (2016). Sensory Play Ideas for Special Needs Children. <https://www.pentagonplay.co.uk/news-and-info/benefits-of-sensory-play-for-children-with-special-educational-needs> adresinden 05.07.2019 tarihinde erişilmiştir.

- Horton, J. (2017) Disabilities, urban natures and children's outdoor play, *Social And Cultural Geography*, 18(8), 1152-1174, Doi: 10.1080/14649365.2016.1245772.
- Howard-Jones, P., Taylor, J. & Sutton, L. (2002). The effect of play on the creativity of young children during subsequent activity. *Early Child Development And Care*, 172, 323-328.
- INDR, (2018). *Division of Outdoor Recreation (2016). Ideas And Information To Help Indiana Communities Create Accessible Playgrounds For All Users.* https://www.in.gov/dnr/outdoor/files/or-IDNR_Accessible_Playground_toolkit_2016.pdf adresinden erişilmiştir.
- Jansson, M. (2009). Management and Use of Public Outdoor Playgrounds, Doctoral Thesis Swedish University of Agricultural Sciences. Alnarp.
- Jones, M. (2001). *Oyun ve çocuk* (Çev: A. Çayır). İstanbul, Kaknüs Yayıncılık.
- Kantz, K. R. (2004). Understanding the outdoor play environment for preschool children in child care: should we just let them go?. *Retrospectives and Dissertations*, 956. <https://lib.dr.iastate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1955&context=rt> adresinden 05.07.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Karadağ, G. (2009). Engelli çocuğa sahip annelerin yaşadıkları güçlükler ile aileden algıladıkları sosyal destek ve umutsuzluk düzeyleri, *TAF Prev Med Bull*, 8(4), 315-322.
- Karadağ, G. (2014). Özel gereksinimi olan çocuğa sahip ebeveynlerin yaşadığı zorluklar ve çözüm öneriler, *TAF Prev Med Bull*, 13(6),491-494.
- Kaya, D. (2007). *36-72 aylık çocuklar için tasarlanmış oyuncakların çocukların gelişim alanlarına göre incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kimbro, R.T, Brooks-Gun, J. & McLanahan, S. (2011). Young children in urban areas :links among neighbourhood characteristics, weight status, outdoor play and televisionwatching. *Soc, Sci Med*,72(5), 668-676.
- Koçyiğit, S., Tuğluk, M.N. ve Kök, M. (2007). Çocuğun gelişim sürecinde eğitsel bir etkinlik olarak oyun. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (3), 25-42.
- Kolb, A.Y. & Kolb, D. A. (2010). Learning to play, playing to learn: a case study of a ludic learning space. *Journal Of Organizational Change Management*, 23 (1), 26-50. Erişim Linki: https://www.researchgate.net/publication/251757495_Learning_to_Play_Playing_to_Learn_A_Case_Study_of_a_Ludic_Learning_Space adresinden erişilmiştir.
- Kurt, A.S., Tekin, A., Koçak, V., Kaya, Y., Özpulat, Ö. ve Önat, H. (2008). Zihinsel engelli çocuğa sahip anne babaların karşılaştıkları güçlükler, *Türkiye Klinikleri Journal of Pediatrics*, 17 (1), 158-163.

- Kuşuluoğlu, D. D. (2013). *İstanbul Kadıköy ilçesindeki çocuk oyun alanlarının nitel ve nicel açıdan değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Küçüker, S. (2001). Erken eğitimin gelişimsel geriliği olan çocukların anne-babalarının stres ve depresyon düzeyleri üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Özel Eğitim Dergisi*, 3(19), 1-11.
- Lai, N.K., Ang, T.F., Por, L.Y. & Liew, C.S. (2018). The impact of play on child development - a literature review, *European Early Childhood Education Research Journal*, 26(5), 625-643 Erişim Linki: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1350293X.2018.1522479?journalCode=recr20> adresinden erişilmiştir.
- Leyden, K.M. (2003). Social capital and the built environment: the importance of walkable neighborhoods, *American Journal of Public Health* 93(9), 1546-1551, Doi: 10.2105/Ajph.93.9.1546.
- Lillard, A.S, Lerner, M.D., Hopkins, E.J., Dore, R.A., Smith, E.D. & Palmquist, C.M.(2013). *Psychological Bulletin*, 139 (1), 1-34. <https://www.apa.org/pubs/journals/features/bul-a0029321.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Linda C. , Jean & Castle, N. (2004). Students with Cochlear Implants: Teaching Considerations for Physical Educators, *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 75(4), 28-33, DOI: 10.1080/07303084.2004.10609264.
- Little, H. & Eager, D. (2010). Risk, challenge and safety: Implications for play quality and playground design, *European Early Childhood Education Research Journal*, 18 (4), 497-513.
- Mace, R.L. (1998). "A Perspective on universal design", designing for the 21st century: An International Conference On Universal Design, FAIA.
- Manwaring, B. & Taylor, C. (2006). *The benefits of play and playwork*, London, Cywu
- Massachusetts Department of early education and care, (2011). <http://www.mass.gov/orgs/deparment-of-early-education-and-care> adresinden erişilmiştir.
- Maxwell, L. E., Mitchell, M. R. & Evans, G. W. (2008). Effects of play equipment and loose parts on preschool children's outdoor play behavior: an observational, *Youth And Environments*, 18 (2) , Collected Papers, 36-63.
- Mayall, B. (2002). *Towards a sociology for childhood*. Buckingham: Open University Press.
- Mccans, S.E. (2004). *Wild places: an exploration of mothers' attitudes and beliefs regarding risk in outdoor play settings*, Master Thesis, The University Of Guelph, Kanada.

- McCurdy-MPhil, E. L., Winterbottom Mph, K.E., Mehta, Mph, S.S. & Roberts, Md, J. (2010). Using nature and outdoor activity to improve children's health, *Current Problems in Pediatric and Adolescent Health Care*, 40 (5), 102-117.
- Memik, N. H. (2004). *An evaluation of the changing approaches to children's play spaces*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Perry, M.A., Devan, H., Fitzgerald, H., Han, K., B., Liu, L., B. & Rouse, J. (2018). Accessibility and usability of parks and playgrounds, *Disability And Health Journal* 11, 221-229.
- Metin, P. (2003). *The effects of traditional playground equipment design in children's developmental needs*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Michael Siu, K.W., Wong, Y.L. & Lam M.S. (2016). Inclusive play in urban cities: a pilot study of the inclusive palaygrounds in hong kong, *Procedia Engineering*, 198, 169-175.
- Miller, E. & Kuhaneck, H. (2008). Children's perceptions of play experiences and play preferences: a qualitative study. *American Journal of Occupational Therapy*, 62 (4), 407-415.
- Moore, R. C. (1986). *Childhood's domain. play and place in child development*. London, Croom Helm, London.
- Moore, G. (2002). Designed environments for young children: Empirical findings and implications for planning and design. In M. Gallop and J. McCormack (Eds.), *Children and Young People's Environments*. New Zealand: University of Otago, Children's Issues Centre
- Moralı, D. İ. (2019). Anaokullarında sunulan riskli oyun fırsatlarının fiziksel özellikler ve yetişkin yaklaşımları bağlamında incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Mos, L. P. & Boodt, C. P. (1991). Friendship and play: an evolutionary developmental view. *Theory And Psychology*, 1, 132-144.
- National Association For Sport And Physical Education (2009). *Active Start: A Statement Of Physical Activity Guidelines For Children From Birth To Age 5*. Sewickley, Pa: American Alliance For Health, Physical Education, Recreation, And Dance.
- Nelson, L. H. & Johnston, S. S. (2003). *Children with cochlear implants. young exceptional children*, 7(1), 2-10. doi:10.1177/109625060300700101
- Niklasson, L., Sandberg, A. (2010). Children and the outdoor environment, *European Early Childhood Education Research Journal*, 18, 485-496. <https://doi.org/10.1080/1350293x.2010.525945> adresinde erişilmiştir.
- Olds, A. R. (2001). *Child care design guide*. New York: McGraw-Hill.

- Olgan, R. ve Öztürk, D. K. (2011). An investigation in the playgrounds of public and private preschools in Ankara. *Education And Science*, 36, 85-97.
- Onur, B. (2007). *Çocuk tarih ve toplum*, İmge Kitabevi, Ankara.
- Özer, D. S. ve Özer, K. (2004). *Çocuklarda motor gelişim*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Özgüç, İ.M. (1998). Oyun bahçelerinde tasarım ilkeleri. *T.M. M. O. B. Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Şubesi Peyzaj Mimarlığı Dergisi*, 5,15 -16, İstanbul.
- Özgüner, H. ve Şahin, C. (2009). Isparta kent merkezindeki çocuk oyun alanlarının mevcut durumu ve çocukların bu alanlara karşı davranış biçimleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 1, 129-143.
- Özşenol, F., Işıkhani, V., Ünay, B., Aydın, H.İ., Akın, R. ve Gökçay, E. (2003). Engelli çocuğa sahip ailelerin aile işlevlerinin değerlendirilmesi, *Gülhane Tıp Dergisi*, 45 (2), 156 – 164.
- Öztürk-Samur, A. ve İnal-Kızıltepe, G. (2018). Aydın ilindeki çocuk oyun alanlarının incelenmesi, *Social Sciences Research Journal*, 7 (1), 31-46.
- Patton, M. Q. (2015). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (M. Bütün Ve S. Beşir Demir. Çev. Ed.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Perry, M. , Devan, H., Fitzgerald, H., Han, K., Liu, L. & Rouse, J. (2018). Accessibility and usability of parks and playgrounds, *Disability and Health Journal*, 11, 21-229.
- Pehlivan, H. (2005). *Oyun ve öğrenme*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Playworld, 2015. Inclusive Play Design Guide. <https://www.accessibleplayground.net/wp-content/uploads/2016/05/Inclusive-Play-Design-Guide-LowRes-2.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Petrie, P. & Poland, G. (1998). Play services for disabled children: mothers' satisfaction, *Children And Society* 12(4), 283– 294. DOI: 10.1111/J.1099-0860.1998.Tb00082.X
- Pola, İ. (2015). *Çocuk oyun alanlarına kapsayıcı yaklaşımlar: İstanbul için bir değerlendirme*, Yüksek lisans tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Poppe, R., Delden, R. V., Moreno, A. & Reidsma, D. (2014). Interactive playgrounds for children, *Playful User Interfaces: Interfaces That Invite Social And Physical Interaction*, 99-118. doi: 10.1007/978-981-4560-96-2_5.
- Pouya, S. , Bayramoğlu, E. ve Demirel, Ö. (2017). Bir engelli okul bahçesi tasarım ana kararları: doğan çağlar ortopedik engelliler okulu, *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 17 (4), 682-690.
- Pouya, S., Demirel, Ö. ve Pouya, S. (2018). Evaluating the playground: focus group interviews with families of disabled children, *Itu Journal Of Faculty Of Architecture*, 15(2), 137-146. Doi: 10.5505/İtuja.2018.99608.

- Singer, D. G., Golinkoff, R. M. & Hirsh-Pasek, K. (2006). *Play=learning: how play motivates and enhances children's cognitive and social-emotional growth*. New York, Ny: Oxford University Press.
- Skar, L. (2002). Disabled children's perspective of technical aids, *Assistance And Peers In Play Situations Scandinavian Journal Of Caring Sciences*, 16, 27-33.
- Skellenger, A.C., Rosenblum, L. P. & Jager, B. K. (1997). Behaviors of preschoolers with visual impairments in indoor play settings. *Journal Of Visual Impairment & Blindness*, 91(6), 519-530.
- Smith, P. & Pellegrini, A. (2013). *Learning through play*. <http://www.child-Encyclopedia.com/Documents/Smith-Pellegriniangxp2.Pdf>. sayfasından erişilmiştir.
- Soltani, S.H.K, Abbas, M.Y. & Awang, B.M. (2011). *Disabled children in public playgrounds: a pilot study*. Asean Conference on Environment-Behavior Studies, Endonezya, 15-17 Haziran 2011.
- Sorkun, G. (1996). *İstanbul Anadolu yakası örnek çocuk oyun alanlarının peyzaj mimariği açısından değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Stanton-Chapman, T.& Schmidt, E. (2017). Caregiver perceptions of inclusive playgrounds targeting toddlers and preschoolers with disabilities: has recent international and national policy improved overall satisfaction?,*Journal Of Research In Special Educational Needs*, 17 (4), 237–246 Doi: 10.1111/1471-3802.12381.
- Stephens, L., Spalding, K., Aslam, H., Scott, H., Ruddick, S., Young, N.L. & Mckeever, P. (2017). Inaccessible childhoods: evaluating accessibility in homes, *Schools And Neighbourhoods With Disabled Children, Children's Geographies*, 15(5), 583-599, Doi: 10.1080/14733285.2017.1295133.
- Sterman, J., Naughton, G., Bundy, A.C., Froude, E. & Villeneuve, M.A. (2018). Planning for outdoor play: government and family decision-making, *Scandinavian Journal Of Occupational Therapy*, Doi: 10.1080/11038128.2018.1447010
- Sterman, J. (2018). Outdoor play decision-making by families, schools, and local government for children with disabilities, *Doctoral thesis, Australian Catholic University*, Retrieved from <https://doi.org/10.26199/5cb7acbd48284> sayfasından erişilmiştir.
- Stirling Council (2008). *Public play areas review*. <http://minutes.stirling.gov.uk/pdfs/executive/Reports/EX20080310Item03PublicPlayAreasReview.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Sucuoğlu, B., Bakkaloğlu, H., İşcen-Karasu, H., Demir, Ş. ve Akalın, S. (2014). Preschool Teachers' Knowledge Levels about Inclusion, *Educational Sciences: Theory & Practice*, 14(4), 1477-1483.
- Şen, E. B. ve Öksüz, Ç. (2016). Ankara'daki engelsiz parkların engelli çocukların kullanımına uygunluğunun değerlendirilmesi, *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 4 (1), 15-26.

- Şen, S. (2007). *Okul öncesi dönem çocuklarının temel özellikleri ve gereksinimleri*. İçinde G. Haktanır (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* (s. 71-123). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şişman, E.E., Özyavuz, M. (2010). Çocuk oyun alanlarının dağılımı ve kullanım yeterliliği: Tekirdağ örneği, *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 7(1), 13-22.
- Talay, L., Akpınar, N. ve Belkayali, N. (2010). Barriers to playground use for children with disabilities: A case study from Ankara, Turkey. *Africa J Agricult Res*, 5, 848–55. 38.
- Tandon, P. S., Zhou, C. & Christakis, D. A. (2012). Frequency of parent-supervised outdoor play of us preschool-aged children. *Archives Of Pediatrics And Adolescent Medicines*. 166(8), 707-712.
- Taştepe, T., Başbay, A. M. ve Yazıcı, Z. (2016). kent merkezlerindeki ekolojik temelli oyun alanlarının mekansal açıdan incelenmesi: Ankara-Antalya örneği, *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 13 (02), 85-95.
- Tekkaya, E. (2001). Tasarlanmış çocuk hakları: Ankara çocuk oyun alanları, *Milli Eğitim Dergisi*, 151, Ankara.
- Topaloğlu, G. ve Aslan-Gördesli, M. (2012). *Oyun ve oyuncak seçimi (0-3 Yaş)*. Cürebal F, Çetin Özben, G. (Editörler). *Anne-baba, veli, aile eğitimi ve rehberliği: 0-18 yaş grubu gelişimi rehberi* İçinde, Adel Kalemcilik, İstanbul.
- Toronto, C.O. (2004). City Of Toronto Accessibility Design Guidelines https://www.toronto.ca/wp-content/uploads/2017/08/8fcf-ccessibility_Design_Guidelines. Pdf adresinden erişilmiştir.
- Tuğrul, B. (2005). Çocuk gelişiminde anaokulu eğitiminin önemi, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi* (62).
- Turgut, H. ve Yılmaz, S. (2010). Ekoloji temelli çocuk oyun alanlarının oluşturulması. III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi (20-22 Mayıs). Cilt: IV, 1618-1630.
- Tüik,(2017). <http://www.tuik.gov.tr/PrehaberBultenleri.do?İd=27596> adresinden erişilmiştir.
- Türkan, E. E. (2009). *Balıkesir kenti çocuk oyun alanlarının irdelenmesi*.Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Uluğ, H., (2007). *Kuzey Adana'daki çocuk oyun alanlarının bitki seçimi yönünden irdelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Ulutaş, İ. ve Şimşek, I. (2014). Ebeveynlerin çocuk oyun alanlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18 (3), 413-424.
- Ummanel A. (2018). Çocuk, Oyun ve Oyuncaklar Üzerine Yazılmış Osmanlıca Kitapların İncelenmesi. 4. Kıbrıs Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi.
- Unicef, (2018). https://www.unicef.org/Turkey/Crc/_Cr23e.html sayfasından erişilmiştir.

- Uslu, A. (2008).“Kentsel tasarımda Engelli Dostu Yaklaşımı”, Engelli Dostu Belediye Sempozyumu Bildirileri Kitabı, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı ve Keçiören Belediyesi İşbirliği İle Hazırlanan Sempozyum 58-77, Ankara.
- Uslu, A. ve Shakouri, N. (2014). Kentsel peyzajda engelli/yaşlı birey için bağımsız hareket olanağı ve evrensel tasarım kavramı, *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 14 (1) 7-14.
- Uslu, A. ve Shakouri, N. (2012). Engelli çocuklara dost oyun alanı ve dış mekan tasarımı, *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 28 (5), 367-374.
- Uslu, A., Şahin-Körkmeçli, P. ve Güneş, M. (2016). *Engelsiz çocuk oyun alanlarının evrensel tasarım ilkelerine göre irdelenmesi: Ankara örneği*, 6. Peyzaj Mimarlığı Kongresi “Söylem Ve Eylem”, Antalya.
- Uysal, A. (1995). *Öğretmen ve okul yöneticilerinin zihinsel engelli çocukların kaynaştırılmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Ünal, M. (2009). Çocuk gelişiminde oyun alanlarının yeri ve önemi, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt, 10 (2), 95-109.
- Veitch, J., Bagley, S., Ball K. & Salmon, J. (2006). Where do children usually play? a qualitative study of parents’ perceptions of influences on children’s active free-play. *Health&Place*, 12, 383-393.
- Waite, S., Davies, B. & Brown, K. (2006). Five Stories Of Outdoor Learning From Settings For 2–11 Year Olds In Devon (Plymouth, University Of Plymouth).
- Wake, M., Hesketh, k. & Waters, E. (2003).Television, computer use and body mass index in australian primary school children, *Journal Of Pediatrics And Child Health*, 39, 130–134.
- Ward Thompson, C. (2013). Activity, exercise and the planning and design of outdoor spaces. *Journal Of Environmental Psychology*, 34, 79-96.
- Watamura, S. E., Donzella, B., Alwin, J. & Gunnar, M. R. (2003). Morning-to-afternoon increases in cortisol concentrations for infants and toddlers at child care: age differences and behavioral correlates. *Child Development*, 74, 1006–1020.
- Watts, A. (2013). *Outdoor learning through the seasons: An essential guide for the early years*. London and New York: Routledge.
- White, R. (2004). Interaction with nature during the middle years: Its importance to children’s development and nature’s future.
- Wilson, R. A. (1996). *Starting early environmental education during the early childhood years (eric digest)*. Columbus, Oh: Eric Clearinghouse For Science, Mathematics And Environmental Education (Eric Identifier Ed 402147).

- Wolfgang, C. H. (2004). *Child guidance through play: teaching positive social behaviors*. Boston: Pearson Education, Inc.
- Woolley H, Armitage M, Bishop J, Curtis M & Ginsborg J. (2006). Going outside together: good practice with respect to the inclusion of disabled children in primary school playgrounds. *Children's Geographies*, 4(30), 303-318.
- Woolley, H. (2013). Now being social: the barrier of designing outdoor play spaces for disabled children, *Children & Society*, 27, 448–458 Doi:10.1111/J.1099-0860.2012.00464.X
- Yantzi, N.M., Young, N.L. & Mckeever, P. (2010). The suitability of school playgrounds for physically disabled children. *Children, Young People And Disability: Challangign Children's Geographies*, 8(1), 65-78.
- Yavuzer H. (2001). *Doğum öncesinden ergenlik sonuna kadar çocuk psikolojisi*, (20. Baskı). Remzi Kitabevi, İstanbul. S.176-185.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2016), *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10.Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, S. ve Bulut, Z. (2002). Kentsel mekânlarda çocuk oyun alanları planlama ve tasarım ilkeleri, *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 33 (3), 345-351.
- Yılmaz, S. ve Bulut, Z. (2003). Kentsel mekânlarda çocuk oyun alanlarının yeri ve önemi: Erzurum örneği, *Milli Eğitim Dergisi*, 158.
- Yuill, N., Strieth, S., Roake, C., Aspden, R. & Todd, B. (2007). Brief report: designing a playground for children with autistic spectrum disorders—*Effects On Playful Peer Interactions*, *J Autism Dev Disord*, 37, 1192–1196. doi: 10.1007/S10803-006-0241-8.
- Yüce-Eşkil, Ö. (2011). *Engelliler için dış mekân tasarım özellikleri bağlamında Ankara kent parklarının irdelenmesi*, Yüksek lisans tezi, Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Yücel, G.F. (2005). Çocuk oyun alanları tasarımı. *İstanbul Orman Fakültesi Dergisi*, 55(2), 99-110.

EKLER

Ek 1: Valilik Uygulama İzni

Evrak Tarihi ve Sayısı: 31/08/2018-27765		
 <p>T.C. DENİZLİ VALİLİĞİ İl Millî Eğitim Müdürlüğü</p>		
Sayı : 16605029/44-E.14622624		14/08/2018
Konu : Anket Uygulama İzni		
VALİLİK MAKAMINA		
İlgi : Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğü'nün 02/08/2018 tarih ve 15323 sayılı yazıları,		
<p>Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Programı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Zeliha TENKEÇLİ, tez danışmanı öğretmen üyesi Doç. Dr. Fatma Nilgün Cevher KALBURAN sorumluğunda "Özel Gereksinimli Çocukları Olan Ebeveynlerin Açık Ailesi Çocuk Paketleri Kullanım Durumlarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi" konulu tez çalışmasına yönelik hazırlanmış olduğu anket/öğek formlarını ilgi yazı gereği Müdürlüğünüzde bağlı Denizli ili ve ilçelerinde yer alan resmi bağımsız anaokullarında uygulamak istemektedir.</p> <p>Yukarıda adı geçen müracaat ile ilgili (Lisans/Lisansüstü/Doktora) öğrenilen ve Öğretim Görevlilerinin ilgi yazıları ekinde belirtilmiş oldukları okullarda, (Ortaöğretim/İkögretim/Okulöncesi) konuları ile ilgili anket çalışmalarını "Anayasa, Yargı ve Sosyal Etkinlik İzleni" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince, Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde ve bu süreçte kapsamında oluşturulan tezin linkini denizliarge@gmail.com adresine gönderilmesi kaydıyla 2018/2019 eğitim-öğretim yılı içerisinde uygulamaları Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.</p>		
Olurlarınıza arz ederim,		Mahmut OĞUZ Millî Eğitim Müdürü
<p>OLUR 14/08/2018 Hakkı ÜNAL Vali a. Vali Yardımcısı</p>		
<p>T.C. DENİZLİ VALİLİĞİ İl Millî Eğitim Müdürlüğü</p>		
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE		
Kurumunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırmaya isteklerine ait Mükam Onayı ve Müdürlüğümüzce Onay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.		
Gereğini rica ederim.		
		Hakkı ÜNAL Vali a. Vali Yardımcısı
Ek: 1-Anket Formları		
Stratejik Mik. Sönlü Cad. No: 76.20090/DENİZLİ Elektronik Adı : http://denizli.meb.gov.tr e-posta : denizli@denizli.meb.gov.tr		Ayırtışık Bzgi kipi : Tabaklı (3M11) - Set Telefon : 0258/3655554 dahili 330 Bağlı sayfa : 0258/36501 (6.Sınıf) 58
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evrak.meb.gov.tr adresinden 138a-e773-3168-99f6-89a2 kodu ile teyit edilebilir.		

Ek 2: Veri Toplama Araçları

Sevgili Veli;

Bu formda, Denizli'deki Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Açık Alan Oyun Parklarına İlişkin Görüşlerini belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır. **Bu formdan elde edilecek bulgular yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacaktır. Ankette isim belirtmenize gerek yoktur. Kişisel bilgileriniz başka amaçla kullanılmayacak olup soruların doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız ve samimi cevaplar veriniz.** Katkılarınız için teşekkür ederiz.

Zeliha TENİKECİ
PAÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü

KİŞİSEL BİLGİ FORMU:

Anketi Dolduran:

Anne Baba Diğer .....(Belirtiniz)

Annenin yaşı:..... Annenin eğitim durumu:..... Annenin mesleği:.....

Babanın yaşı:..... Babanın eğitim durumu:..... Babanın mesleği:.....

Ailenin aylık gelir durumu:

0-1500 TL Arası 1501-3500 TL arası
3501-5000 TL arası 5001 TL ve üzeri

Toplam çocuk sayısı:.....

Özel eğitim anaokuluna devam eden çocuğun cinsiyeti:

Kız Erkek

Özel eğitim anaokuluna devam eden çocuğun yaşı: (Lütfen Ay/Gün/Yıl Şeklinde Belirtiniz)...../...../.....

Çocuğunuzun Özel Gereksinim / Engel Türü (aşağıdaki kutucuklardan uygun olanı ya da olanları işaretleyiniz.)

- İşitme Görme Bedensel Zihinsel Otistik Down Sendromlu
 Dil ve Konuşma Bozukluğu Özel Öğrenme güçlüğü Diğer..... (Belirtiniz)

- Ailede Başka Özel Gereksinimli Birey Var mı? (Cevabınız evet ise lütfen özel gereksinim türünü, yaşını , cinsiyetini ve kim olduğunu belirtiniz.)

- Yok Anne Baba Kız/Erkek kardeş Ağabey/abla
 Diğer..... (Belirtiniz)

- Sürekli kullandığı İlaç, krem ve cihaz/protez vb. var mı? (işitme cihazı, ilaç vb.)

- Evet,var (Ne kullandığımı belirtiniz).....
 Hayır, yok

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLERİN AÇIK OYUN PARKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİ BELİRLEME FORMU

1. Çocuğunuzu hangi sıklıkla açık alan oyun parkına/bahçesine götürüyorsunuz?

- Hemen hemen her gün
 Haftada bir gün
 Haftada birkaç gün
 Ayda bir iki gün
 Ara sıra nadiren

2. Çocuğunuzun açık alan oyun parkında/ bahçesinde geçirdiği süre nedir?

- Yarım saatten az
 Bir saate yakın
 Bir iki saat
 İki saatten fazla

3. Çocuğunuz açık alan oyun parkına/bahçesine kiminle gidiyor? (Birden fazla şıkki işaretleyebilirsiniz.)

- Tek başına Anne Baba Büyükanne/Büyükbaba
 Ağabey/abla Küçük kardeş Diğer..... (Lütfen belirtiniz)_____

4. Çocuğunuz açık alan oyun bahçesi/parkında kimlerle oyun oynuyor? (Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz.)

- Tek başına Anne ile Baba ile Ağabey ile
 Ablası ile Küçük kardeş ile Diğer..... (Lütfen belirtiniz)
-

5. Eve yakın açık alan çocuk oyun bahçesi/parkı var mı?

- Evet, var Hayır, yok

6. Çocuğunuzu farklı oyun parklarına/bahçelerine götürüyor musunuz? Farklı oyun parklarına/bahçelerine götürme sebebiniz nedir? (Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz).

- Daha çok zamanım olduğunda
 Hava koşulları uygun olduğunda
 Farklı oyun aletleri olduğunda
 Çocuğum farklı bir oyun parkına gitmek istediğinde
 Çocuğumun özel gereksinimine uygun biçimde oyun ihtiyacını karşılayacak oyun parkları olduğunda
 Başka/farklı oyun parkına götürmüyorum
 Diğer

Cevabınız “Diğer” ise lütfen belirtiniz.

Çocuğunuzun özel gereksinimini dikkate aldığımızda, gittiğiniz oyun parkının çocuğunuzun oyun ihtiyacını karşıladığını düşünüyor musunuz?

- Evet, karşılıyor.
 Kısmen karşılıyor.
 Hayır, karşılamıyor.

Cevabınız “Evet, karşılıyor” ise, hangi alanlarda karşılıyor? (Lütfen belirtiniz)

Cevabınız “Kısmen karşılıyor” ise, hangi alanlarda karşılıyor? (Lütfen belirtiniz)

Cevabınız “Hayır, karşılamıyor” ise, hangi alanlarda karşılamıyor? (Lütfen belirtiniz)

---

7. Oyun bahçesi seçiminde en çok dikkat ettiğiniz husus nedir?

- Çocuğumun özel gereksinimini karşılaması
- Evime yakın olması
- Oyun bahçesinin güvenli bir yer olması
- Oyun bahçesinin tenha olması
- Oyun bahçesinde ki materyallerin /araçların güvenli olması
- Diğer (Lütfen belirtiniz.) .....

8. Çocuğunuzu oyun parkına/bahçesine götürdüğünüzde en çok tercih ettiğ ve aktif kullandığı materyal ve alanlar nelerdir? (birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz)

- Salıncak Kaydırak Tahteravalli Tırmanma aletleri
- Kum alanı Denge tahtası Su alanı (Musluk)
- Doğal Alan (Ağaç, Çiçek) Çim alan Oturma bankları
- Gölge alanlar Bisiklet Yolu

Cevabınız “Diğer” ise lütfen belirtiniz.

9. Çocuğunuz oyun parklarında herhangi bir kaza geçirdi mi?

- Evet Hayır

Cevabınız “evet” ise ne tür bir kaza geçirdi.

- Düşme
- Çarpma (oyun aletlerinin çarpması)
- Sıkışma (vücudunun veya giysilerinin oyun aletlerine sıkışması)
- Diğer (Lütfen belirtiniz.) .....

11. Çocuğunuzun karşılaştığı kazaların nedenlerine ilişkin düşünceleriniz nelerdir? (Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz).

- Diğer çocukların dikkatsizliği
- Ailelerin ilgisizliği
- Parktaki aletlerin güvenli olmaması
- Çocuğun yetersizliğine bağlı kazalar (**Lütfen belirtiniz**)
- .....

- Diğer (Lütfen belirtiniz.) .....

Cevabınız “Diğer” ise lütfen belirtiniz.

12. Çocuğunuzu oyun parkına/bahçesine götürmeme sebebiniz ya da oyun parkı / bahçesinde sizi rahatsız eden durumlar nelerdir? (Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz)

- Parkların özel gereksinimli çocuklar için uygun biçimde düzenlenmemesi/ özel gereksinimini karşılamaması
- Parkta bulunan diğer anne-babaların rahatsız eden bakışları
- Çocuğumun oyun parkında akranları tarafından dışlanması/ oyuna dahil edilememesi
- Gürültü
- Parkın trafiğe yakın olması
- Çocuğumu rahatça gözlemleyebileceğim bekleme alanlarının olmaması
- Çocuğumun oyun parkını etkin şekilde kullanamaması/eğlenememesi
- Zamanımın olmaması
- Çocuğumun parkta kaza geçirmesi/yaralanması ihtimali
- Daha önce bir kaza geçirmiş ya da yaralanmış olması
- Olumsuz bir durum yok.
- Diğer sebepler

Cevabınız “Diğer” ise lütfen belirtiniz.

---

13. Çocuğunuzun oyun parkına gittiğindeki duyguları ve davranışları konusunda ne düşünüyorsunuz? (Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz)

- Çocuğum oyun parklarından hoşlanmıyor.
- Hırçın tavırlar sergiliyor.
- Mutlu oluyor, eğleniyor.
- Diğer (Lütfen belirtiniz.) .....

Cevabınız “Diğer” ise lütfen belirtiniz.

14. Sizce özel gereksinimli çocuklar için ayrı oyun parkları/bahçeleri oluşturulmalı mıdır? (Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz).

- Evet oluşturulmalı, sadece onların kullanabileceği, özel gereksinim türlerine göre düzenlenmiş parklar oluşturulmalıdır.
- Evet oluşturulmalı, diğer çocukların benim çocuğumu dışlaması, oyunlarına almaması ya da çocuğuma zarar vermesinin çocuğum için dezavantaj olduğunu düşünüyorum.
- Evet oluşturulmalı, diğer çocukların dikkatsiz davranması beni tedirgin eder.
- Hayır, uygun bulmuyorum. Oyun parklarında kaynaştırmanın eğlenme amaçlı olduğu için gereksiz olduğunu düşünüyorum.
- Hayır, uygun bulmuyorum. Çocuğumun diğer çocuklardan soyutlanmasını istemiyorum.
- Hayır, uygun bulmuyorum. Mevcut parklar özel gereksinimli çocuklar için düzenlenmelidir. Yeni parklar yapılırken özel gereksinim türleri göz önünde bulundurulmalıdır.
- Diğer

Cevabınız “Diğer” ise lütfen belirtiniz.

15. Özel gereksinimli çocuk dostu oyun alanları için beklentileriniz nelerdir? (Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz).

- Çocukların yaşına uygun bahçe ve materyaller
- Güvenlik görevlisi
- Bol çeşitte ve güvenli materyaller
- Geniş oyun alanları
- Gölge alanlar ve oturma alanları
- Çocukların özel gereksinim türüne ve derecesine göre onların kullanabileceği ekstra materyal/araçların geliştirilmesi
- Diğer

Cevabınız “Diğer” ise lütfen belirtiniz.

16. Bu konuyla ilgili daha detaylı bir görüşmeye katılmak ister misiniz? Detaylı görüşmeye katılmak istiyorsanız lütfen size ulaşabileceğim bir iletişim numarası yazınız.

Evet

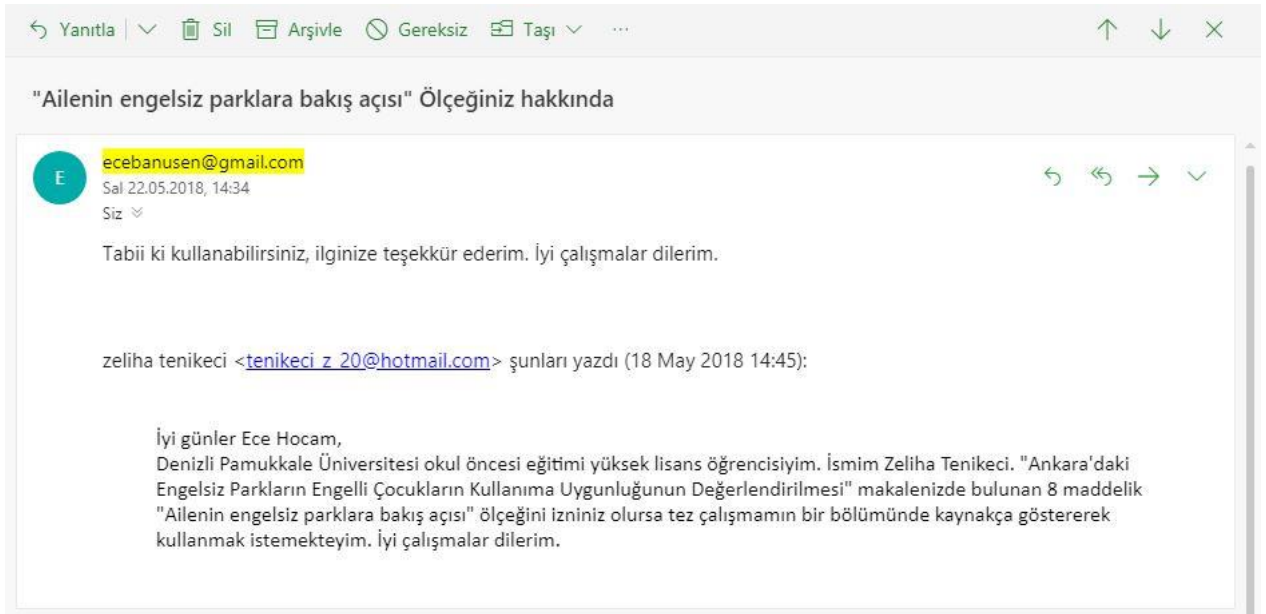
Hayır

17. Bu konuyla ilgili bu anket formuna eklemek istedikleriniz var mı?

--Anketi tamamladınız. Teşekkürler!--

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

1. Çocuğunuzu parka götürüyor musunuz?
2. Ne sıklıkla götürüyorsunuz?
3. Parka gittiğinizde ne kadar süre kalıyorsunuz?
4. Parka kiminle gidiyor?
5. Parkta kimine oynuyor?
6. Evinize yakın oyun parkı var mı? Ne kadar uzaklıkta? Nasıl bir yer anlatır mısınız?
7. Çocuğunuz parkta neler yapmaktan hoşlanıyor?
8. Çocuğunuz parkta neler yapmaktan hoşlanmıyor?
9. Çocuğunuzun parkta yapmaktan hoşlandığı fakat sizin izin vermediğiniz neler var?
Parkta neleri oynamasına izin veriyorsunuz? Neden?
Neleri oynamasına izin vermiyorsunuz? Neden?
10. Parkta çocuğunuzun en çok aktif kullandığı materyal ve alan nelerdir?
11. Başka oyun parkını tercih ediyor musunuz?
12. Çocuğunuz oyun parkındayken sizce kendini nasıl hissediyor? Biraz açıklar mısınız?
13. Çocuğunuz oyun parkındayken siz nasıl hissediyorsunuz?
  - a. Biraz daha açabilir misiniz? Mesela hangi durumlarda kaygılanıyorsunuz?
Hangi durumlarda mutlu oluyorsunuz?
14. Parkta sizi rahatsız eden bir durum oldu mu?
15. Gittiğiniz oyun parkının çocuğunuzun kullanıma uygun olup olmadığıyla ilgili ne düşünüyorsunuz?
  - a. Beklentileriniz neler? Nasıl olsa daha iyi olurdu?
  - b. Biraz açıklar mısınız?
16. Sizce özel gereksinimli çocuk için ayrı bir park yapılmalı mı yoksa mevcut parklar düzenlenmeli mi?
17. Bu gibi sıkıntılar için ne gibi tedbirler alınabilir ya da nasıl önüne geçilebilir?
18. Eğer bir oyun parkı yapılacak olsa ve tasarım sürecinde anne babalar olarak görüşleriniz alınsa ne gibi önerilerde bulunursunuz?
19. Eklemek istediğiniz herhangi bir düşünceniz var mı?
Görüşmeye katılımınız için çok teşekkür ederim.

EK 3: Ailenin Engelsiz Parklara Bakış Açısı Uygulama İzin Formu

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı	Zeliha
Soyadı	YILMAZ
Doğum yeri ve tarihi	Tavas/DENİZLİ- 01.06.1993
Uyruğu	T.C.
İletişim Adresi ve e-mail adresi	Adres: Yaka Mahallesi Hüseyin Beyler Sokak No:13/3 Tavas/DENİZLİ e-mail: tenikeci_z_20@hotmail.com
Eğitim	
İlköğretim	Mehmet Özen İlköğretim Okulu (2000-2007)
Ortaöğretim	Şevkiye Özel Anadolu Öğretmen Lisesi (2007-2011)
Yükseköğretim (Lisans)	Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği (2011-2014)
Yükseköğretim (Yüksek Lisans)	Pamukkale Üniversitesi Okul Öncesi ABD (2015-)
Yabancı Dil	
IELTS	3.5
Kasım- 2013	
Mesleki Deneyim	
2014-2017 (3yıl)	Meb Isparta Şarkikaraağaç Yeniköy İlkokulu Okul öncesi Öğretmeni
2017-2019 (1,5yıl)	Meb Denizli Tavas Karahisar Şehit Albay İbrahim Karaoğlanoğlu Anaokulu Müdür Vekili
2019- Halen	Meb Antalya Manavgat Çolaklı Anaokulu